İŞKUR

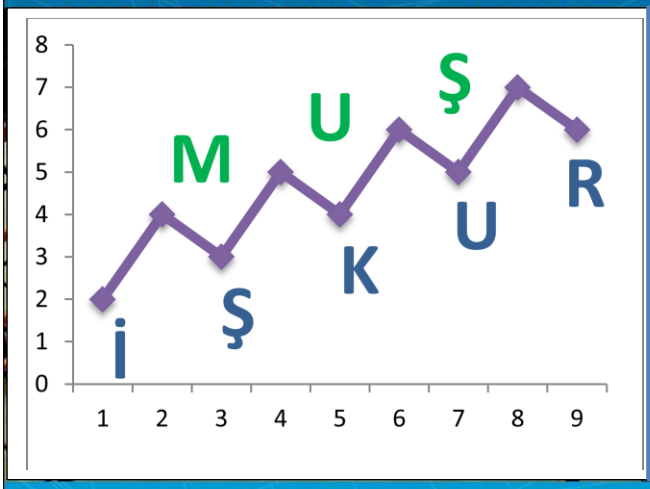

2015

MUŞ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

MUŞ ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

(2015)

YAZARLAR

Nurettin TÜRKMEN (İş ve Meslek Danışmanı)

Nimet YILMAZ (İş ve Meslek Danışmanı)

SUNUŞ

Günümüz dünyasının en önemli problemlerinden biri hiç kuşkusuz işsizlik ve istihdam sorunudur. Bu iktisadi sorun aynı zamanda toplumun sosyal ve psikolojik yapısını en çok etkileyen unsurdur. Bu nedenle tüm dünya ülkelerinde istihdam arttırıcı yatırım ve politikalara ağırlık vermek birçok kamu politikasında öncelik haline gelmiştir.

Ülkemizde istihdamın arttırılabilmesine yönelik etkili istihdam politikaları oluşturabilmek ve süreci daha etkin yürütebilmek amacıyla işgücü piyasasının talep ve isteklerinin derinlemesine ve titizlikle incelendiği işgücü piyasası analiz çalışması ortaya koyma gerekliliği doğmuştur.

İŞKUR İl Müdürlüğü 2010 yılından bu yana yerel düzeyde uygulanacak aktif işgücü piyasası politikalarını etkin ve ihtiyaca uygun olmasını sağlamak amacıyla işverenlerimizin görüşlerine başvurmaktadır. İşverenlerimizin işgücü talepleri doğrultusunda kamu istihdam hizmetlerinin yürütülmesi hedeflenmektedir. İşverenlerimizin nitelikli işgücüne daha hızlı ulaşabilmesi amacıyla İŞKUR kendi bünyesinde olan işsizleri işgücü uyum programlarına tabi tutarak yetiştirmektedir. Yani işverenin nitelikli işgücü talebi karşılanırken aynı zamanda işsizlerimize meslek kazandırmakta ve onlara yeni iş kapıları açmaktadır.

Bu itibarla ‘’ nitelikli insan, güçlü toplum ‘’hedefi için eğitimli işgücüyle kalkınma yaklaşımının önemi bir kez daha anlaşılmış bulunmaktadır. Dolayısıyla genç nüfusa sahip ülkemiz açısından beşeri sermayenin geliştirilmesi önümüzdeki yıllar itibariyle vazgeçilmez zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Vazgeçilmez bu zorunluluğun gereği olan eğitim kalitesinin ve işgücü niteliğinin artırılması, büyüme ve kalkınma olumlu yönde etkilenmiş böylece toplumsal refahın artarak yaygınlaşması gerçekleşmiş olacaktır.

İŞKUR sunduğu hizmetleri daha etkin sunabilmek ve il düzeyinde mesleki eğitim programlarını ihtiyaca uygun yönlendirmek amacıyla kapsamlı bir ‘’ İşgücü Piyasası Talep Araştırması ‘’ gerçekleştirmiştir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında gösterdikleri özenli çalışma nedeniyle İŞKUR İl Müdürlüğü personeline, araştırma sürecinde işyeri bilgi formlarına titiz bir şekilde yanıt veren tüm işverenlerimize ve emeği geçen herkese teşekkür ediyor, nitelikli işgücü ile istihdamın artırılmasına yönelik oluşturulacak stratejilere ışık tutacak bu raporun ülkemize, milletimize, ilimize güzellikler getirmesini diliyorum.

Seddar YAVUZ

Muş Valisi

ÖNSÖZ

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) , ulusal istihdam politikasının oluşturulması, istihdamın korunması ve geliştirilmesi ile işsizliğin önlenmesi faaliyetlerinde rol alan işgücü piyasasının en önemli aktörlerinden biridir. Kurumumuz hem aktif hem de pasif istihdam politikaları doğrultusunda işgücü ve işverene yönelik birçok kamusal hizmet sunmaktadır. İşsizlik sigortası işlemlerini yürüten, işgücü piyasası verilerini yerel ve ulusal bazda derleyen, analiz eden, yorumlayan, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirerek uygulanması konusunda önemli görevler icra eden, üstlendiği yasal, yönetsel ve sosyal sorumluluğun bilinciyle faaliyetlerini özveri ile sürdüren İŞKUR, işgücü piyasası analizleri aracılığıyla Kuruma erişemeyen birçok işverenle yüz yüze görüşerek işgücü taleplerini derlemektedir.

Bu perspektifin somutlaştırılmış hedefi, Cumhuriyetimizin 100.yılı olan 2023 yılında, milli gelirin 2 trilyon dolara, kişi başına düşen gelirin 25 bin dolara yükseltilmesi, ihracatın 500 milyar dolara çıkarılması, işsizlik oranının yüzde 5’ e düşürülmesi, enflasyon oranlarının kalıcı bir biçimde düşük ve tek haneli rakamlara indirilmesidir.

Bu çerçevede, hazırlanan bu rapor ‘’ Türkiye İşgücü Piyasası Analizi’’ hem işgücü arzına ilişkin eğilimler hakkında bazı değerlendirmeleri hem de İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanlığımız sorumluluğunda ve Kurum personelimiz vasıtasıyla gerçekleştirilen talep araştırmasının sonuçlarına dair bilgileri kapsamaktadır.

Bu vesileyle ilimiz İşgücü Piyasası Analiz Çalışmasının tüm kullanıcılara faydalı ve hayırlı olmasını diler, bu çalışmanın ortaya çıkmasında zamanını ayırarak bilgi formumuzu dolduran tüm işverenlerimize, emeği geçen Kurum çalışanlarımıza ve sosyal paydaşlarımıza teşekkür ederim.

Mehmet Emin TAYLAN
İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

Sunuş i
Önsöz ii
İçindekiler iii
Tablolar listesi iv
Şekiller listesi vii
Kısaltmalar viii
YÖNETİCİ ÖZETİ 1
GİRİŞ 3
BİRİNCİ BÖLÜM 4
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ 4
İşgücü Piyasasını Etkileyen Unsurlar: Arka Plan 4
İŞKUR Göstergeleri 6
Kayıtlı İşsiz 6
Açık İşler 7
İşe Yerleştirmeler 9
Mesleki Eğitim Faaliyetleri 10
İşsizlik Ödeneği 11
İKİNCİ BÖLÜM 13
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 13
Amaç ve Yöntem 13
İşyerleri ve Mevcut İstihdam 15
İşyeri Verileri 15
AÇIK İŞLER 30
Sonuç 74
Kaynakça 78
Ekler 79
Ek 1- 2015 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu 79
Ek 2 - Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları 86
Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü 88
Ek 4- Ek Tablolar 95
Ek 5- MUŞ'ta 2 ile 9 Kişi Arası İstihdamlı İşyeri Bilgileri 96

Tablolar Listesi

Tablo 1.
İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri 4

Tablo 2.
Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı 7

Tablo 3.
Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı 8

Tablo 4.
İşe Yerleştirmelerin Mesleklere Göre Dağılımı 10

Tablo 5.
Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2015*) 11

Tablo 6.
Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneğine Başvuran ve Hak Eden Sayısı (2015*) 11

Tablo 7.
İşsizlik Ödeneğini Hak Edenlerin Mesleklere Göre Dağılımı (2015*) 12

Tablo 8.
Sektörlere Göre İşyerlerinin Dağılımı 15

Tablo 9.
Muş'ta Çalışanların Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı 17

Tablo 10.
Çalışanların Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı 19

Tablo 11.
Çalışan Sayısı En Fazla Olan Meslekler 20

Tablo 12.
İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerleri Oranları 21

Tablo 13.
Part-Time Çalışanı Olan İşyerleri ve Çalışanlar 22

Tablo 14.
Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinde En Fazla Çalışılan Meslekler 23

Tablo 15.
Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinde En Fazla Çalışılan Sektörler 23

Tablo 16.
Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinde Cinsiyete Göre En fazla Çalışılan Meslekler 24

Tablo 17.
İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörel ve Çalışan Olarak Dağılımı 25

Tablo 18.
İhracat Yapan İşyerlerinde Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı En Fazla Olan Meslekler 26

Tablo 19.
Sektörlere Göre İŞKUR'dan Faydalanılan Hizmetlerin Dağılımı 29

Tablo 20.
Sektörlere Göre Açık İşlerin Dağılımları 31

Tablo 21.
Sektörlere Göre Açık İşi Olan İşyerlerinin Dağılımları 32

Tablo 22.
Açık İşlerin Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı 34
Tablo 23.
Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı 34
Tablo 24.
Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı 35
Tablo 25.
Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı 36
Tablo 26.
Açık İşlerin Mesleklere ve Cinsiyete Göre Dağılımı 37
Tablo 27.
Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları 38
Tablo 28.
Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları 39
Tablo 29.
En Çok Açık İş Olan Mesleklerin Aranma Kanalları 40
Tablo 30.
Yaş Gruplarına Göre İşyerlerinin Açık İşlerini Arama Kanalları 40
Tablo 31.
Arama Kanalına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi 41
Tablo 32.
İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı 41
Tablo 33.
Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı 42
Tablo 34.
Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı 42
Tablo 35.
İhracat Yapan İşyerlerinde Açık İşlerin Aranma Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı 43
Tablo 36.
İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Ayrımlı Dağılımı 43
Tablo 37.
Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi 47
Tablo 38.
Sektörlere Göre Açık İşlerde Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 48
Tablo 39.
Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 48
Tablo 40.
Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerinin Arama Kanallarına Göre Dağılımı 49
Tablo 41.
Asgari Eğitim Düzeyine Göre Açık İşlerin Aranma Süresi 50
Tablo 42.
Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Süresi 50

Tablo 43.
İşyeri Yaşına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi 50
Tablo 44.
Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi 51
Tablo 45.
Teminde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı 52
Tablo 46.
Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme ve Açık İş Sayısı 53
Tablo 47.
Teminde Güçlük Çekilen Meslekler 55
Tablo 48.
Meslekler Bazında Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri* 60
Tablo 49.
İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Durumuna Göre Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu 61
Tablo 50.
Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu 62
Tablo 51.
İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu 64
Tablo 52.
Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu 65
Tablo 53.
İşyerlerinin Çalışma Biçimine Göre Net İstihdam Değişim Oranları 67
Tablo 54.
Sektörler İtibariyle Net İstihdam Değişimi ve Oranları 68
Tablo 55.
Meslek Grupları İtibariyle Net İstihdam Değişim Oranları 69
Tablo 56.
Net İstihdam Artışı ve Azalışı Beklenen İlk 10 Meslek 70
Tablo 57.
Özelliklerine Göre İşyerlerinin Net Artış Beklediği Meslekler 71
Tablo 58.
Sektörlere Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi 72
Tablo 59.
İşyeri Özelliklerine Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi 73

Şekiller Listesi

Şekil 1.
İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri 5
Şekil 2.
Kayıtlı İşsizlerin Cinsiyete Göre Dağılımı 6
Şekil 3.
Yıllara Göre Açık İş 8
Şekil 4.
Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme 9
Şekil 5.
Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları 17
Şekil 6.
İşyerlerinin Yaş Grubuna Göre Dağılımı 18
Şekil 7.
Meslek Grubu ve Cinsiyete Göre Çalışanlar 19
Şekil 8.
İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyeri Sayısı Oranları 26
Şekil 9.
İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı 27
Şekil 10.
İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Sürelerinin Dağılımı 28
Şekil 11.
Açık İşi Olan İşyerleri 30
Şekil 12.
Cinsiyete Göre Açık İşlerin Dağılımları 32
Şekil 13.
Açık İşi Olan İşyerlerinin Sektörlere ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı 33
Şekil 14.
Açık İşlerin Aranma Kanallarına Göre Dağılımı 38
Şekil 15.
Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyi 46
Şekil 16.
İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu 51
Şekil 17.
Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekme ve Açık İş Oranı 54
Şekil 18.
Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri 55
Şekil 19.
Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri 56
Şekil 20.
Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri* 58
Şekil 21.
Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri 63
Şekil 22.
İhracat Yapan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri 64
Şekil 23.
Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri 66

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AİO: Açık iş Oranı

Bk: Bakınız

EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi

ILO: International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ISCO: International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)

İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması

İEP: İşbaşı Eğitim Programı

İO: İşsizlik oranı

İKO: İşgücüne katılma oranı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

İPA: İşgücü Piyasası Analizi

NACE: European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)

NİDO: Net İstihdam Değişim Oranı

OECD: Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

TİPA: Türkiye İşgücü Piyasası Analizi

TMS: Türk Meslekler Sözlüğü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TYP: Toplum Yararına Program

YÖNETİCİ ÖZETİ

İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması; eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılmasına, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesine ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu hedef doğrultusunda Muş ilinin işgücü piyasası talep boyutunu tespit edebilmek amacı ile 2012 yılından başlayarak yılda bir kez olmak üzere periyodik işgücü piyasası talep araştırması yapılması planlanmıştır.

Uygulaması 16 Mart – 30 Nisan 2015 tarihleri arasında yapılan bu araştırma ile Muş ilinde mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimler izlenecektir. Araştırmanın kapsamı Muş ilinin tüm ilçe ve köylerinde bulunan özel sektör, 10 ve daha fazla çalışanı olan yerel birim işyerleri ve 1-9 arası çalışanı olan işyerleri olarak tanımlanmıştır. 1-9 arası çalışanı olan işyerlerinde örneklem metodu kullanılmıştır.

Muş ilinde yatırımların az olmasından kalkınmışlık oranı da bir hayli gerilerde seyretmekte. İlin coğrafik koşulları ve iklim yapısı nedeniyle daha çok tarım faaliyetleri yapılmaktadır.

Muş ilinde sektörel bazda sürekli işyeri açılıp kapanması meydana gelmektedir. Bunun nedenlerinin başında Muş ilinde uzun kış ve kış şartlarının ağır geçmesi bu mevsimde işyerlerinde bir durağanlık seyretmekte buna bağlı olarak geçici kapatmalar veya tasfiyeler gerçekleşmektedir. Bir diğer neden Muş ilinde yapılaşma hızla artmakta buna bağlı olarak mevsimsel işçi çalıştıran inşaat sektöründe, yapılan inşaatların sezonlarının bitmesi, ihale usulü iş alan işyerlerinin Muş ilindeki faaliyetleri bitince ili terk edip başka illerde faaliyete geçmektedirler. Dolayısıyla buradaki iş potansiyellerini ya durduruyor ya da tasfiye ediyorlar.

Muş İşgücü Piyasası Talep Araştırması çerçevesinde toplam 436 işyeriyle görüşülmüştür. Sektörel olarak işyeri başına çalışan sayısı en yüksek olan sektör Muş ili için toptan ve perakende ticaret sektörü iken çalışan sayısı en az olan sektör ise madencilik ve taş ocakçılığı sektörüdür.

Erkek ve kadın çalışanlar açısından bakıldığında, Muş ilinde erkek çalışanları arasında birinci sırada 1321 kişi ile inşaat sektörüdür. İkinci sırada 784 kişi ile imalat sektörü yer alır. Kadın çalışanları arasında birinci sırada 262 kişi ile imalat sektörü , ikinci sırada ise 172 kişi ile toptan ve perakende ticaret, sektörüdür.

Muş İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında açık iş araştırmanın saha uygulaması sürecinde ziyaret edilen işyerlerinde işverenlerin "fiilen" ihtiyaç duydukları meslekleri ifade etmektedir.

Açık iş, var olan pozisyonlarda ihtiyaç duyulan veya yakında boşalacak olan pozisyonları tanımlar. Muş İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında ise Muş ilinde işyerlerine yapılan ziyaretler neticesinde, referans dönemi (16 Mart – 30 Nisan 2015) esas alınmak üzere, var olduğu öğrenilen açık iş sayısı 158'dir. Bu kapsamda işverenler İŞKUR'a değil, İŞKUR işverenlere ulaşmıştır. Araştırma kapsamında en fazla açık iş bulunan ilk üç sektör sırasıyla imalat, mesleki bilimsel ve teknik faaliyetler ve eğitim sektörleridir.

Muş İPTA sonuçlarına göre, meslek gruplarında ihtiyaç duyulan açık iş sayılarına bakıldığında, ilk sırada 90 kişilik açık iş ilanıyla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu gelmektedir. İkinci sırada 34 kişilik açık iş ilanıyla Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grubu, üçüncü sırada ise 23 kişilik açık iş ilanıyla Profesyonel Meslek mensupları meslek grubunda çalışanlar bulunmaktadır.

Açık iş oranlarına sektörlere ve cinsiyete göre bakıldığında, Muş fark etmez için en fazla açık işin olduğu birinci sırada % 100 ile Ulaştırma ve Depolama ile Eğitim sektörlerinin olduğu ikinci sırada % 94,1 ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler, üçüncü sırada % 31,3 ile İnşaat sektörünün olduğu görülmektedir. Erkeklerde en fazla açık işin olduğu sektörler sırasıyla % 81,1 ile İmalat , % 75 ile toptan ve perakende ticaret ve % 62,5 ile İnşaat sektörüdür. Kadınlarda ise en fazla açık işin olduğu sektörler sırasıyla % 18 ile İmalat , % 6,3 ile İnşaat ve % 5,9 ile mesleki bilimsel ve teknik faaliyetler sektörüdür. Genel olarak bakıldığında ise en fazla açık işin olduğu sektörler İmalat ve İnşaat sektörleridir.

Araştırma kapsamında işverenler ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bilgilerden birisi de açık işlerin aranma kanallarıdır. Açık işlerde talep edilen eğitim düzeylerine göre Muş'ta

eleman temini için işverenlerin % 86,1'i akraba eş dost, % 80,9'u İŞKUR aracılığıyla, %34,4'ü internet sitelerini ve % 19,6'sı gazete-ilan vb. arama kanallarını tercih etmektedir.

Türkiye genelinde yürütülen araştırma kapsamında işverenlerin gelecek dönemler için eleman sayısındaki artış ya da azalışları hakkında görüşleri alınarak bir takım sayısal verilere dönüştürülmüştür. Net İstihdam Değişim Oranında meslek gruplarına göre 163 kişi istihdam beklentisi ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılardır. Sektörlere göre en fazla istihdam artışı beklenen 203 kişi ile toptan ve perakende ticaret sektörüdür. İstihdam azalışının en fazla olduğu sektör -7 kişi ile Ulaştırma ve Depolamadır.

Bu verilerin daha kapsamlı ve ayrıntılı sonuçlarının da kapsandığı ''Muş İşgücü Piyasası Analizi Raporu'' ile İlimize ilişkin temel veriler derlenmiştir.

Araştırmanın; ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına , çalışma hayatının tüm aktörlerine sivil toplum örgütlerine , üniversitelere , araştırmacılara ve tüm kamuoyuna faydalı olması beklenmektedir.

GİRİŞ

Muş ili işgücü piyasası araştırma raporunun nihai hedefi illerde istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı ile sektörler bazında personel, eğitim, nitelik gibi ihtiyaçların belirlenmesine yönelik güncel bilgi derlenmesini sağlamaktır.

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanmayabilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle de zamanında doldurulamamaktadır.

İller bazında etkin bir işgücü piyasası analizi için, illerin arz ve talep yapısını aynı dönem itibariyle yansıtan arz ve talep verilerine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda ideal olan, il işgücü piyasasının her iki boyutunu ortaya koyan araştırmaların eşanlı yapılmasıdır. Böyle bir çalışmanın gerek işgücü gerekse mali açıdan yaratacağı büyük yük dikkate alındığında, pratik bir çözüm işgücü piyasası arz analizlerinde mevcut veri setlerinin kullanımıdır. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile Hane halkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına dayanmaktadır.

İşgücü piyasası talep verileri Çalışma ve İş Kurumuna kayıtlı işverenler itibariyle idari kayıt olarak mevcuttur, ancak bu kayıtlar ilin genel talep yapısı hakkında yeterince fikir verememektedir. İşgücü talebinin illerdeki tüm işverenleri kapsayacak şekilde üretilmesi işgücü piyasasının doğru takibi açısından son derece önemlidir ve bu nedenle de özel bir talep araştırmasının periyodik olarak düzenlenmesi bir gerekliliktir.

İşgücü talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından beri sürdürülmektedir. Bu çalışmalarda değişik yöntemlerin kullanılması sonucu, hem illerin işgücü piyasalarının yıllar itibariyle değişimlerinin izlenmesinde hem de iller arası karşılaştırmalarda problemler yaşanmıştır. Problemlerin giderilmesi için tüm iller için standart bir talep araştırması uygulanması ve işgücü piyasası analiz raporunun yazımı olmuştur.

İhtiyaçlar doğrultusunda Muş ili için 16 Nisan - 30 Mayıs 2015 tarihleri arasında İşgücü Piyasası Talep Araştırması uygulanmış ve işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Analiz Raporu hazırlanmıştır.

Bu rapor iki bölüm olarak ele alınmıştır.

Birinci bölüm, ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan ekonomik veriler, nüfus ve eğitim göstergeleri ile işgücü göstergeleri birlikte ele alınarak, il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir. Bu bölümde ayrıca İŞKUR verileri de ele alınarak ilin işgücü piyasası İŞKUR verileri ile analiz edilmiştir.

İkinci bölüm, İşgücü Talep Araştırması sonuçlarını analiz ederek Muş işgücü talep yapısını ortaya koymaktadır. İşgücü Talep verilerine yönelik veri setlerinin temini doğrultusunda uygulanan İşgücü Talep Araştırmasının amacı işverenlerin açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.

Tüm iller ve Türkiye Geneli için ayrı ayrı hazırlanan İşgücü Piyasası Analizi Raporlarına www.iskur.gov.tr adresi üzerinden erişebilirsiniz.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN

İşgücü bir ülkedeki emek arzını insan sayısı yönünden ifade eden bir kavramdır. Bir ülkedeki nüfusun üretici durumda bulunan yani ekonomik faaliyete katılan kısmıdır. İşgücünün çalışma hayatıyla buluştuğu piyasa koşullarına ise işgücü piyasası denmektedir. İşgücü piyasasının etkilendiği birçok faktör bulunmaktadır. Bu nedenle işgücü piyasasını çok yönlü değerlendirmek gerektiğinden analizler zorlaşmaktadır. İşgücü piyasası; nüfus, ekonomik yapı, sosyal yapı, eğitim yapısı, işgücü göstergeleri, yatırımlar, teşvikler, göç durumu gibi birçok faktörden etkilenmektedir.

Bu faktörleri incelerken kullanılan veri setlerinin tümünü iller bazında elde etmek mümkün değildir. Bu veri setlerinin büyük bir kısmı bölgesel veri setleridir. Bölgeler mümkün oldukça illerin sosyo-ekonomik yapıları dikkate alınarak bir araya getirilmeye çalışılsa da iller arası gelişmişlik endeksi dikkate alındığında bölgelerin oluştuğu iller arasında farklılıklar ortaya çıkabilmektedir.

Bu bölümde özellikle işgücü piyasasının arz yönü üzerinde durulmaya çalışılacaktır. Yukarıda da anlatıldığı gibi işgücü piyasasını birçok faktör etkilemektedir. Bu çalışmada bu faktörlerin hepsine yer verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle Muş ilinin işgücü piyasası hakkında bilgi sahibi olunabilecek temel veriler ile İŞKUR verilerine yer verilecektir.

Tablo 1'de Muş iline ait temel işgücü göstergeleri mevcuttur. 2008 yılından 2013 yılına kadar olan; işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı başlıkları altında oransal değerler ile Muş ilinin işgücü piyasası yorumlanmaya çalışılacaktır.

Tablo 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri[1]

Yıllar	İşgücüne Katılma Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)
2008	37,3	13,2	35,3
2009	39,3	16,2	34,7
2010	40,2	16,4	35,2
2011	45	11,5	41,1
2012	42,9	8,9	40,3
2013	45,2	10,4	41,2

Kaynak: TÜİK

İşgücü piyasasının en önemli unsurlarından biri de istihdamdır. Bir ülkedeki istihdamı gösteren en önemli verilerden biri de istihdam oranıdır. İstihdam oranı, çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Bu oran ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü göstermekte iken; yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdam politikalarının oluşturulmasında da kilit unsurdur.

[1] TÜİK'in İl Düzeyinde açıkladığı Hane halkı İşgücü Anketi Sonuçları eski veri setine aittir. 2014 yılı Şubat Döneminden beri yayınlanan yeni veri setine göre İl düzeyinde veri yayınlanmamıştır.

İstihdam oranındaki değere bakılarak ülke ekonomisini pozitif veya negatif yönde değerlendirilmek mümkün değildir. Bunun yanında istihdam oranları değerlendirilirken çalışma saatleri, kayıt dışı istidam ve ücret gibi unsurlar da etkilidir.

Grafik 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri

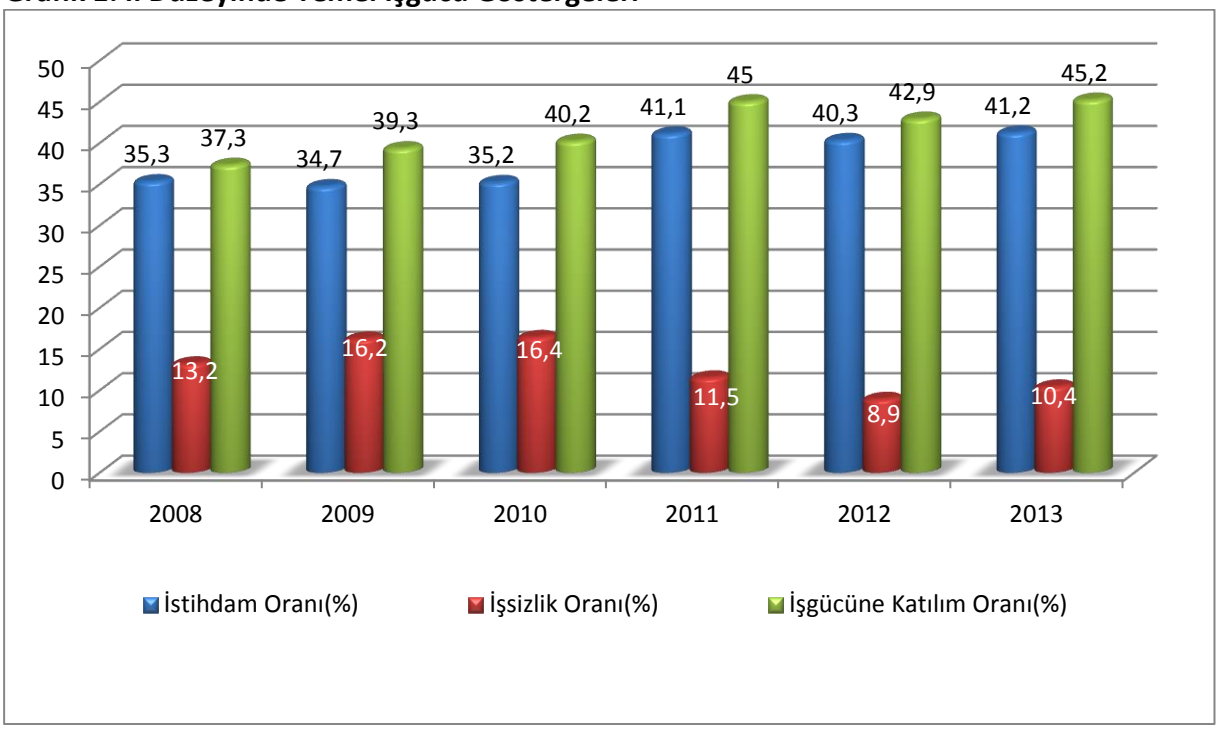

Kaynak: TÜİK

Tablo ve grafikte görüldüğü üzere,2012 yılındaki düşüş hariç işgücüne katılma oranı 2008 yılından itibaren 2013 yılına kadar artış göstermiştir. İşgücüne katılım oranı ise ekonomik olarak aktif olan yani üreten nüfusun çalışabilir yaş aralığındaki toplam nüfusa oranını göstermekte olup, ekonomik olarak üreten nüfusun neredeyse sürekli arttığını göstermektedir.

Çalışanların, çalışabilir yaştaki nüfusa oranını ifade eden İstihdam oranı 2009 ve 2012 yılındaki düşüş hariç 2008-2013 yıllarında sürekli yükselen bir seyir izlemiştir. Söz konusu oran 2011-2012 döneminde 0,8 puanlık bir azalışla en sert düşüşü, 2010-2011 yılları arasında da 5,9 puanla en fazla yükselişi göstermiştir. İşsizlik oranı incelendiğinde ise, işsizlik oranı bazı yıllarda, bir önceki yıla göre azalış gösterse de genel eğilim işsizlik oranının dalgalı bir seyir gösterdiği yönündedir. Bu oran diğerleri ile birlikte yorumlandığında ise, Muş ili işgücü piyasasında çalışma çağına giren nüfusun arttığı fakat bu duruma nazaran istihdam alanlarının artmadığı söylenebilir. 2008-2013 yılları arası özellikle 2009 yılında küresel alanda yaşanan ekonomik gelişmelerin de etkisiyle Muş ile işgücü piyasası için çok olumlu bir seyir olmamıştır. Ancak bu gelişmelere rağmen istihdam ve işgücüne katılma oranları Türkiye ortalamasının üzerinde işsizlik oranı ise Türkiye ortalamasının altındadır. Bunlar da Muş ili işgücü piyasası için olumlu göstergelerdir.

İŞKUR GÖSTERGELERİ

İŞKUR verileri işgücü piyasasının nabzının tutulması için önemli göstergelerdendir. Kuruma kayıtlı olanlar ile ilgili veriler olup oldukça detaylıdırlar.

KAYITLI İŞSİZ

Kayıtlı işsizler İŞKUR'a kayıt olup işsiz olduğunu bildiren kişilerdir. Bir kişi İŞKUR'a kayıt olduktan sonra 18 ay boyunca herhangi bir işlemde bulunmazsa kişinin kaydı aktif kayıtlardan kaldırılır. Grafik 2'de yıllar itibariyle Muş ili için İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir.

Grafik 2: Kayıtlı İşsizlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

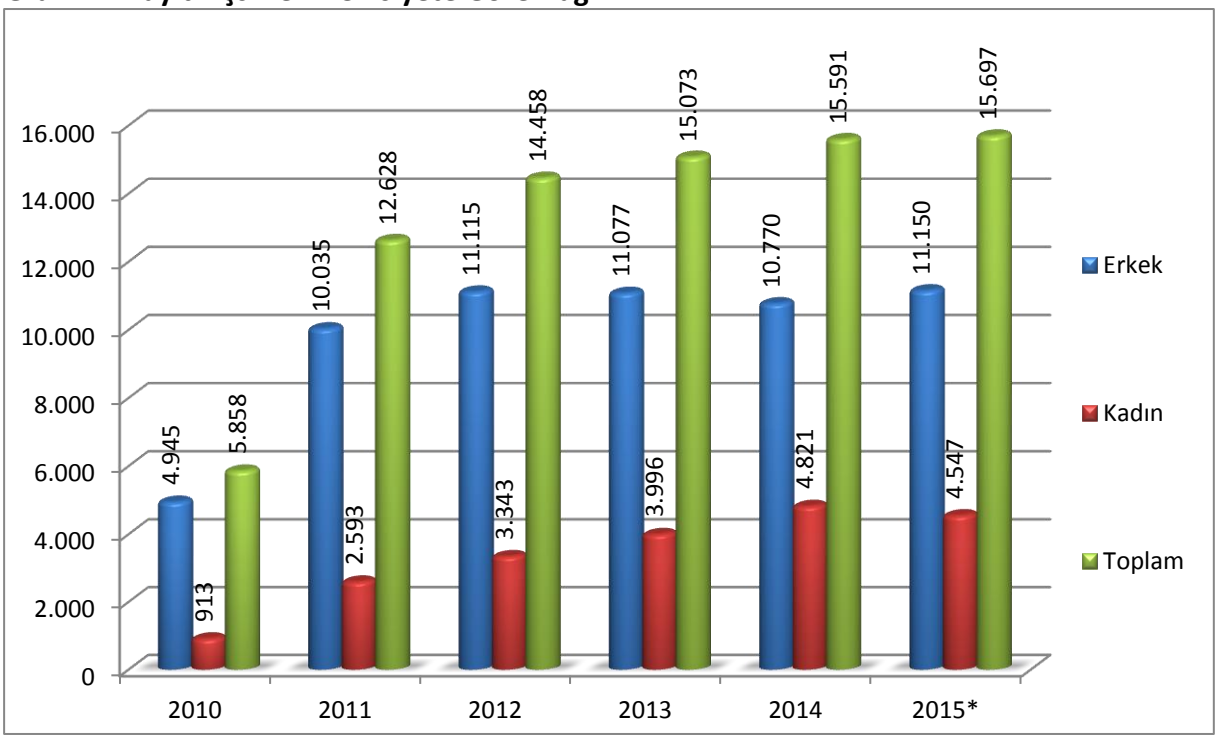

Kaynak: İŞKUR *2015 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla

2010 yılında Muş ilinde 5 bin 858 kişi İŞKUR'a kayıtlı iken, 2015 yılı Haziran ayı sonu itibariyle bu sayı yaklaşık 3 kat artarak 15 bin 697'e yükselmiştir. Rakamlardaki yükseliş İŞKUR'un tanınırlığının artmasından ve işgücü piyasasında aktif bir oyuncu hale gelmesinden Kaynaklanmaktadır. İŞKUR'a kayıtlı erkeklerin sayısında genelde bir artış gözlemlenirken 2013-2014 yıllarında bir düşüş yaşanmış, sonraki yıllarda ise artış yine devam etmiştir. Kadınlarda ise 2010 yılında 913 kişi kayıtlı iken, 2015 yılında bu sayı yaklaşık beş kat artarak 4 bin 547 kişiye çıkmıştır. Kadınların ekonomik değer üretmek ve ev ekonomisine katkı sağlamak amacıyla işgücü piyasasında yer almak istemeleri, bu sayıda belirgin bir artış olmasını sağlamıştır. Bu sebeplerin dışında İŞKUR'un kadınlara yönelik düzenlediği mesleki eğitim kurslarına ve diğer aktif işgücü programlarına katılımın fazla olması İŞKUR'un işgücü piyasasında tanınırlığının ve etkinliğinin arttığının göstergesidir.

Tablo 2: Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı

2015*	
MESLEK	KAYITLI İŞSİZ
Beden İşçisi (Genel)	8461
Beden İşçisi (Temizlik)	615
Büro Memuru (Genel)	489
Temizlik Görevlisi	400
Beden İşçisi (İnşaat)	203
Şoför (Yolcu Taşıma)	164
Şoför-Yük Taşıma	163
Kalorifer Ateşçisi (Katı ve Sıvı Yakıt)	137
Garson (Servis Elemanı)	136
Bilgisayar İşletmeni	135
Aşçı	126
Genel Toplam	15697

Kaynak: İŞKUR *HAZİRAN ayı sonu itibarıyla

İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı 2015 yılı Haziran ayı sonu itibari ile 15 bin 697'dir. Kayıtlı işsizlerin mesleklere göre dağılımı sıralamasında yer alan ilk iki meslek nitelik gerektirmeyen meslekler iken devamında büro memuru, Beden İşçisi(inşaat), Şoför (Yolcu Taşıma), Şoför-Yük Taşıma, Kalorifer Ateşçisi (Katı ve Sıvı Yakıt), Garson(Servis Elemanı) Bilgisayar İşletmeni ve Aşçı mesleklerinin sıralandığı görülmektedir. Tabloda yer alan nitelik gerektirmeyen mesleklerin daha çok sezonluk inşaat işi yapan firmalarda icra edildiği ve en çok bu sektörde iş arayan ve işveren bulunduğundan kayıtlı işsizler nitelik gerektirmeyen meslekler yönünde ağırlık kazanmıştır.

Herhangi bir niteliği olmayan kişilerin çokça müracaat ettiği "Toplum Yararına Programlar" (TYP) neticesinde nitelik gerektirmeyen mesleklerde kayıtlı işgücü göstergelerinde bir takım nicel değişiklikler olmuştur. Beden İşçisi (Genel) ve Beden İşçisi (Temizlik) mesleklerinde yaşanan genel artış bu noktada ortaya çıkmaktadır.

AÇIK İŞLER

İşverenlerin İŞKUR'dan eleman talepleri açık iş olarak adlandırılmaktadır. Grafik 3'te görüleceği üzere 2010 yılında bin 10 kişi olan açık iş sayısı yıllar itibari ile katlanarak artmış ve 2014 yılında toplam 3 bin 555 kişiye ulaşmıştır. 2015 yılı Haziran ayı sonu itibari ile de açık iş sayısı bu artış seyri devam ettiği takdirde 2014 yılında yakalanan açık iş sayısından daha büyük bir sayıya ulaşılacağı tahmin edilmektedir. İŞKUR'un tanınırlığının ve personel sayısının artması ve bununla birlikte hizmetlerinin çeşitlenmesi ile işverenlerin İŞKUR ile irtibatları giderek artmış ve işverenler eleman taleplerini İŞKUR'a iletmeye başlamıştır.

Grafik 3: Yıllara Göre Açık İş

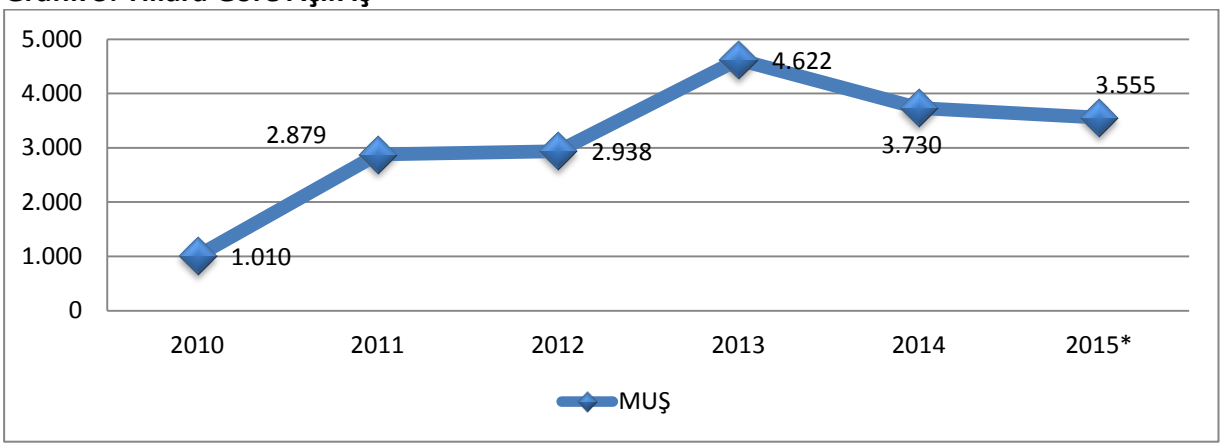

Kaynak: İŞKUR * 2015 yılı Ocak-HAZİRAN dönemini içermektedir.

2015 Yılı Haziran ayı sonu itibari ile açık işlerde birinci ve ikinci sırayı kayıtlı işsizler de olduğu gibi Beden İşçisi (Genel) ve Temizlik Görevlisi almış, bu meslekleri sırasıyla Makineci(Dikiş), Saraciye Montajcısı, Beden İşçisi (Temizlik),Düz Dikiş Makinecisi, Diğer Teknisyen ve Teknikerler, Şoför (Yük Taşıma), Kesimci (Konfeksiyon), Ziraat Mühendisi ve Beden İşçisi (İnşaat) izlemiştir. Muş ilinde inşaat ve Tekstil işletmelerinin yoğun olmasından Kaynaklı olarak talep edilen mesleklerin buna göre şekillendiği söylemek mümkündür.

Tablo 3: Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı

2015*	
MESLEK	AÇIK İŞ
Beden İşçisi (Genel)	2156
Temizlik Görevlisi	326
Makineci (Dikiş)	230
Saraciye Montajcısı	120
Beden İşçisi (Temizlik)	100
Düz Dikiş Makineci	100
Diğer Teknisyen ve Teknikerler	72
Şoför-Yük Taşıma	59
Kesimci (Konfeksiyon)	35
Ziraat Mühendisi	26
Beden İşçisi (İnşaat)	25
Genel Toplam	3555

Kaynak: İŞKUR *Ocak-Haziran dönemi

İŞE YERLEŞTİRMELER

Grafik 4'te yer alan yıllar itibariyle işe yerleştirme sayıları karşılaştırıldığında, 2010 yılında 787 olan işe yerleştirme sayısı dört kattan fazla artarak 2013 yılında 3 bin 435'e çıkmıştır. 2014 yılında ise büyük bir düşüşle bin 706'a düştüğü görülmektedir. Söz konusu azalış, kamuda işe yerleştirme sayılarının gerçekleşmesinden Kaynaklanmıştır. 2012 ve 2013 yıllarında kamudaki yoğun işe alım bu yıllarda işe yerleştirmeleri artırmıştır. 2015 yılının ilk altı aylık döneminde ise işe yerleştirme sayısı bin 860 olarak gerçekleşmiş olup yılsonunda 2014 yılı işe yerleştirme rakamının aşılacağı tahmin edilmektedir.

İşe yerleştirme rakamlarındaki belirgin artışın arkasında; aktif işgücü programları ve İŞKUR'un işgücü piyasasında aktif bir şekilde rol üstlenmesi yatmaktadır. Bunların neticesinde İŞKUR'un tercih edilirliği; hem kayıtlı işsiz göstergelerine hem de işe yerleştirme sayılarına yansımıştır.

Grafik 4: Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme

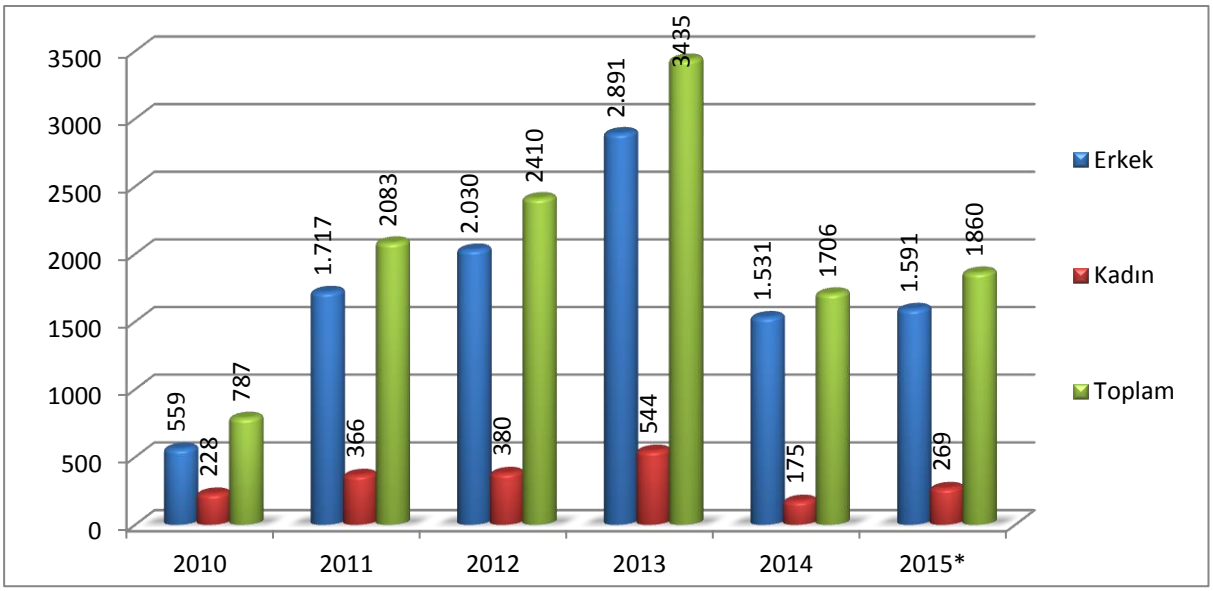

Kaynak: İŞKUR * 2015 yılı Ocak-Haziran Dönemi

2015 yılının ilk altı ayında gerçekleşen işe yerleştirmelere meslek bazında bakıldığında; ilk iki sırada Beden İşçisi (Genel) ve Temizlik Görevlisi meslekleri yer almaktadır. Bu meslekleri sırasıyla; Şoför (Yük Taşıma), Diğer Teknisyen ve Teknikerler, Beden İşçisi (İnşaat) Çöpçü, Büro İşçisi, Biyomedikal Cihaz Teknolojileri Servis Destek Eleman, Büro Memuru (Genel) ve Reyon Görevlisi meslekleri takip etmektedir.

Kayıtlı işsiz, açık iş ve işe yerleştirme göstergelerinde yer alan mesleklere baktığımızda, işgücü piyasası tarafından talep edilen mesleklerle kayıtlı işsizlerin meslekler bazında örtüştüğü görülmektedir. Söz konusu durum işe yerleştirmelerin mesleklere göre dağılımında da kendisini göstermektedir.

Tablo 4: İşe Yerleştirmelerin Mesleklere Göre Dağılımı

2015*	
MESLEK	İŞE YERLEŞTİRME
Beden İşçisi (Genel)	1495
Temizlik Görevlisi	197
Şoför-Yük Taşıma	37
Diğer Teknisyen ve Teknikerler	21
Beden İşçisi (İnşaat)	16
Çöpçü	15
Büro İşçisi	13
Biyomedikal Cihaz Teknolojileri Servis Destek Elemanı	10
Büro Memuru (Genel)	8
Reyon Görevlisi	5
Genel Toplam	1860

Kaynak: İŞKUR * HAZİRAN ayı sonu itibariyle

MESLEKİ EĞİTİM FAALİYETLERİ

2015 yılının ilk altı aylık bölümünde aktif işgücü programları kapsamında 156 adet program düzenlenmiş ve bu programlara toplam bin 130 kişi katılmıştır.

Toplum Yararına Program (TYP) dâhilinde ise ilk altı ayda 2 bin 554 kişi programdan yararlanmıştır.

İşbaşı Eğitim Programı (İEP) ise piyasa tarafından oldukça rağbet gören, işe alımlarda ve meslekte tecrübe edinme noktasında en anlamlı geri dönüşlerin olduğu ve en fazla istihdamın sağlandığı programdır. 2015 yılının ilk altı aylık döneminde 123 İEP düzenlenmiş olup 263 kişi bu programlardan faydalanmıştır.

Mesleki eğitim kurslarında ise 32 adet kurs düzenlenmiş olup 730 kişi bu kurslardan faydalanmıştır.

İŞKUR'un düzenlediği aktif işgücü programları kişilerin işgücü piyasasının gerekleri hakkında bilgisini artırmakla kalmayıp hem kişilere meslek kazandırmakta, hem de kişilerin işgücü piyasasına girişinde aracı rol oynamaktadır.

Tablo 5:Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2015*)

YILLAR	AKTİF İŞGÜCÜ PROGRAMLARI								TOPLUM YARARINA PROGRAMLAR	
	Mesleki Eğitim Kurs Sayısı	Mesleki Eğitim Kursiyer Sayısı	İEP Program Sayısı	İEP Kursiyer Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Program Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Kursiyer Sayısı	Toplam Kurs Sayısı	Toplam Kursiyer Sayısı	TYP Program Sayısı	TYP Kursiyer Sayısı
2015*	32	730	123	263	1	137	156	1.130	45	2.554
2014	18	317	169	357	2	110	189	784	69	3.709
2013	5	119	114	257	6	730	125	1.106	65	4.083
2012	16	635	15	70	1	298	32	1.003	46	3.362
2011	49	1.721	11	115	13	800	73	2.636	15	1.315
2010	49	2.010			2	50	51	2.060	6	371
2009	60	2.330			10	220	70	2.550	6	177

Kaynak: İŞKUR *Ocak-Haziran

İŞSİZLİK ÖDENEĞİ

İşsizlik sigortası, kişinin bir işyerinde çalışırken; çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmesi halinde uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayabilmek için, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren sigorta koludur. Muş ilinde 2015 yılının ilk altı ayında 484'ü işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır. İşsizlik ödeneğini hak eden sayısı yıllar itibari ile artmıştır.2015 yılı için ilk altı aylık dönemdeki hakeden sayısı dikkate alındığında bu sayının artarak devam edeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 6: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneğine Başvuran ve Hak Eden Sayısı (2015*)

Yıllar	Hakeden sayısı
2015*	484
2014	1.131
2013	598
2012	432
2011	354
2010	363

Kaynak: İŞKUR *Ocak-Haziran

İŞKUR'un tanınırlığının ve işgücü piyasasındaki etkinliğinin artması, işsizlik sigortasından yararlanma şartlarındaki değişiklikle birlikte değerlendirildiğinde işsizliği ödeneğine başvuruların sayısı artmıştır.

Tablo 7: İşsizlik Ödeneğini Hak Edenlerin Mesleklere Göre Dağılımı (2015*)

2015*	
MESLEKLER	İşsizlik Ödeneğini Hakkedenler
Diğer Meslekler	175
Beden İşçisi (Genel)	117
Büro Memuru (Genel)	21
Beden İşçisi (Temizlik)	19
Temizlik Görevlisi	10
Şoför-Yük Taşıma	9
Aşçı	6
Ağır Kamyon Şoförü	6
Diğer Büro Memurları	5
Kalorifer Ateşçisi (Katı ve Sıvı Yakıt)	5
Şoför (Yolcu Taşıma)	5
Genel Toplam	**377**

Kaynak: İŞKUR *Ocak-Haziran

Tablo 7 incelendiğinde mesleklere göre işsizlik ödeneğini hak edenlerin en çok nitelik gerektirmeyen mesleklerde olduğu tespit edilmiştir. Diğer mesleklerde ise işsizlik ödeneğini hak edenlerin sayılarının birbirlerine yakın değerler olduğu görülmektedir. Bu durum meslek sahibi olan kişilerin daha az iş kaybına uğradıklarını veya kişilerin çalıştıkları işlerden memnun olduklarını ifade etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

AMAÇ VE YÖNTEM

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına karşın etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle de işgücü açığı karşılanmayabilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle zamanında doldurulamamaktadır. İşgücü piyasasının talep boyutuyla ele alınıp mevcut durumda işgücü, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin bilinmesi kısa dönemli işgücü yetiştirilmesi için temel verileri sağlamaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri oldukça önemlidir. İşgücü piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu Sürekli Hane Halkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da Türkiye İş Kurumu İşgücü Piyasası Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Arz tarafı ile ilgili verilerde il düzeyinde yeterli veri bulunmamaktadır. Talep tarafı ile ilgili yapılan araştırmalar ise henüz istenen düzeyde değildir.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri işgücü piyasası araştırmaları (İPA) periyodik olarak sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmıştır. İşgücü piyasası araştırmalarının EUROSTAT (Avrupa Birliği İstatistik Ofisi) normlarına uygun şekilde yürütülmesi ve Resmi İstatistik Programı (RİP) kapsamına alınmasına yönelik çalışmalar 2011 yılı ikinci yarısından itibaren Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmalar dışında Türkiye için bir açık iş sayısına erişebilir olunmasına yönelik EUROSTAT'ın talep ettiği açık iş istatistikleri için veri toplanabilmiş olacaktır. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Türkiye İş Kurumu, 2015 Yılı Yerel Düzeyde İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 16 Mart – 30 Nisan 2015 tarihleri arasında Türkiye genelinde 132.034 işyerine yüze görüşme yöntemiyle anket

uygulamıştır. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, araştırmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri ve Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 2-9 arası kişi istihdam eden ile 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi işyeri olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri için il ve Türkiye, 2-9 arası kişi istihdam eden işyerleri için ise Türkiye geneli tahmini verilmiştir.

İşyerleriyle yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir.) gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" [2] kapsamında,

Temel işyeri bilgileri

Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)

Açık iş (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Karşılanma Yolları, Cinsiyet, Aranma Süresi)

Temininde güçlük çekilen meslekler (Meslek, Güçlük Nedeni)

30 Nisan 2016 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

Talep Araştırması, bahsi geçen 17 sektörde işyeri bazında il ve Türkiye tahmini vermek üzere planlandığından mesleklere göre yapılan genellemelerin ihtiyatla karşılanması gerekmektedir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için, örneklem çekimine mesleki kırılımı dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuştur.

[2] Soru Formu Ek 1'de verilmiştir.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

Bu bölümde Muş ilinde gerçekleştirilen işgücü piyasası talep araştırması kapsamında bulunan işyerleri ile işyerlerinde çalışanlar üzerinde durulmaya çalışılacaktır. İşyerlerinin kuruluş yılı, İŞKUR hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığı, İŞKUR'un sunduğu hizmetlerden yararlananların hangi tür hizmetlerden yararlandığı, işyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumları, ihracat yapıp yapmama durumları ile part-time çalışanı olup olmama durumlarına ilişkin toplanan bilgilere yer verilecektir. Çalışma kapsamında Muş ilinde 330 işyeri için veri derlenmiştir.

İŞYERİ VERİLERİ

Muş ilinde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden ve çalışma kapsamına giren işyerleri için veriler derlenmiştir. Araştırma kapsamında toplam 330 işyeri için veri üretilmiştir. Araştırma kapsamındaki 17 sektörden 13 tanesinde işyeri bulunmaktadır. İşyerlerinin sektörel dağılımı Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Sektörlere Göre İşyerlerinin Dağılımı

SEKTÖRLER	10+
İnşaat	97
Toptan ve perakende ticaret	86
İmalat	40
Ulaştırma ve depolama	29
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	21
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	14
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	11
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	10
Eğitim	8
Diğer hizmet faaliyetleri	7
Bilgi ve iletişim	5
Madencilik ve taş ocakçılığı	1
Finans ve sigorta faaliyetleri	1
GENEL TOPLAM	330

Kaynak: İPA 2015

Muş ilindeki işyerlerinin sektörlere göre dağılımı incelendiğinde en fazla işyerinin İnşaat sektöründe olduğu görülmektedir. Yaklaşık olarak her 3 işyerinden biri İnşaat sektöründedir. Bu sektörü daha sonra sırası ile Toptan ve perakende ticaret ile İmalat sektörleri takip etmektedir. Bu üç sektör işyerlerinin yaklaşık yüzde 70'ini oluşturmaktadır. Türkiye genelinde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde de bu 3 sektörün ağırlığı yüzde 70'ler civarındadır. Ancak Türkiye genelinde en fazla işyeri İmalat sektöründe daha sonra sırası ile Toptan ve Perakende Ticaret ile İnşaat sektörü gelmektedir. Bu açıdan Muş ilinin Türkiye geneli ile farklılaştığı görülmektedir. İşyeri sayıları bakımından illerin yarıdan fazlasında İmalat sektörü ilk sırada iken Muş'ta üçüncü sıradadır.

Muş ilinde en az işyeri Finans ve Sigorta Faaliyetleri ile Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörlerindedir. Muş'ta Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektöründe ise işyeri bulunmamaktadır. Türkiye genelinde en az işyeri Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektöründedir.

İmalat sektöründeki farklılık dışında Türkiye genelindeki işyerlerinin dağılımı ile Muş ilinin sektörel dağılımı benzer durumdadır.

Muş ilinde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 6 bin 12 kişi çalışmaktadır. Çalışanların 5 bin 227'si erkek, 785'i kadındır. Türkiye genelinde ise 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların yüzde 72,5'i erkek, yüzde 27,5'i kadındır. Muş'ta kadınların toplam çalışanlar içerisindeki oranı düşüktür. Ancak bölgede özellikle Tarım sektöründe kadınlar yaygın olarak ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Tarım sektörünün bu çalışmada kapsam dışı olması nedeniyle kadınların toplam çalışanlar içerisindeki oranı düşük olarak gerçekleşmiştir.

Muş ilinde en fazla çalışanın bulunduğu İnşaat ve Toptan ve Perakende Ticaret sektörlerinde çalışanlar içerisinde kadın oranı Türkiye genelinde bu sektörlerde çalışan kadın oranlarının gerisindedir. Kadınların Muş'ta çalışanlar içerisindeki oranının düşük olmasının bir diğer nedeni de Türkiye genelinde Eğitim ve Sağlık sektörlerinde kadınlar erkeklerden daha fazla sayıda çalışmaktadır. Bu iki sektörde çalışanların toplam çalışanlar içerisindeki oranı yüzde 10'un üzerindedir. Muş' ise bu iki sektörün toplam çalışanlar içerisindeki payı yüzde 7'nin biraz üzerindedir ve Eğitim sektöründe erkek çalışan sayısı kadın çalışan sayısından daha fazladır.

Türkiye genelinde Eğitim ile Sağlık sektörlerinde çalışan kadın sayısı çalışan erkek sayısından daha fazla iken Muş'ta kadın çalışan sayısının erkek çalışan sayısından fazla olduğu herhangi bir sektör yer almamaktadır.

Muş'ta araştırma kapsamındaki işyerlerinde kadın çalışanların oranı Türkiye geneline göre daha düşüktür. Sektörler arasında da farklılaşma görülmektedir.

Tablo 9: Muş'ta Çalışanların Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Sektörler	10+		
	Erkek	Kadın	Toplam
Toptan ve perakende ticaret	1270	172	1442
İnşaat	1321	103	1424
İmalat	784	262	1046
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	465	30	496
Ulaştırma ve depolama	477	16	493
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	187	144	331
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	234	15	249
Diğer hizmet faaliyetleri	148	7	155
Eğitim	110	26	136
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	107	3	110
Finans ve sigorta faaliyetleri	72	0	72
Bilgi ve iletişim	39	5	44
Madencilik ve taş ocakçılığı	13	2	15
Genel Toplam	5227	785	6012

Kaynak: İPA 2015

Muş'ta en fazla çalışan Toptan ve Perakende Ticaret, İmalat ve İnşaat sektörlerindedir. Çalışanların yüzde yaklaşık 49'u bu sektörlerdedir. Erkeklerde en fazla çalışılan sektörlerin sıralaması aynı iken kadınlarda en fazla İmalat daha sonra sırası ile Toptan ve Perakende Ticaret ile İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri. Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe Muş'ta kadın çalışan yoktur. En az çalışanı olan sektörler ise işyeri sayısı ile bağlantılıdır. İşyeri sayısı en az olan sektörlerde çalışan sayısı da azdır.

Sektörlerdeki işyeri sayısı ve çalışan sayılarından ortalama bir işyerinin büyüklüğü bulunabilmektedir. Grafik 5'te sektörlerde bir işyerinde ortalama çalışan sayısına yer verilmiştir.

Grafik 5: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları

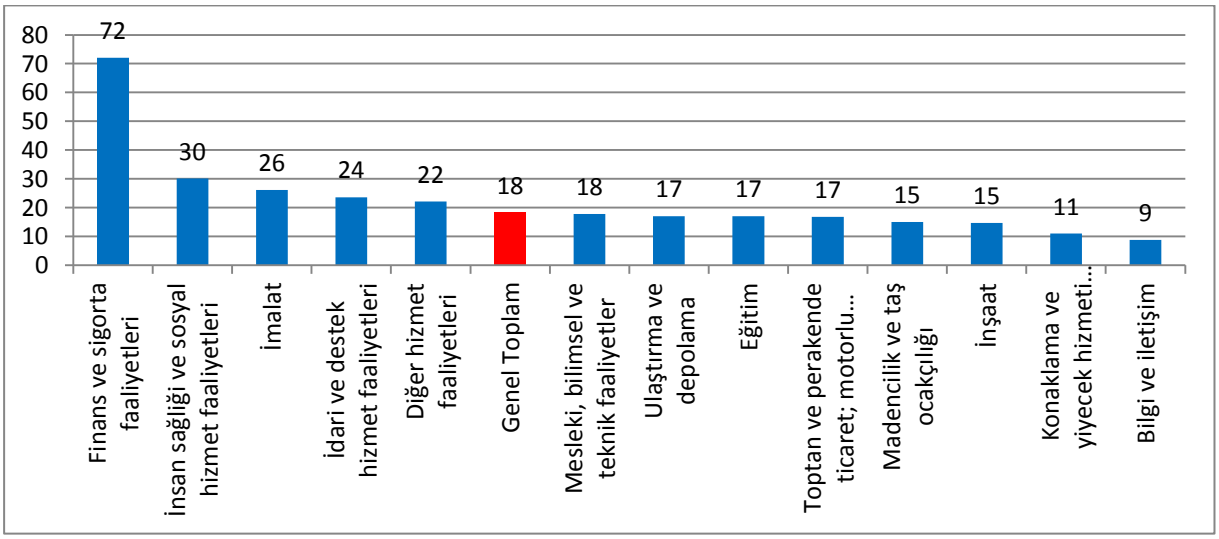

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ortalama çalışan sayısı 18'dir. Türkiye genelinde ise bu sayı 35'tir. Muş'taki işyerleri Türkiye geneline göre daha küçük ölçekli işyerleridir.

Türkiye genelinde en fazla işyeri ve çalışan olan ilk üç sektörden İmalat sektörü ortalamanın üzerinde iken Toptan ve Perakende Ticaret ile İnşaat sektörleri ortalamanın altındadır. Muş'ta ise bu üç sektör ortalamanın altındadır. Özellikle İmalat sektöründe Türkiye genelinde ortalama çalışan sayısı 50 kişi iken Muş'ta bu sayı 26'dır. Muş'ta ortalama çalışan sayısı en yüksek sektörler Finans ve Sigorta Faaliyetleri, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri, İmalat, İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri, Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörleridir. Muş ilinde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin yaklaşık yarısı 5-9 yıl faaliyet gösteren işyerleridir. Daha sonra ise 0-4 yaş aralığındaki işyerleri gelmektedir. İşyerlerinin 59,7'si bu iki gruba aittir.

Grafik 6: İşyerlerinin Yaş Grubuna Göre Dağılımı

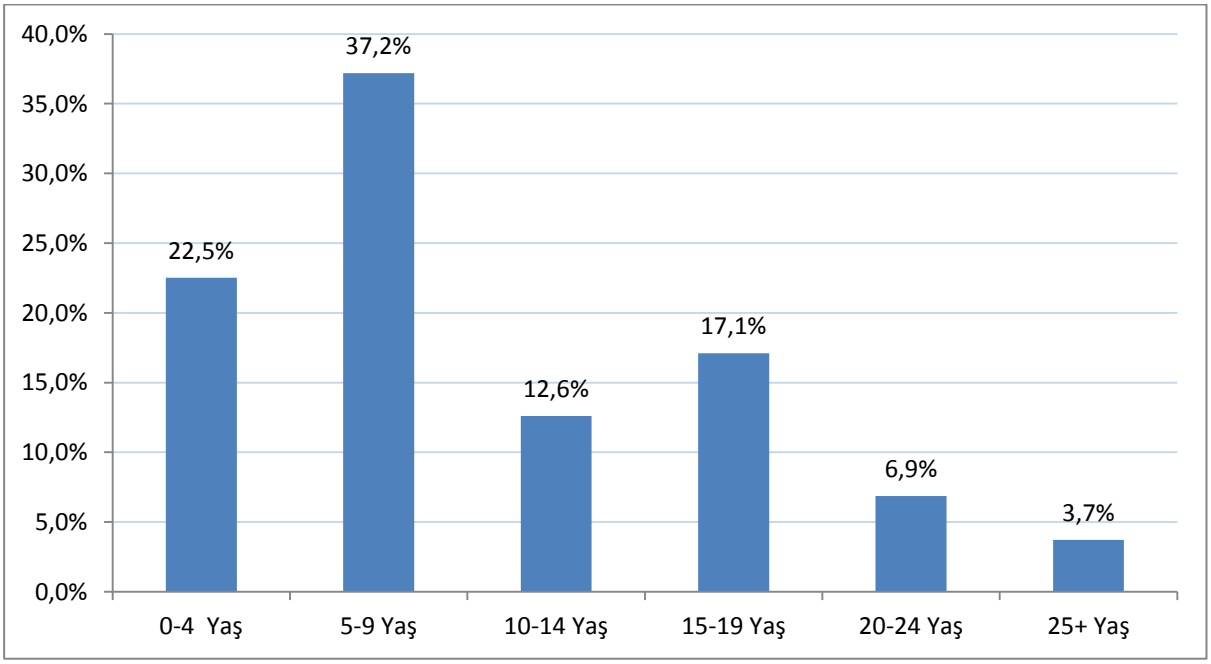

Kaynak: İPA 2015

Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında Türkiye genelinde her yaş grubuna işyerlerinin dengeli dağıldığı ve en fazla işyerinin yüzde 37,2 ile 5-9 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde 25 ve üzeri yaştaki işyerlerinin oranı yüzde 13'tür. Türkiye geneli işyerlerinin yaş grupları ile Muş ilindeki işyerlerinin yaş grupları farklılaşmaktadır. Muş'taki işyerleri daha çok yeni kurulup faaliyet gösteren işyerleridir. Çalışanların meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla çalışan Tesis ve Makine Operatörleri sektöründe yer almaktadır. Çalışanların yüzde 25'i bu meslek grubundadır. Hem işyeri hem de çalışanların en fazla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar sektöründe olması bu meslek grubunu ön plana çıkarmıştır.

Tablo 10: Çalışanların Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Meslek Grubu	10+		
	Erkek	**Kadın**	**Toplam**
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	1291	243	1534
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	1327	118	1445
Hizmet ve Satış Elemanları	611	130	741
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	596	39	635
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	511	34	545
Profesyonel Meslek Mensupları	402	128	530
Yöneticiler	285	4	289
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	180	88	269
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	24	0	24
Genel Toplam	**5227**	**785**	**6012**

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde çalışanların yüzde 25,5'ü Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar işlerde çalışmaktadır. Muş'ta erkeklerin yüzde 21,5'i, kadınların ise yüzde 4'ü Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda çalışmaktadır. Kadınlarda Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda çalışma oranı erkeklere göre daha azdır. Diğer yandan Nitelik Gerektirmeyen Meslek Mensupları meslek grubu incelediğinde Muş'ta kadınların yüzde 2'si, erkeklerin ise yüzde 22,1'i bu meslek grubunda çalıştığını görülmektedir.

Muş'ta erkekler en fazla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grubunda çalışırken, kadınlar ise Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunda çalışmaktadırlar.

Grafik 7: Meslek Grubu ve Cinsiyete Göre Çalışanlar

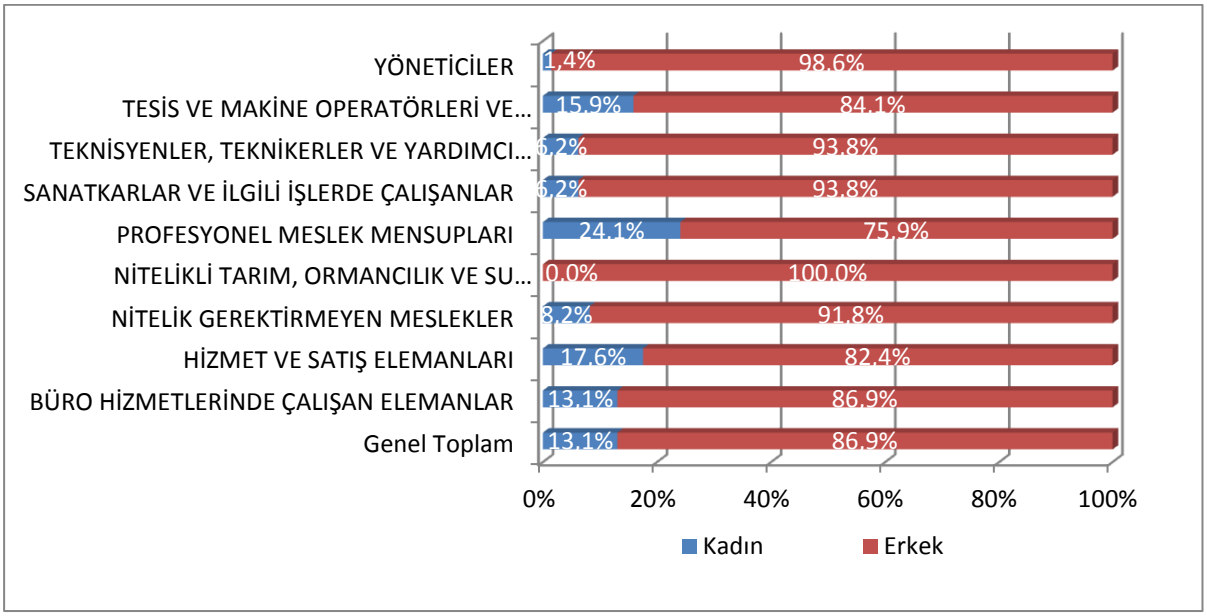

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde çalışan kadın sayısı aynı meslek grubunda çalışan erkek sayısından daha fazla olduğu herhangi bir meslek grubu yoktur. Türkiye genelinde ise kadınların erkeklerden fazla çalıştığı bir meslek grubu bulunmamaktadır. Muş'ta kadınlar özellikle Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubunda çalışmaktadır. Kadınların Profesyonel Meslek Mensuplarında çalışma oranının il genelinde çalışma oranından yüksek olması dikkat çekici bir noktadır.

Tablo 11: Çalışan Sayısı En Fazla Olan Meslekler

10+		
Erkek	Kadın	Toplam
Temizlik Görevlisi	Makineci (Dikiş)	Temizlik Görevlisi
Şoför-Yük Taşıma	Beden İşçisi (Temizlik)	Makineci (Dikiş)
Beden İşçisi (Temizlik)	Temizlik Görevlisi	Şoför-Yük Taşıma
Şoför (Yolcu Taşıma)	Sekreter	Beden İşçisi (Temizlik)
Beden İşçisi (İnşaat)	Garson (Servis Elemanı)	Şoför (Yolcu Taşıma)
Servis Şoförü (Okul)	Kasiyer	Beden İşçisi (İnşaat)
Makineci (Dikiş)	Reyon Görevlisi	İnsan Kaynakları Müdürü/Yöneticisi
İnsan Kaynakları Müdürü/Yöneticisi	Hemşire	Servis Şoförü (Okul)
Elektrik Teknisyeni-Yüksek Voltaj	Kesimci (Konfeksiyon)	Reyon Görevlisi
Reyon Görevlisi	Okul Öncesi Öğretmeni	Elektrik Teknisyeni-Yüksek Voltaj

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde en fazla çalışanı olan mesleklere baktığımızda ilk sırada Temizlik Görevlisi mesleği görülmektedir. En fazla çalışılan ilk on meslek dikkate alındığında kadınların erkeklere göre daha fazla mesleki nitelik ve beceri gerektiren işlerde çalıştığı görülmektedir.

Çalışma kapsamında işyerlerine İŞKUR hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadıkları sorulmuştur. Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 41,9'u İŞKUR hizmetlerinden faydalandığını belirtmiş iken bu oran Muş ilinde yüzde 58,2'dir. Muş Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü Muş'taki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden yaklaşık her beş işyerinden üçüne hizmet sunma imkânı bulmuştur. Türkiye geneline göre alanında daha geniş kitlelere hizmet sunmuştur.

Tablo 12: İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerleri Oranları

Sektör	İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranı	İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerlerinin Dağılımı
Toptan ve perakende ticaret	71,8%	32,1%
İnşaat	45,1%	22,8%
İmalat	72,5%	15,1%
Ulaştırma ve depolama	51,7%	7,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	60,0%	6,6%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	63,6%	3,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	42,9%	3,1%
Eğitim	62,5%	2,6%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	40,0%	2,1%
Bilgi ve iletişim	80,0%	2,1%
Diğer hizmet faaliyetleri	42,9%	1,6%
Madencilik ve taş ocakçılığı	100,0%	0,5%
Genel Toplam	58,2%	100,0%

Kaynak: İPA 2015

İşyeri sayısı ile bağlantılı olarak en fazla İŞKUR hizmetlerinden faydalanan sektörler Toptan ve Perakende Ticaret, İnşaat ve İmalat sektörleridir.Madencilik ve Taş Ocakçılığı, Diğer Hizmet Faaliyetleri, Bilgi ve İletişim ve Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri sektörlerinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranları oldukça düşüktür. Toptan ve Perakende ticaret ve İnşaat sektörlerinde ise İŞKUR'un hizmet ağı oldukça geniştir. İmalat sektörü il ortalamasının biraz üzerinde olup daha fazla etkinliğin sağlanması gereken bir sektör olarak dikkat çekmektedir.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı Muş ilindeki işyerleri için Türkiye genelinden yüksek olsa da sektörel olarak hizmet planlaması ile oranı düşük olan sektörlerdeki oranlar daha da arttırılmalıdır.

Muş ilinde işyerlerinin yüzde 4'ü part-time çalışana sahiptir. Bu oran Türkiye geneli için yüzde 8,6'dır. Muş'ta part-time çalışanı olan işyeri oranı daha düşüktür.

Tablo 13: Part-Time Çalışanı Olan İşyerleri ve Çalışanlar

Sektör	Oran	Kadın Çalışan	Erkek Çalışan	Toplam
Finans ve sigorta faaliyetleri	100,0%	0	72	72
Bilgi ve iletişim	20,0%	2	9	11
Eğitim	12,5%	0	10	10
İmalat	5,0%	9	217	226
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	5,0%	0	30	30
Toptan ve perakende ticaret	4,7%	30	113	144
Ulaştırma ve depolama	3,4%	0	24	24
İnşaat	2,2%	3	10	13
Genel Toplam	4,0%	45	485	530

Kaynak: İPA 2015

Muş'ta araştırma kapsamına giren 13 sektörde işyeri bulunurken part-time çalışanı olan 8 sektör bulunmaktadır. Türkiye genelinde ise bütün sektörlerde part-time çalışma yapıldığı görülmektedir. İlde en fazla part-time çalışanı olan işyeri sayısı İmalat sektöründedir.

Muş ilinde çalışanların yüzde 26'sı part-time çalışanı olan işyerlerinde istihdam edilmektedir. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 20,8'dir. Türkiye genelinde Muş geneline göre part-time çalışma daha azdır.

Muş'ta part-time çalışanı olan işyerlerinde çalışanların yüzde 8,4'ü kadındır. Part-time çalışma yapılan yerlerde kadın istihdamının part-time çalışanı olmayan işyerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Muş'ta part-time çalışmanın kadın istihdamı üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu görülmektedir. Aynı durum Türkiye genelinde de söz konusudur. Part-time çalışanı olan işyerlerinde istihdamda olanların yüzde 39'u kadındır.

Part-time çalışanı olan işyerlerinde en fazla çalışılan meslekler Tablo 14'te gösterilmiştir. Tabi ki bu tablo yorumlanırken bu mesleklerde çalışanların part-time çalışmıyor olabilecekleri de dikkate alınmalıdır. Sonuçta araştırma kapsamındaki işyerlerine part-time çalışanlarının olup olmadığı sorulmuş olup part-time çalışanların hangi mesleklerde çalıştığı bilgisi sorulmamıştır.

Tablo 14: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinde En Fazla Çalışılan Meslekler

10+		
Kadın	Erkek	Toplam
Kesimci (Konfeksiyon)	Servis Şoförü (Okul)	Servis Şoförü (Okul)
Makineci (Dikiş)	Çimento Üretim Elemanı	Çimento Üretim Elemanı
Büro İşçisi	Fırın Operatörü (Çimento)	Fırın Operatörü (Çimento)
Pazarlamacı	Büro İşçisi	Kesimci (Konfeksiyon)
Aşçı Yardımcısı	Büro Memuru (Genel)	Büro İşçisi
Muhabir	Beden İşçisi (Temizlik)	Büro Memuru (Genel)
Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Beden İşçisi (Temizlik)
Müdür Yardımcısı	Elektrikçi (Genel)	Temizlik Görevlisi
Muhasebeci	Merkezi Kumanda Operatörü (Çimento)	Elektrikçi (Genel)
Sekreter	İnsan Kaynakları Müdürü/Yöneticisi	Merkezi Kumanda Operatörü (Çimento)

Kaynak: İPA 2015

Part-time çalışanın olduğu işyerlerinde en fazla çalışanın olduğu meslekler Servis Şoförü(Okul), Çimento Üretim Elemanı ve Fırın Operatörü (Çimento) olmuştur.

Muş ilinde araştırma kapsamındaki işyerlerinin yaklaşık yüzde 9'u vardiyalı çalışma yapmaktadır. Bu oran Türkiye'de yüzde 17,7 olarak gerçekleşmiştir. Muş ilinde vardiyalı çalışma yapan işyeri oranı genel olarak Türkiye ortalamasının altındadır.

Tablo 15: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinde En Fazla Çalışılan Sektörler

Sektör	İşyeri	Çalışan sayısı		
	Oran	Kadın	Erkek	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	100%	2	13	15
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	40%	1	53	54
İmalat	20%	17	334	351
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	10%	12	47	59
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	9%	67	56	123
Toptan ve perakende ticaret	8%	5	97	102
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	7%	0	85	85
İnşaat	4%	4	82	87
Ulaştırma ve depolama	3%	0	14	14
Genel Toplam	9%	108	782	890

Kaynak: İPA 2015

Muş iline sektörel bazda baktığımızda vardiyalı çalışma Madencilik ve taş ocakçılığı sektörlerinde faaliyet gösteren işyerlerinin tamamında uygulanmaktadır. Muş ilinde oransal olarak en fazla vardiyalı çalışma yapan sektörler; Madencilik ve taş ocakçılığı, Konaklama ve yiyecek hizmeti

faaliyetleri sektörü iken, Türkiye genelinde ise sektörel olarak yüzde 47,2 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü olmuştur. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörü Türkiye genelinde ikinci sırada yer alırken, Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektörü ise sekizinci sırada yer almaktadır.

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışanlara cinsiyet yönüyle baktığımızda, Muş ilinde sektörel bazda oransal olarak en fazla vardiyalı çalışma yapılan ilk iki sektördeki erkeklerin oranı yüzde 95'ler civarında iken, Türkiye'de bu oran daha düşüktür.

Muş ilinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışanların yüzde 12,1'i kadındır. İlde araştırma kapsamındaki işyerlerinde çalışan kadınların yüzde 27,8'i vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde istihdam edilmektedir. Çalışma kapsamında işyerlerinin vardiyalı çalışma yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde kadın çalışanların vardiyaya kalıp kalmadıklarına dair bilgi toplanmamıştır. Bu durum göz önüne alınarak Muş ilinde vardiyalı çalışmanın kadın istihdamını olumsuz yönde etkilemediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde en fazla çalışılan meslekler Tablo 16'da gösterilmiştir. Tabi ki bu tablo yorumlanırken bu mesleklerde çalışanların vardiyalı çalışmıyor olabilecekleri dikkate alınmalıdır.

Tablo 16: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinde Cinsiyete Göre En fazla Çalışılan Meslekler

Kadın	Erkek	Toplam
Sekreter	Elektrik Teknisyeni-Yüksek Voltaj	Elektrik Teknisyeni-Yüksek Voltaj
Hemşire	Elektrikçi (Genel)	Güvenlik Görevlisi
Güvenlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi
Garson (Servis Elemanı)	Çimento Üretim Elemanı	Elektrikçi (Genel)
Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Çimento Üretim Elemanı
Tıbbi Laboratuvar Teknisyeni / Laboratuvar Teknisyeni	Fırın Operatörü (Çimento)	Fırın Operatörü (Çimento)
Acil Tıp Teknisyeni	Beden İşçisi (Genel)	Sekreter
Satış Danışmanı	Traktör Şoförü	Beden İşçisi (Genel)
Muhasebeci	Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	Garson (Servis Elemanı)
Röntgen Teknisyeni (Mr)	Aşçı	Traktör Şoförü

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde cinsiyete göre çalışan sayısı meslek bazında cinsiyete göre sıralandığında; kadınlarda ilk üç sırayı Sekreter, Hemşire ve Güvenlik Görevlisi almaktadır. Türkiye'de ise bu sıralama Temizlik Görevlisi, Beden İşçisi (Genel) ve Makineci (Dikiş) olarak sıralanmaktadır. Muş ilinde erkeklerde Elektrik Teknisyeni-Yüksek Voltaj, Elektrikçi (Genel) ve Güvenlik Görevlisi iken, Türkiye'de Beden İşçisi (Genel), Güvenlik Görevlisi ve Temizlik Görevlisi olarak sıralanmaktadır.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin yüzde 2,1'i ihracat yapmaktadır. İlde 2 sektörde ihracat yapılmaktadır.

Çalışanların yüzde 30,4'ü ihracat yapan işyerlerinde istihdam edilmektedir. Türkiye genelindeki işyerlerinin ise yüzde 17,4'ü ihracat yapmaktadır. İhracat yapan işyeri oranı Türkiye genelinde Muş'a göre daha yüksektir.

Tablo 17: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörel ve Çalışan Olarak Dağılımı

Sektör	İşyeri	Çalışan Sayısı		
	Oran	Kadın	Erkek	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,3%	0	0	0
İmalat	12,1%	236	380	616
İnşaat	29,4%	0	0	0
Toptan ve perakende ticaret	26,1%	0	5	5
Ulaştırma ve depolama	8,8%	0	0	0
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3,0%	0	0	0
Bilgi ve iletişim	1,5%	0	0	0
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,3%	0	0	0
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	4,2%	0	0	0
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	6,4%	0	0	0
Eğitim	2,4%	0	0	0
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	3,3%	0	0	0
Diğer hizmet faaliyetleri	2,1%	0	0	0
Genel Toplam	2,1%	**236**	**385**	**621**

Kaynak: İPA 2015

İhracat yapan işyeri oranı en yüksek ilk üç sektör karşılaştırıldığında; Türkiye'de ihracat yapan firma sıralamasında ilk üç sırayı İmalat, Madencilik ve Taş ocakçılığı, Toptan ve Perakende Ticaret sektörleri alırken, Muş ili için bakıldığında, en fazla ihracat yapılan sektörün yüzde 29,4 ile İnşaat sektörü olduğu görülmektedir. İkinci sırada yüzde 26,1 ile Toptan ve perakende ticaret sektörü, üçüncü sırada ise yüzde 12,1 ile İmalat sektörü yer almaktadır. Muş ilinde İhracat yapan işyerlerinde çalışanların büyük çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır.

İhracat yapılan işyerlerinde en fazla çalışılan mesleklere baktığımızda Makineci (Dikiş), Çimento Üretim Elemanı meslekler öne çıkmaktadır. İhracat yapan işyerlerinde bu tür mesleklerde de çalışanların olabileceği dikkatten kaçmamalıdır.

Tablo 18: İhracat Yapan İşyerlerinde Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı En Fazla Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Toplam
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)
Kalite Kontrolcü (Giyim Üretimi)	Çimento Üretim Elemanı	Çimento Üretim Elemanı
Muhasebeci	Fırın Operatörü (Çimento)	Fırın Operatörü (Çimento)
Kimya Mühendisi	Büro Memuru (Genel)	Büro Memuru (Genel)
İş Güvenliği Uzmanı (Tehlikeli Sınıf-B)	Elektrikçi (Genel)	Elektrikçi (Genel)
Çevre Mühendisi	Merkezi Kumanda Operatörü (Çimento)	Merkezi Kumanda Operatörü (Çimento)
Sekreter	Beden İşçisi (Genel)	Beden İşçisi (Genel)

Kaynak: İpa 2015

İhracat yapan işyerlerinde cinsiyete göre çalışan sayısı en çok olan mesleklere bakıldığında kadınlarda ilk üç sırayı Makineci (Dikiş) Kalite Kontrolcü (Giyim Üretimi) Muhasebeci alırken, erkeklerde ise Makineci (Dikiş), Çimento Üretim Elemanı ve Fırın Operatörü (Çimento)olarak sıralanmaktadır. Bir önceki tablodaki en çok ihracat yapılan sektör ve çalışanların cinsiyete göre dağılımı ile bu tabloyu birleştirildiğinde sıralamanın uyumlu olduğu görülmektedir.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanma durumu incelendiğinde; Muş'taki işyerlerinin yüzde 58,2'si, Türkiye genelindeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin ise yüzde 41,9'u İŞKUR hizmetlerinden faydalanmıştır. Hangi hizmetlerden ağırlıklı olarak yararlanıldığına ilişkin veriler grafik 8'de sunulmuştur.

Grafik 8: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyeri Sayısı Oranları

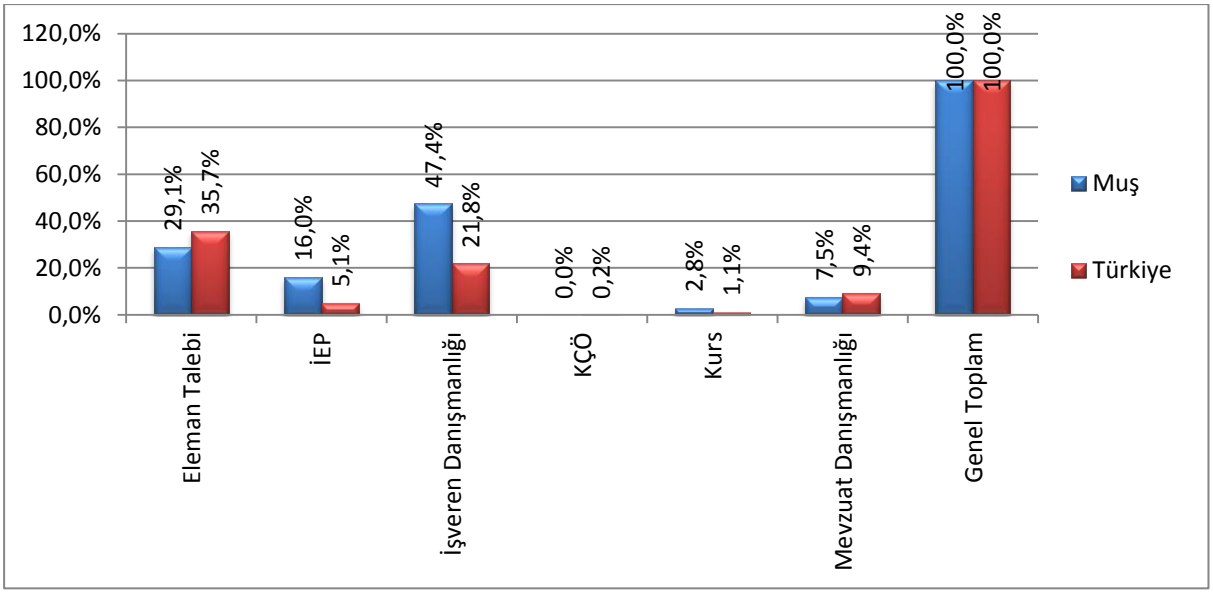

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanan firmalar İŞKUR'dan hizmet olarak yüzde 47,4 ile en fazla İşveren Danışmanlığı bulunmuşlardır.

Bunu sırasıyla yüzde 29,1 ile Eleman Talebi, yüzde 16 ile İşbaşı eğitim programı, yüzde 7,5 ile Mevzuat danışmanlığı hizmetleri takip etmiştir. Kısa çalışma ödeneği ve çalışanlara yönelik hizmet talepleri olmamıştır. Türkiye genelinde ise benzer bir sıralama ile Eleman Talebi, İşveren Danışmanlığı, Mevzuat Danışmanlığı, İşbaşı Eğitim Programı olarak sıralanmıştır. Muş ilinde işbaşı eğitim programları ve İşveren danışmanlığı hizmetleri Türkiye genelinin üzerinde bir orana sahip iken, Eleman Talebinde Türkiye genelinin altında kalınmıştır.

Muş ilinde İŞKUR hizmetlerinden en fazla 5-9 yaş arasında faaliyet gösteren işyerleri faydalanmıştır. Daha sonra 15-19 yaşa sahip işyerleri faydalanmıştır. Diğer yaş gruplarının oranı ise birbirine yakındır. Muş'ta en fazla işyerinin 5-9 yaş ve 0-4 yaş arası faaliyet gösteren işyerlerinde olmasına karşın, sayısal olarak da en fazla İŞKUR'dan hizmet alan işyeri 5-9 yaş arası faaliyet gösteren işyerleri olmuştur.

Grafik 9: İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

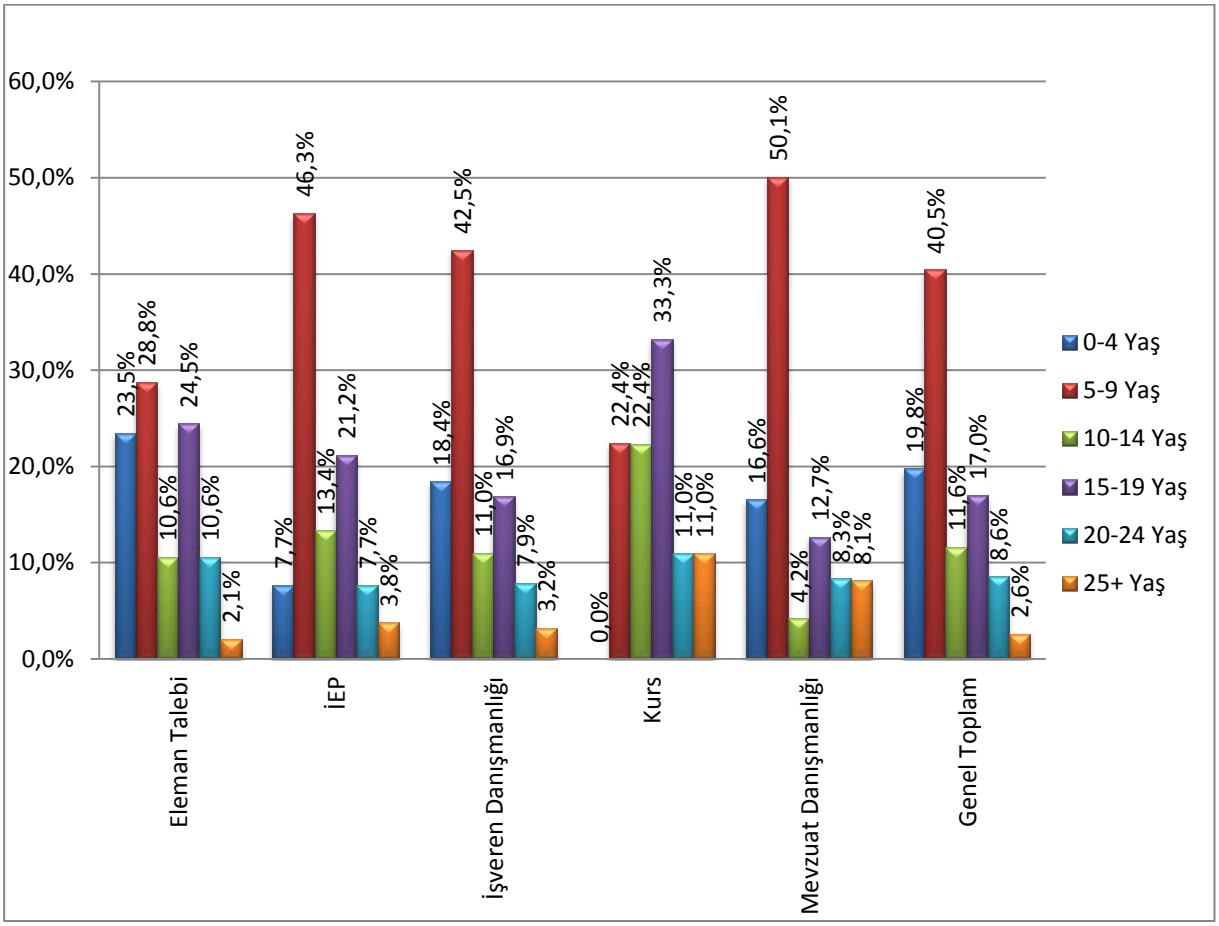

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde bütün yaş aralıklarındaki firmalar İŞKUR'dan oransal olarak en fazla eleman talebi ve işveren danışmanlığı hizmetlerinden faydalanmışlar. Bu hizmetten oransal olarak en fazla 5-9 yaşa sahip firmalar faydalanmışlardır. İŞKUR'un diğer hizmetlerinden faydalanma oranlarına göre sıralama yapıldığında yaş grupları arasında farklılık görülmektedir.

0-4, 5-9, 10-14 ve 25+ yaşa sahip firmaları kendi içerisinde aldıkları hizmetler sıralandığında birinci sırada işveren danışmanlığı, ikinci sırada eleman talebi, üçüncü sırada ise işbaşı eğitim programları yer almaktadır. Söz konusu hizmetlerin birbiri ile benzerlik göstermeleri dikkat çekmektedir. 15-19 yaş arası firmaların İŞKUR'dan aldıkları hizmetler oransal olarak sıralandığında kurs, eleman talebi ve işbaşı eğitim programları hizmetleri ilk üç sırayı almaktadır. 20-24 yaş arası firmalarda ise bu sıralama kurs, eleman talebi ve mevzuat danışmanlığı şeklindedir.

Araştırma kapsamında İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerine bu hizmetlerden ne kadar süredir faydalandığı sorulmuştur.

Grafik 10: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Sürelerinin Dağılımı

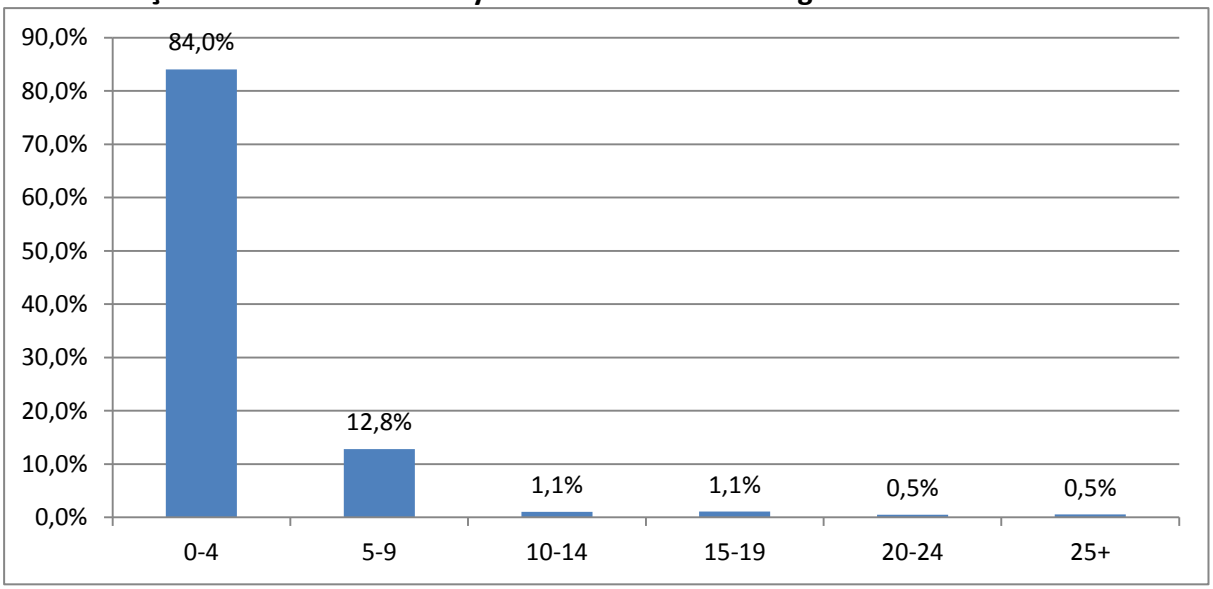

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 84'ünün 0-4 yıl arasında bir süredir bu hizmetlerden yararlandığı tespit edilmiştir. En düşük oran ise 20-24 ve 25 ve daha üzeri yaştaki firmalardır. Muş ilinde sektörel bazda firmaların İŞKUR hizmetlerinden faydalanması en çok son dört yılda olmuştur. İŞKUR son dört yıl içerisinde büyük bir atılım yapmıştır. İŞKUR'un personel sayısındaki artış, sunduğu hizmetlerdeki hem nitel hem de nicel iyileşme ile birlikte İŞKUR imajındaki değişim, İŞKUR'un değer olarak geliştiğinin göstergesidir.

Sektörlere göre İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin yararlandıkları hizmet türlerine ilişkin verilere Tablo 19'da yer verilmiştir.

Tablo 19: Sektörlere Göre İŞKUR'dan Faydalanılan Hizmetlerin Dağılımı

Sektör	Eleman Talebi	İEP	İşveren Danışmanlığı	Kurs	Mevzuat Danışmanlığı
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%
İmalat	51,7%	20,7%	75,9%	6,9%	3,4%
İnşaat	43,8%	17,1%	87,8%	4,9%	26,7%
Toptan ve perakende ticaret	52,5%	21,3%	82,0%	4,9%	9,8%
Ulaştırma ve depolama	53,3%	33,3%	73,3%	6,7%	0,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	50,0%	25,0%	50,0%	0,0%	0,0%
Bilgi ve iletişim	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	25,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	33,3%	33,3%	100,0%	0,0%	16,7%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	58,3%	50,0%	91,7%	8,3%	16,7%
Eğitim	80,0%	80,0%	60,0%	0,0%	0,0%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	57,1%	71,4%	85,7%	0,0%	14,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	66,7%	33,3%	100,0%	0,0%	33,3%

Kaynak: 2015 İPA

Muş ilinde hemen hemen bütün sektörlerde en fazla yararlanılan İŞKUR hizmeti işveren danışmanlığı olmuştur. Sadece Eğitim sektöründe işbaşı eğitim programları ve Eleman Talebi ilk sırada yer almıştır. İşveren danışmanlığı hizmetinde Madencilik ve Taş Ocakçılığı, Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ve Diğer hizmet Faaliyetleri sektörleri ön planda olmuştur. Kurs hizmeti en az faydalanılan hizmet türü olmuştur. Bu hizmet yapısı gereği işyerlerinden ziyade işsizlerin faydalandığı bir hizmettir.

İŞKUR hizmetlerinden yararlanan bütün işyerlerinin işveren ve mevzuat danışmanlığı hizmetlerinden yararlanıp sunulan diğer hizmetler hakkında bilgi alması İŞKUR'un etkinliği açısından dikkate değer bir durumdur.

Muş ilinde part-time çalışanı olan, vardiyalı çalışma yapılan ve ihracat yapan işyerleri İŞKUR hizmetlerinden çalışanlara yönelik eğitim ve kısa çalışma ödeneği hizmetlerinden faydalanmamışlardır. Part-time çalışanı olan işyerleri, vardiyalı çalışma yapılan işyerleri ve ihracat yapan işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları benzerlik göstermektedir. Muş ilinde part-time çalışanı olan işyerleri, vardiyalı çalışma yapılan işyerleri ve ihracat yapan işyerlerinin en fazla yararlandıkları hizmet İşveren Danışmanlığı ve bu durum Türkiye genelinde ise en fazla Eleman Talebi hizmeti yer almaktadır. Muş'ta İşveren danışmanlığı hizmetinin ardından eleman talebi, işbaşı eğitim programı ve mevzuat danışmanlığı ve kurs hizmetleri yer alırken, Türkiye genelinde ise Muş'tan farklı olarak ikinci sırada işveren danışmanlığı hizmetleri yer almaktadır.

AÇIK İŞLER

Açık işlere ilişkin veriler işgücü piyasasının talep yönünü ifade eden verilerdir. Araştırma kapsamında 16 Mart – 30 Nisan 2015 tarihleri arasında işyerlerine ziyaret esnasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Bir anlamda ziyaret edilen tarihler arasında işyerlerinin eleman ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada referans tarihi veya döneminin olmayışı, ziyaret sırasındaki mevcut durumun sorulması çalışmanın istatistiksel olarak sınırlılığını ortaya koymaktadır. Çalışma kapsamında işyerlerine açık iş bulunan mesleklerin yanında, bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler, açık işleri hangi kanallar ile aradıkları ve aranma süresi de sorulmuştur. Bu kapsamda toplanan verilere bu bölümde detaylı bir şekilde yer verilecektir.

Grafik 11: Açık İşi Olan İşyerleri

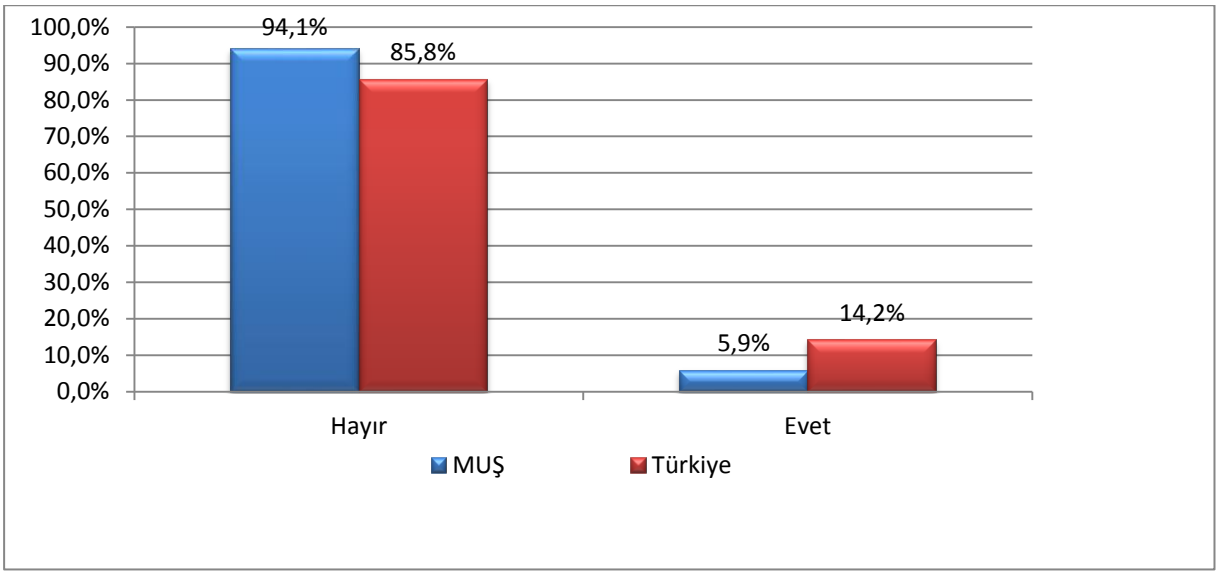

Kaynak: İPA 2015

Muş ilindeki işyerlerinin yüzde 5,9'u açık işi olduğunu belirtmiştir. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 14,2'dir. Muş'ta açık işi olan işyeri oranı Türkiye genelinden düşüktür. Ancak 2014 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasında Muş ilinde açık işi olan işyeri oranı yüzde 6,6 olarak gerçekleşmiştir. Bu yıl çalışmanın yapıldığı dönemin de (Mart-Nisan) etkisiyle oran düşük çıkmıştır.

Muş ilinde toplam 158 kişilik açık iş tespit edilmiştir. Bu açık işlerin sektörel dağılımı ve sektörlere göre açık iş oranı Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20: Sektörlere Göre Açık İşlerin Dağılımları

Sektör	Muş			Türkiye	
	Açık İş	Açık İş Dağılımı	Açık İş Oranı	Açık İş Dağılımı	Açık İş Oranı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0	0,20%		0,60%	1,00%
İmalat	111	17,40%		44,60%	2,00%
İnşaat	17	23.7%		7,80%	1,40%
Toptan ve Perakende Ticaret	8	24,00%		17,10%	1,80%
Ulaştırma ve Depolama	2	8,20%		3,70%	1,40%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	0	1,80%		8,80%	2,10%
Bilgi ve İletişim	0	0,70%		1,00%	1,20%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	0	1,20%		0,80%	0,40%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	17	4,10%		3,40%	2,10%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	0	8,20%		6,10%	1,50%
Eğitim	3	2,30%		1,10%	0,70%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	0	5,50%		2,00%	1,10%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0	2,60%		1,80%	2,70%
Genel Toplam	158	100,00%		100,00%	1,70%

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde en fazla açık iş oransal olarak yüzde 10,6 ile İmalat sektöründe yer almaktadır. İkinci olarak yüzde 6,8 ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektörü, üçüncü olarak yüzde 2,2 ile Eğitim sektörü gelmektedir. İmalat sektörü açık işlerde ön plana çıkan sektör olmuştur.

Türkiye genelinde sektörel bazda açık iş sayısı Muş ili ile benzer bir durum arz etmemektedir. Muş ilinde açık iş oranı yüzde 2,6 ile Türkiye geneli açık iş oranının yaklaşık 1 puan üzerindedir. Muş'ta sektörel bazda en yüksek açık iş oranı yüzde 10,6 ile İmalat sektöründedir. Bunu yüzde 6,8 ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektörü takip etmektedir.

Bu iki sektörün dışındaki sektörlerin açık iş oranı il geneli açık iş oranının altında kalmaktadır. Türkiye genelinde ise farklı bir sıralama göze çarpmaktadır. İlk sırada yüzde 2,7 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri, ikinci sırada yüzde 2,1 ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler, üçüncü sırada ise yüzde 2 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü yer almaktadır. İmalat sektöründe ise açık iş oranı yüzde 2 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Araştırmanın yapıldığı dönemde mevsim şartlarının henüz iyileşmemesi Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyeti ile İnşaat sektörlerindeki açık iş oranının beklenenden düşük çıkmasına neden olmuştur. Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe özellikle bankaların açık işleri merkezden ilan etmeleri nedeniyle yerelde açık işler tespit edilememiş ve bu sektörde de beklentilerin altında açık iş oranı ortaya çıkmıştır.

Açık işlerde cinsiyet tercihi sorulmuştur. Grafik 12'den açık işlerde cinsiyet bakımından farklılaşma olduğu görülmektedir.

Grafik 12: Cinsiyete Göre Açık İşlerin Dağılımları

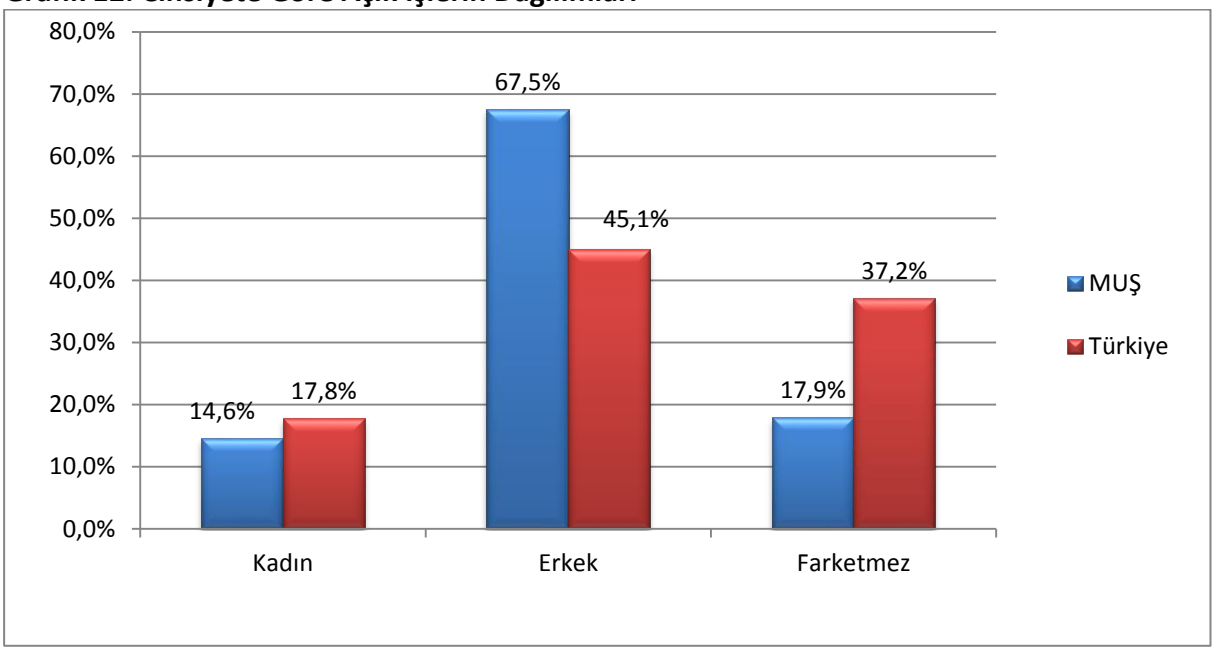

Kaynak: İPA 2015

Muş'ta toplam açık işlerin yüzde 14,6'sı için yalnızca kadınlar talep edilmiştir. Bu oran Türkiye geneli ile yakınlık gösterse de düşüktür. Erkeklerde açık iş talebi ise yüzde 67,5 ile Türkiye geneli erkekler açık iş talebinin çok üstündedir. Açık işi olan firmaların talep ettikleri açık işteki fark etmez seçeneği yüzde 17,9 iken, Türkiye genelinde yüzde 37,2'dir. Muş ilindeki açık işlerin çoğu için erkekler talep edilirken, Türkiye genelinde oransal olarak talep bu büyüklükte olmamıştır. Muş'ta da, Türkiye genelinde de açık işlerde cinsiyet farklılaşması görülmektedir. Ancak bu farklılaşma Muş'ta daha keskindir.

Tablo 21: Sektörlere Göre Açık İşi Olan İşyerlerinin Dağılımları

10+	
Sektör	**Açık iş verme oranı**
Eğitim	25,0%
İmalat	12,5%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	7,1%
İnşaat	6,6%
Toptan ve perakende ticaret	4,7%
Ulaştırma ve depolama	3,4%
Genel Toplam	5,9%

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde toplamda açık işi olan işyeri sayısı oranı yüzde 5,9 iken, Türkiye genelinde bu oran yüzde 14,2 olarak gerçekleşmiştir. Muş'ta sektörel bazda en fazla açık iş verme oranı yüzde 25 ile Eğitim sektöründeyken, Türkiye'de yüzde 20 ile İmalat sektöründedir.

Muş'ta ikinci sırada yüzde 12,5 ile İmalat sektörü yer alırken, üçüncü sırada yüzde 7,1 Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörü bulunmaktadır. Türkiye'de sektörel bazda ikinci sırada yüzde 19,7 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü, üçüncü sırada ise yüzde 18,1 ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörü yer almaktadır.

Muş ilinde sektörel bazda; Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı, Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri, Bilgi ve İletişim, Finans ve Sigorta Faaliyetleri, Gayrimenkul Faaliyetleri, Eğitim ve Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörlerinde açık iş talebi bulunmamaktadır.

Grafik 13: Açık İşi Olan İşyerlerinin Sektörlere ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı

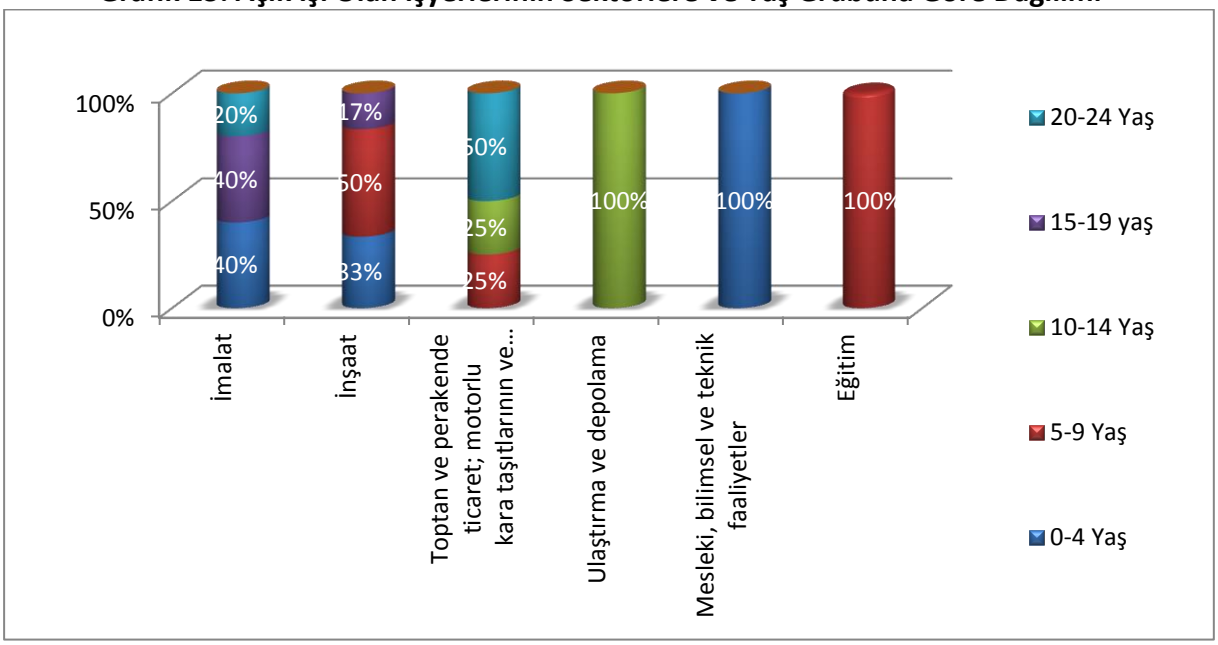

Kaynak: İPA 2015

Açık işi olan işyerlerinin yaş gruplarına göre dağılımına baktığımızda; en fazla açık işi olan işyerlerinin 5-9, yaş arası grupta olduğunu görülmektedir. Daha sonra sırası ile 0-4 yaş grubuna sahip işyerleri ile 15-19 yaş arası işyerleri gelmektedir. Diğer yaş gruplarındaki işyerlerinin ise açık iş verme oranları birbirine yakındır.

Açık işlerin sektörlere göre cinsiyet dağılımında Muş ilinde açık işlerde erkeklerin daha fazla talep edildiği görülmektedir.

Tablo 22: Açık İşlerin Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Sektör	Kadın	Erkek	Fark etmez
İmalat	18,0%	81,1%	0,9%
İnşaat	6,3%	62,5%	31,3%
Toptan ve perakende ticaret	12,5%	75,0%	12,5%
Ulaştırma ve depolama	0,0%	0,0%	100,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	5,9%	0,0%	94,1%
Eğitim	0,0%	0,0%	100,0%
Genel Toplam	14,6%	67,5%	17,9%

Kaynak: İPA 2015

Tablo 22'deki sektörlere genel olarak bakıldığında; yalnızca iki sektörde çalıştırılmak istenen elemanın cinsiyetinin fark etmeyeceği görülmektedir. Eğitim ile Ulaştırma ve Depolama sektörlerindeki açık işlerde cinsiyet fark etmemektedir. İmalat, toptan ve perakende ticaret ile İnşaat sektörlerinde yoğun bir şekilde erkek eleman talep edilmiştir. Bu sektörlerden hareketle, fizik gücünün çok fazla talep edildiği sektörlerde erkekler için açık iş oranları daha fazla belirginleşmektedir. Ulaştırma ve Depolama ile Eğitim sektörlerinde ise kadın ve erkek eleman talebi eşittir.

Muş'ta açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımında profesyonel Meslek Mensupları mesleklerin oranı Türkiye geneline göre oldukça yüksektir. Muş'taki açık işler Türkiye geneline göre daha az mesleki beceri ve nitelik gerektiren meslek gruplarından oluşmaktadır.

Tablo 23: Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Meslek Grupları	MUŞ			Türkiye	
	Açık İş	Açık İş Dağılımı	Açık İş Oranı	Açık İş Dağılımı	Açık İş Oranı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	1	4,5%	0,4%	7,50%	1,10%
Hizmet ve Satış Elemanları	6	12,3%	0,8%	16,70%	2,20%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	34	24%	2,3%	14,90%	1,50%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları		0,4%	0,0%	0,40%	1,90%
Profesyonel Meslek Mensupları	23	8,8%	4,2%	7,80%	1,30%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	2	10,6%	0,3%	21,50%	2,20%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	9,1%	0,2%	8,10%	1,50%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	90	25,5%	5,6%	22,40%	2,10%
Yöneticiler		4,8%	0,0%	0,60%	0,30%
Genel Toplam	158	6.012	2,6%	**100%**	**1,70%**

Kaynak: İPA 2015

Açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı ele alındığında; en yoğun talep Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubundadır. Muş ilinde İmalat sanayisinde büyük payı olan çimento ve tekstil fabrikalarının açık iş talepleri yoğun bir şekilde alınmıştır. İkinci sırada Nitelik Gerektirmeyen meslekler meslek grubu yer almaktadır. Üçüncü sırada ise Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubu yer almaktadır.

Muş ilinde son dönemlerde kafe, restoran, lokanta ve mağaza vb. türünde birçok işyeri açılmıştır. Dolayısıyla söz konusu piyasada açık iş talepleri de oluşmuştur. Bu sebeple hizmet ve satış elemanları talebinde artış olmuştur. Açık iş talebi olmayan meslek grupları ise yöneticiler ve nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek gruplarıdır. Yönetici pozisyonu genellikle sermayedar olan işletme yöneticisiyle aynı kişi olduğundan bu meslek grubunda açık iş talebi olmamıştır.

Türkiye'de ise Muş'a benzer oranda açık iş dağılımında birinci sırada tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu yer almaktadır. İkinci sırada Muş ile farklı oranda Nitelik gerektirmeyen meslekler meslek grubu yer almaktadır. Üçüncü sırada Hizmet ve satış elemanları meslek grubu yer almaktadır.

Açık iş oranı sıralamasında açık iş dağılımından farklı bir durum söz konusudur. Muş'ta açık iş dağılımında ikinci sırada yer alan Nitelik gerektirmeyen meslekler meslek grubu, açık iş oranında üçüncü sırada yer almaktadır. Açık iş dağılımında birinci sırada yer alan Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu ise açık iş oranında yine birinci sırada yer almaktadır.

Türkiye'de ise açık iş dağılımındaki ilk üç meslek grubu kendi aralarında yer değiştirerek sırasıyla hizmet ve satış elemanları, sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar ve tesis ve makine operatörleri ve montajcılar olarak sıralanmıştır.

Tablo 24: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Meslek Grupları	Muş			Türkiye		
	Kadın	Erkek	Fark etmez	Kadın	Erkek	Fark etmez
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	100,0%	0,0%	0,0%	25,50%	25,00%	49,50%
Hizmet ve Satış Elemanları	0,0%	33,2%	66,8%	21,30%	27,50%	51,20%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	2,9%	91,3%	5,8%	23,70%	41,70%	34,60%
Profesyonel Meslek Mensupları	4,6%	0,0%	95,4%	17,60%	19,30%	63,20%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	0,0%	100,0%	0,0%	11,00%	73,90%	15,10%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0,0%	100,0%	0,0%	12,60%	51,10%	36,30%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	22,2%	77,8%	0,0%	17,00%	46,50%	36,40%
Genel Toplam	14,6%	67,5%	17,9%	**17,80%**	**45,10%**	**37,20%**

Kaynak: İPA 2015

Daha önce de ifade edildiği üzere Muş ilinin açık işlerinde erkeklerin ön planda ve Türkiye ortalamasının üzerindedir. Nitelik gerektirmeyen işlerde ağırlıklı olarak erkekler çalışmaktadır. Fiziksel yeterlilik gerektiren işlerde erkeklerin daha fazla çalıştırıldıklarını bu veriler de desteklemektedir.

Açık işlerin meslek gruplarına ve cinsiyete göre dağılımında kadınların en fazla talep edildiği meslek grubu büro hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek grubudur. Türkiye genelinde ise bu oran eşit seviyededir. Türkiye genelinde hiçbir meslek grubunda kadınların talebi erkeklerin talebinden fazla değildir.

Kadın talebinin erkek talebine en yakın olduğu meslek grupları büro hizmetlerinde çalışan elemanlar, profesyonel meslek mensupları, hizmet ve satış elemanları ve yönetici meslek gruplarıdır. Profesyonel meslek mensuplarında ise kadın talep oranı erkeklerden fazla olmasına karşın en yüksek oran fark etmez seçeneğindedir. Bu sektörde cinsiyet farklılaştırmasının fazla olmadığı görülmektedir.

Hem Muş'ta hem de Türkiye'de eleman talebinde fark etmez seçeneği en fazla olan meslek grubu profesyonel meslek mensuplarıdır. Muş'ta Türkiye genelinden farklı olarak Hizmet ve satış elemanları meslek grubu ile profesyonel meslek mensupları meslek gruplarında talep edilen elemanlarda fark etmez seçeneğini belirtme oranı Türkiye oranından yüksektir. Diğer meslek grubu mensuplarının hepsinde Muş ili Türkiye ortalamasının altındadır.

Tablo 25'te bu yıl ve geçen yıl açık iş olan mesleklerin dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 25: Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı

2015		2014	
Meslekler	Oran	Meslekler	Oran
Makineci (Dikiş)	50,57%	Plastik İşlemeci	83,30%
Beden İşçisi (Genel)	18,51%	Ziraat Mühendisi	80,00%
Ziraat Mühendisi	10,11%	Döner Kepçeli Ekskavatör Operatörü	28,60%
Plastik İşlemeci	3,16%	Beden İşçisi (Genel)	24,20%
Döner Kepçeli Ekskavatör Operatörü	2,70%	Makineci (Dikiş)	16,90%
Muhasebeci	2,67%	Mobilya Montaj İşçisi	10,30%
İnşaat Mühendisi	1,35%	İnşaat Mühendisi	9,30%
Mobilya Montaj İşçisi	1,35%	Direksiyon Eğitmeni	7,10%
Aşçı	1,31%	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	5,70%
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	1,28%	Muhasebeci	4,30%
Beden İşçisi (İnşaat)	1,28%	Aşçı	2,90%
Büro İşçisi	1,26%	Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim	2,40%
Direksiyon Eğitmeni	1,26%	Büro İşçisi	2,40%
Şoför-Yük Taşıma	0,64%	Sekreter	2,30%
Pazarlamacı	0,64%	Beden İşçisi (İnşaat)	1,20%
Sekreter	0,64%	Pazarlamacı	1,00%
Temizlik Görevlisi	0,63%	Şoför-Yük Taşıma	0,30%

Kaynak: İPA 2015

Muş ili işgücü piyasası araştırması sonuçlarına göre 2015 yılında geçen seneye göre açık işlerde ilk üç meslek değişmiştir. Bunlar sırasıyla Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel) ve Ziraat Mühendisi meslekleridir. Geçen sene dördüncü sırada yer alan Beden İşçisi (Genel) ihtiyacı artarak bu sene ikinci sıraya yerleşmiştir. Geçen sene açık iş sıralamasında üçüncü sırada yer alan Döner Kepçeli Ekskavatör Operatörü bu sene beşinci sırada yer almıştır. Geçen sen ilk yirmide yer alan zihinsel engelliler öğretmeni bu sene ilk yirmide yer almamıştır. Bu sene ilk yirmide yer alan temizlik görevlisi mesleği geçen sene ilk yirmide yer almamıştır.

Tabloda açık işlerin mesleklere göre dağılımında 2014-2015 yılları arasındaki ilk yirmi mesleklerde zihinsel engelliler öğretmeni ve temizlik görevlisi meslekleri dışındaki bütün mesleklerde bir değişim olmamıştır.

Türkiye genelinde açık iş sıralamasında ilk üçte Muş'la aynı olarak birinci sırada Makineci (Dikiş), ikinci sırada Beden İşçisi (Genel) ve farklı olarak üçüncü sırada Garson (Servis Elemanı) yer almaktadır. Türkiye'de açık iş sıralamasında Muş'tan farklı olarak ilk yirmi meslek içerisinde on dört farklı meslek Elektrikçi (Genel), Garson (Servis Elemanı), Ön Muhasebeci, Satış Danışmanı, Servis Komisi, Gaz Altı Kaynakçısı, Güvenlik Görevlisi, Şoför-Yük Taşıma, Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi, Kasiyer, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı, Paketleme İşçisi (El İle), Ortacı/Ayakçı (Tekstil) , CNC Torna Tezgâhı Operatörü yer almıştır.

Tablo 26: Açık İşlerin Mesleklere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kadın	Erkek	Fark etmez
Makineci (Dikiş)	Plastik İşlemeci	Makineci (Dikiş)
Muhasebeci	Aşçı	Sekreter
Sekreter	Pazarlamacı	Şoför-Yük Taşıma
Temizlik Görevlisi	Döner Kepçeli Ekskavatör Operatörü	Aşçı
	Temizlik Görevlisi	Pazarlamacı
	Direksiyon Eğitmeni	Direksiyon Eğitmeni
	Mobilya Montaj İşçisi	Muhasebeci
	Şoför-Yük Taşıma	

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde kadınlarda açık iş sıralamasında ilk üç meslek makineci (Dikiş), Muhasebeci ve Sekreter iken, erkeklerde Plastik İşlemeci, Aşçı ve pazarlamacı yer almaktadır. Açık işlerde fark etmez seçeneğinde ise ilk üç meslek makineci (Dikiş), Sekreter ve Şoför (Yük Taşıma)'dır.

Türkiye genelinde kadınlarda açık iş talebinin ilk üç sırasında Makineci (Dikiş), Satış Danışmanı ve Beden İşçisi (Genel) yer almaktadır. Türkiye genelinde erkeklerde Beden İşçisi (Genel), Gaz Altı Kaynakçısı ve Şoför-Yük Taşıma yer almaktadır. Açık işlerde Fark etmez seçeneğinde ise ilk üç meslek Makineci (Dikiş), Garson (Servis Elemanı) ve Satış Danışmanıdır.

Grafik 14: Açık İşlerin Aranma Kanallarına Göre Dağılımı

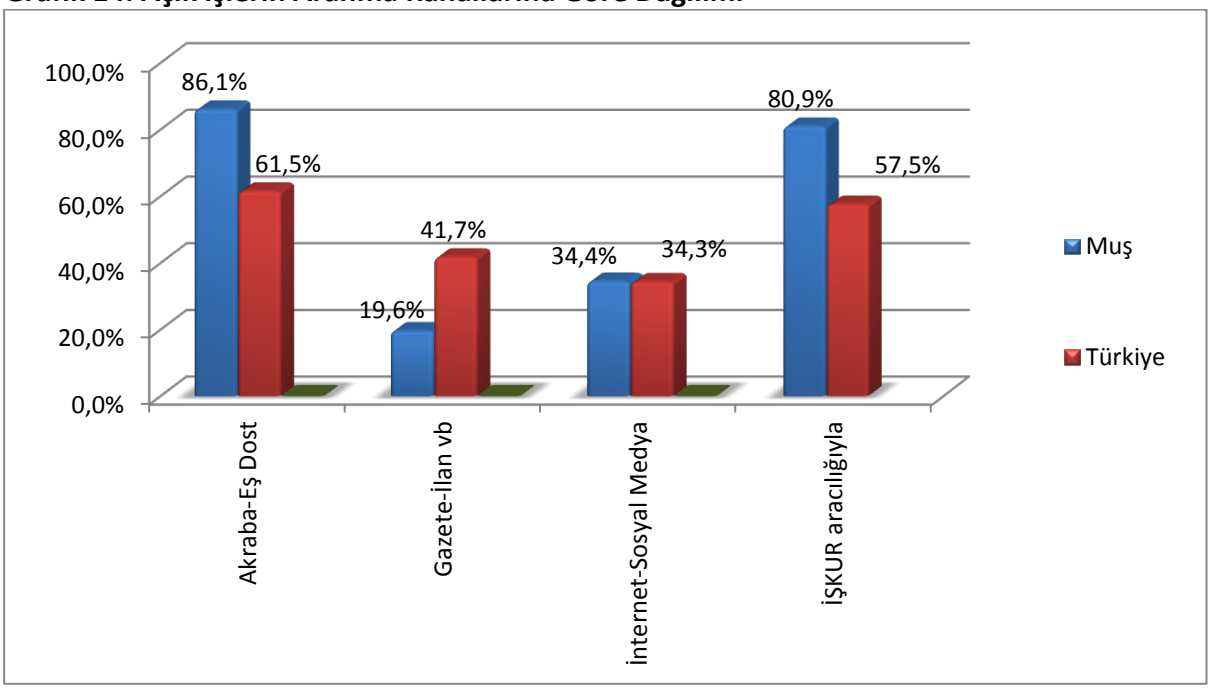

Kaynak: İPA 2015

Açık işlerin aranma kanallarına göre dağılımında Türkiye genelinde ve Muş'ta benzerlik söz konusudur. Arama kanalı olarak birinci sırada Akraba-Eş Dost yer alırken ikinci sırada İŞKUR yer almaktadır. Türkiye genelinde üçüncü sırada Gazete-İlan vb. yer almakta iken Muş ilinde İnternet-Sosyal Medya takip etmektedir. Muş'ta "Akraba-Eş Dost" arama kanalının yoğun olarak kullanılmasının önemli bir sebebi ilde geleneksel akraba ilişkilerinin önemini korumasıdır. Muş'ta 2014 yılında açık iş arama kanalı olarak İŞKUR aracılığı ile açık işlerin aranma oranı yüzde 67 iken bu sene 14 puandan fazla artarak yüzde 80,9'a çıkmıştır. Bu da İŞKUR'un kendini günden güne geliştirerek işveren için önemli bir pozisyona ilerlediğinin göstergesidir.

Tablo 27: Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Sektör	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb.	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla
İmalat	82,0%	27,0%	23,4%	77,5%
İnşaat	100,0%	0,0%	37,5%	87,5%
Toptan ve perakende ticaret	75,0%	12,5%	37,5%	75,0%
Ulaştırma ve depolama	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	100,0%	0,0%	94,1%	100,0%

Kaynak: İPA 2015

Muş'ta Ulaştırma ve Depolama ile mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri sektöründe açık iş arama kanalı olarak akraba-eş dost ve İŞKUR arama kanalları kullanılmaktadır. Türkiye genelinde de idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe firmalar açık iş arama kanalı olarak en fazla İŞKUR'u kullanmaktadırlar.

Muş'ta diğer sektörlere baktığımızda inşaat sektöründe akraba-eş dost 100% İŞKUR aracılığı ile 87,5% oranında kullanılmıştır. Muş ilinde arama kanalları içerisinde bütün sektörler itibarı il en az tercih edilen arama kanalları Gazete ilan vb.dir. Hiç kullanılmayan arama kanalı ise özel istihdam bürolarıdır.

Tablo 28: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Meslek Grupları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb.	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	77,8%	5,5%	5,9%	100,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	100,0%	72,9%	78,8%	27,1%
Profesyonel Meslek Mensupları	100,0%	0,0%	81,9%	86,6%
Hizmet ve Satış Elemanları	100,0%	0,0%	49,2%	66,8%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Genel Toplam	86,1%	19,6%	34,4%	80,9%

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, Profesyonel Meslek Mensupları, Hizmet ve Satış Elemanları, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grupları Akraba-Eş Dost arama kanalını kullanmaktadır. İŞKUR'u oransal olarak en fazla Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar, Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı profesyonel Meslek Mensupları ve Tesis ve Makine Operatörleri ve meslek grubunda olanlar için kullanmaktadırlar. Profesyonel Meslek Mensupları, Hizmet ve Satış Elemanları, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı profesyonel Meslek meslek grubu için gazete-ilan vb. arama kanalı kullanılmazken, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde, Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar, Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı profesyonel Meslek Mensupları meslekler grubu için İnternet-Sosyal Medya arama kanalı olarak kullanılmamaktadır. Özel İstihdam Büroları herhangi bir meslek grubu için arama kanalı olarak kullanılmamaktadır.

Tablo 29: En Çok Açık İş Olan Mesleklerin Aranma Kanalları

Meslekler	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla
Makineci (Dikiş)	75%	0%	0%	100%
Beden İşçisi (Genel)	100%	85%	85%	15%
Ziraat Mühendisi	100%	0%	100%	100%
Plastik İşlemeci	100%	100%	0%	100%
Döner Kepçeli Ekskavatör Operatörü	100%	0%	100%	100%
Muhasebeci	100%	0%	0%	49%
Mobilya Montaj İşçisi	100%	0%	0%	100%
İnşaat Mühendisi	100%	0%	100%	100%
Aşçı	100%	0%	48%	100%
Beden İşçisi (İnşaat)	100%	0%	100%	100%
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	100%	0%	0%	0%
Direksiyon Eğitmeni	100%	0%	100%	100%
Büro İşçisi	100%	0%	0%	100%
Şoför-Yük Taşıma	100%	0%	100%	100%
Sekreter	0%	100%	0%	100%
Pazarlamacı	0%	0%	0%	100%
Temizlik Görevlisi	100%	0%	0%	100%
Genel Toplam	86%	20%	34%	81%

Kaynak: İPA 2015

Makineci (Dikiş), Sekreter ve Pazarlamacı mesleklerinin dışındaki diğer bütün mesleklerde arama kanalı olarak Akraba eş-dost 100% oranında kullanılmıştır. Beden İşçisi (Genel), Muhasebeci, Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı) meslekleri dışında diğer bütün mesleklerde İŞKUR arama kanalı olarak oranı yüzde 100 olmuştur. Muş ilinde herhangi bir meslekte özel istihdam büroları arama kanalı olarak kullanılmamıştır.

Tablo 30:Yaş Gruplarına Göre İşyerlerinin Açık İşlerini Arama Kanalları

Arama kanalı	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24
Akraba-Eş Dost	58,9%	12,3%	1,5%	6,0%	21,3%
Gazete-İlan vb.	0,0%	0,0%	3,3%	16,1%	80,6%
İnternet-Sosyal Medya	29,4%	17,3%	0,0%	1,8%	51,5%
İŞKUR aracılığıyla	78,3%	10,7%	3,1%	4,7%	3,2%
Genel Toplam	63,3%	10,6%	2,5%	5,1%	18,4%

Kaynak: İPA 2015

Muş'ta açık iş arama kanalı olarak İŞKUR'u öncelikli olarak tercih eden firmaların yaş gruplarına baktığımızda ilk sırada 0-4 yaştaki firmalar, ikinci sırada 5-9 yaş arası firmalar, üçüncü sırada ise 15-19 yaş arası firmalar yer almaktadır. Açık iş arama kanalı olarak Akraba-Eş Dost'u tercih eden firmalar arasında en yüksek oran 0-4 yaş firmalardadır.

Açık iş arama kanalı olarak İnternet-Sosyal Medya'yı tercih eden firmalar arasında en yüksek oran 20-24 yaş arası firmalardadır. Açık iş arama kanalı olarak Özel istihdam Bürolarını tercih eden firmalar olmamıştır.

Tablo 31: Arama Kanalına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi

Arama Kanalı	Muş			Türkiye		
	0-30 Gün	31-89 Gün	90+ Gün	0-30 Gün	31-89 Gün	90 + Gün
Akraba-Eş Dost	98,4%	1,6%	0,0%	65,20%	13,30%	21,50%
Gazete-İlan vb.	100,0%	0,0%	0,0%	63,10%	12,30%	24,60%
İnternet-Sosyal Medya	100,0%	0,0%	0,0%	65,40%	15,10%	19,50%
İŞKUR aracılığıyla	98,3%	1,7%	0,0%	70,40%	12,30%	17,30%
Genel Toplam	98,6%	1,4%	0,0%	**67,50%**	**12,50%**	**19,90%**

Kaynak: İPA 2015

Arama kanalına göre açık işlerin aranma süresinde Türkiye ve Muş ili benzerlik göstermektedir.

Hem Türkiye genelinde hem de Muş'ta Arama kanallarının tamamında 0-30 gün arası sürede aranan açık işler ilk sırada yer almaktadır. İŞKUR'un 90 gün ve daha uzun süredir aranan açık işlerdeki oranı diğer arama kanallarına göre daha düşüktür. İŞKUR'a intikal eden açık iş taleplerinin diğer arama kanallarına göre daha kısa sürede sonuçlandırıldığı görülmektedir.

Tablo 32: İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı

Arama Kanalı	Muş			Türkiye		
	Kadın	Erkek	Fark etmez	Kadın	Erkek	Fark etmez
Akraba-Eş Dost	1,5%	77,7%	20,8%	19,10%	46,40%	34,40%
Gazete-İlan vb.	3,3%	96,7%	0,0%	16,00%	44,00%	40,00%
İnternet-Sosyal Medya	0,0%	59,3%	40,7%	14,60%	38,60%	46,80%
İŞKUR aracılığıyla	18,0%	62,3%	19,7%	16,50%	48,10%	35,40%
Toplam	14,6%	67,5%	17,9%	17,80%	45,10%	37,20%

Kaynak: İPA 2015

Açık iş arama kanalı olarak Akraba-Eş Dost arama kanalı ile hem Muş'ta hem de Türkiye'de en fazla erkekler aranmaktadır. Gazete-İlan vb. arama kanalı ile aranan açık işlerde de hem Muş hem de Türkiye'de en fazla erkekler aranmaktadır. İnternet-Sosyal Medya aracılığı ile aranan açık işlerde Muş'ta en fazla erkekler aranırken, Türkiye'de ise cinsiyet olarak fark etmez seçeneği bildirilmiştir. İŞKUR arama kanalı ile Muş ve Türkiye'de en fazla erkekler aranmaktadır. Muş ilinde Özel İstihdam Büroları kullanılarak aranan herhangi bir açık iş ilanı yoktur. Türkiye'de ise cinsiyet olarak fark etmez seçeneği bildirilmiştir.

Tablo 33: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı

Arama Kanalı	Erkek	Fark etmez	Genel Toplam
Akraba-Eş Dost	93,8%	6,7%	100,0%
Gazete-İlan vb.	100,0%	0,0%	93,8%
İnternet-Sosyal Medya	100,0%	0,0%	78,1%
İŞKUR aracılığıyla	71,4%	40,0%	21,9%
Genel Toplam	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: İPA 2015

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin açık işleri, arama kanalı tercihi bakımından incelendiğinde; açık işlerin yüzde 100'lük kısmının Akraba-Eş Dost aracılığıyla arandığı görülmektedir. Bunu yüzde 93,8 ile Gazete-İlan vb. arama kanalı takip etmektedir. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin açık işlerinin yüzde 66,7'sinde cinsiyet tercihi olarak erkek eleman, yüzde 15,6'sında kadın eleman arandığı, yüzde 17,7'sinde ise fark etmez seçeneğinin tercih edildiği görülmektedir. Aynı zamanda açık işlerde aranan erkeklerin yüzde 96,1'i İŞKUR vasıtasıyla aranmaktadır. Kadın eleman aranırken en fazla tercih edilen arama kanalı ise yüzde 89,8'lik oranıyla Akraba-Eş Dost'tur. İnternet-Sosyal Medya ile Gazete-İlan vb. kanalların kadın eleman aranırken, erkeklerin kendi içerisindeki oranına göre daha fazla oranda tercih edilmesi dikkat çekicidir. Türkiye genelinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde; genel toplamda, fark etmez seçeneği işaretleyenlerde ve sadece kadın veya erkek talep edilen açık işlerde en fazla kullanılan arama kanalı Akraba Eş Dost'tur.

Muş'ta vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin açık işlerini arama kanalları; hem Muş geneli açık işlerin aranma kanalları hem de Türkiye geneli vardiyalı çalışma yapılan ve açık işi olan işyerlerinin aranma kanalları ile farklılaşmaktadır.

Part-time çalışanı olan işyerlerinin açık işlerini hangi kanallar ile aradığını incelediğimizde; Muş genelinde açık iş arama kanalları en fazla İŞKUR arama kanalının tercih edildiğini görmekteyiz. Part-time çalışanı olan işyerleri Özel İstihdam Bürosu vasıtasıyla eleman aramamaktadır.

Tablo 34: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı

Arama Kanalı	Kadın	Erkek	Fark etmez	**Toplam**
Akraba-Eş Dost	0,0%	0,0%	100,0%	49,7%
Gazete-İlan vb.	100,0%	0,0%	0,0%	25,1%
İnternet-Sosyal Medya	0,0%	0,0%	100,0%	49,7%
İŞKUR aracılığıyla	25,1%	25,1%	49,7%	100,0%
Genel Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: İPA 2015

Part-time çalışanı olan işyerlerinin açık işleri, arama kanalı tercihi bakımından incelendiğinde; bu işyerlerinin açık işlerinin yüzde 100'lük kısmının İŞKUR arama kanalıyla arandığı görülmektedir. Bunu yüzde 49,7 ile Akraba-Eş Dost ve İnternet-sosyal medya takip etmektedir.

Part-time çalışanı olan işyerlerine ait açık işlerin yüzde 25,1 ile cinsiyet tercihi olarak erkek eleman, yüzde 25,1 ile kadın eleman, yüzde 49,7 ile fark etmez seçeneğinin tercih edildiği görülmektedir. Aynı zamanda kadın eleman arayan işyerleri bu açık işlerin tamamını Gazete-İlan vb. vasıtasıyla aramaktadır. Bunu yüzde 25,1 ile İŞKUR arama kanalı takip etmektedir. Erkek eleman arama yolunda ise yüzde 25,1'lik bir oranla İŞKUR tercih edilmektedir. Gazete-İlan vb. arama kanalının sadece kadınların talep edildiği açık işler için kullanılması dikkat çekicidir. Türkiye genelinde part-time çalışanı olan işyerleri açık işleri için ağırlıklı olarak Akraba Eş Dost arama kanalını kullanırken, diğer arama kanalları birbirine yakın oranda seyretmektedir.

Tablo 35: İhracat Yapan İşyerlerinde Açık İşlerin Aranma Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı

Arama Kanalı	Kadın	Erkek	Toplam
Akraba-Eş Dost	0,0%	100,0%	76,5%
Gazete-İlan vb.	0,0%	7,7%	5,9%
İŞKUR aracılığıyla	100,0%	100,0%	100,0%
Genel Toplam	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: İPA 2015

İhracat yapan işyerlerinin açık işleri arama kanalı tercihi bakımından incelendiğinde bu işyerlerine ait açık işlerin yüzde 100'lük kısmının İŞKUR arama kanalıyla eleman aradığı görülmektedir. Bunu yüzde 76,5 ile Akraba-Eş Dost takip etmektedir. İhracat yapan işyerlerine ait Akraba Eş Dost ve İŞKUR arama kanalları açık işlerin yüzde 100'lük cinsiyet tercihi olarak erkek eleman tercih edilirken, kadınlarda da İŞKUR aracılığıyla arama kanalında yüzde 100% tercih edilmiştir.

Muş'taki açık işlerin yüzde 94,9'u daha önce İŞKUR hizmetlerinden faydalanmış işyerlerindedir. İŞKUR Hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin açık işlerdeki arama kanalına göre cinsiyet ayrımlı dağılımını içeren Tablo 36 değerlendirilirken bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 36: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Ayrımlı Dağılımı

Arama Kanalı	Hizmetlerden Faydalanan				Hizmetlerden Faydalanmayan			
	Kadın	Erkek	Fark etmez	Toplam	Kadın	Erkek	Fark etmez	Toplam
Akraba-Eş Dost	1,4%	66,4%	17,6%	85,3%	0,0%	75,8%	24,2%	100,0%
Gazete-İlan vb.	0,7%	20,0%	0,0%	20,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
İnternet-Sosyal Medya	0,0%	18,7%	14,1%	32,8%	0,0%	51,4%	12,0%	63,5%
İŞKUR aracılığıyla	15,4%	50,3%	16,1%	81,9%	0,0%	51,4%	12,2%	63,6%
Genel Toplam	15,4%	67,0%	17,6%	100,0%	0,0%	75,8%	24,2%	100,0%

Kaynak: İPA 2015

İŞKUR'un vermiş olduğu hizmetlerden faydalanan işyerleri ile faydalanmayan işyerlerini karşılaştırıldığında, hizmetlerden yararlanan işyerlerinin açık işlerinde arama kanalı olarak tercihi yüzde 85,3 ile Akraba-Eş Dost ve yüzde 81,9 ile İŞKUR'dur. Hizmetlerden yararlanmayanlar ise açık işlerinin yüzde 100 Akraba-Eş Dost ve yüzde 63,6 İŞKUR arama kanalını tercih etmiştir. Açık işlerin yüzde 94,9'u kısmı İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerine aittir.

İŞKUR hizmetlerinden faydalananlar ile daha önce faydalanmayanlar arasında büyük bir fark vardır. Açık işlerin yüzde 82 oranında İŞKUR vasıtasıyla aranması İŞKUR'un sunduğu hizmetlerden memnun kalındığının bir göstergesidir. İŞKUR'un daha önce hizmetlerinden yararlananların açık iş arama durumunda, oranı cinsiyet olarak fark etmez denilen açık işler düşürmüştür. Fark etmez seçeneğini tercih edenlerin hizmetlerden yararlanmayanlardaki oranı daha önce hizmetlerden yararlananlardan daha yüksektir. Bu durum açık iş olan mesleğin yapısından Kaynaklanabilir. Özellikle sadece kadınların tercih edildiği açık işlere bakıldığında daha önce İŞKUR hizmetinden yararlananların, yararlanmayanlara göre aranma kanalı olarak İŞKUR'u tercih oranının çok fazla arttığını görülmektedir. Burada İŞKUR'un kadın taleplerini karşılamada dikkate değer bir başarısı olduğu görülmektedir.

Daha önce İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerleri çalışma sırasında var olan açık işlerini İŞKUR vasıtası ile aramaya başlayabilir. Bu işyerleri ilk sorularda İŞKUR hizmetlerinden faydalanma sorusuna "hayır" cevabı verip daha sonra açık işlerinin olduğu tespit edildiğinde İŞKUR ile çalışmaya başlamaktadır. Hizmetlerden faydalanmayan ancak mevcut açık işini İŞKUR vasıtası ile aradığını söyleyen işyerleri bu şekildeki işyerleridir

Açık İşlerde Aranan Beceriler

Çalışma kapsamında işverenlerden açık işlerde istedikleri becerileri önem sırasına göre ve her meslek için en fazla üç tane seçmesi istenmiştir. Kullanılan yöntemden dolayı geçen yıllarda olduğu gibi beceriler ile ilgili tablolar olmayacaktır. Tablolar yerine açıklamalarda bulunulacaktır.

Muş'ta 158 kişilik açık iş için istenen beceriler incelendiğinde; ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi sonrasında ise Takım Çalışmasına Uyum gelmektedir. Daha sonra sırası ile Proje Tabanlı Çalışma, Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, İletişim ve İfade Yeteneği , Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme Takım Çalışmasına Uyum, Satış ve Pazarlama, Hesap Yapabilme ile Bilgisayar Kullanımı diye sıralanmıştır. Muş ilindeki hiçbir açık işte Yabancı Dil Becerisi tercih edilmemiştir. Türkiye genelinde ise Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, Takım Çalışmasına Uyum ile İletişim ve İfade Yeteneği şeklinde sıralanmaktadır. En az tercih edilen beceri ise Yabancı Dil becerisidir.

Açık işlerde cinsiyet ile beceri arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem kadın hem erkek eleman taleplerinde de öncelikli beceri talebi Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme ve ikinci öncelikli beceri Satış ve Pazarlama iken fark etmez eleman talebinde bu öncelik değişmektedir. Fark etmez tercihindeki öncelik verilen beceride ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi, ikinci sırada Proje Tabanlı Çalışma gelmektedir. Kadınlarda ikinci tercih edilen becerinin Fiziki ve Bedensel Yeterlilik olması dikkat çekicidir. Garson, Satış Elemanı vb. mesleklerde kadınlar çok rahat talep edilebilmektedir. Bu mesleklerde en fazla tercih edilen becerilerden biri de Fiziki ve Bedensel Yeterliliktir. Kadınlar ile erkeklerde tercih edilen beceriler farklılaşmaktadır.

Kadınlarda İletişim ve İfade Yeteneği, Hesap Yapabilme ile Bilgisayar Kullanımı erkeklere göre daha ön sıralarda istenen becerilerdir. Erkeklerde ise Takım Çalışmasına Uyum ile Problem Çözme ön sıralarda bulunmaktadır.

Sektörlere göre açık işlerde talep edilen en önemli becerilere bakıldığında İmalat sektöründe Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, inşaat sektöründe Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, Toptan ve perakende ticaret sektöründe İletişim ve İfade Yeteneği, Ulaştırma ve Depolama sektöründe İletişim ve İfade Yeteneği, Bilgisayar Kullanımı, Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe Eğitim sektöründe Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübedir.

Meslek gruplarına göre açık işlerde istenen beceriler incelendiğinde; büro hizmetlerinde çalışan elemanlarda Satış ve pazarlama Becerisi, teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları meslek gruplarındaki açık işlerde Satış ve pazarlama Becerisi ile İletişim ve İfade Yeteneği öncelikli olarak istenen becerilerdir. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlarda Satış ve pazarlama Becerisi, Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ile Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübedir. Hizmet ve satış meslek grubunda Fiziki ve Bedensel Yeterliliktir. Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek gruplarındaki açık işlerden öncelikli olarak istenen beceriler sırasıyla Fiziki ve Bedensel Yeterliliktir.

Beceriler ile açık işte en fazla eleman talep edilen 15 meslek incelendiğinde genel olarak öncelikli talep edilen beceriler sırasıyla Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ve İletişim ve İfade Yeteneği ile Fiziki ve Bedensel Yeterlilik olmuştur. Açık iş sayısının en fazla olduğu ilk 15 mesleğin 6'sında ilk öncelik Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, 7 meslekte Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, 1 meslekte İletişim ve İfade Yeteneği, 1 meslekte Satış ve Pazarlama Becerisi, 1 meslekte Bilgisayar kullanımı ilk tercih olarak bildirilmiştir.

En fazla açık iş olan Makineci (Dikiş) mesleğinde sırasıyla Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, Takım Çalışması, proje Tabanlı Çalışma; Beden İşçisi (Genel) mesleğinde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ; Ziraat Mühendisi mesleğin de ağırlıklı olarak Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, Takım Çalışması ile Proje Tabanlı Çalışma en fazla aranan beceriler olmuştur. Çalışma kapsamında açık iş olan tüm meslekler için işverenler tarafından ne tür beceriler talep edildiği tespit edilmiştir.

Arama kanalı ile beceriler karşılaştırıldığında bütün arama kanallarında istenen becerilerde ufak tefek farklılıklar hariç aynı beceri türleri istenmektedir. Muş genelinde açık işlerde en fazla talep edilen beceri "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe" ikinci sırada "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik" tir. Akraba-Eş Dost, İnternet-Sosyal Medya, İŞKUR aracılığıyla aranan elemanların kendi içinde oransal sıralamasında ilk üç sıradaki beceriler Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, Takım Çalışması olup Türkiye genelinde istenen becerilerle paralel özellik göstermektedir. Gazete-İlan vb. arama kanalında öne çıkan beceri ise Fiziki ve Bedensel Yeterliliktir. Özel İstihdam Büroları arama kanalında ise en fazla istenen beceri Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme becerisidir.

Beceriler ile açık işlerin aranma süresi karşılaştırıldığında açık işlerin yüzde 67,7'sinin 0-30 günlük bir sürede arandığı görülmektedir.

Muş ilindeki açık işlerin karşılanma süresi ile talep edilen beceriler arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. 0-30 günlük arama süresindeki becerilerde ilk beceri talebi Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe olurken, 31-89 gün ve 90+ gündür aranan elemanlarda talep edilen becerilerdeki ilk tercih Fiziki ve Bedensel Yeterliliktir.

Açık işlerde istenen beceriler ile açık iş olan meslekler ve bu mesleklerdeki çalışma koşulları yakından ilgilidir. Her meslek için belirlenmiş beceriler üzerinden analiz yapılabilmektedir. Meslekler için talep edilen genel beceriler tespit edilmekte, her meslek için o mesleğe özgü beceri tespiti yapılamamaktadır.

Açık iş olan mesleklerde talep edilen asgari eğitim düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır.
Hem Türkiye genelinde hem de Muş'ta açık işler için en fazla talep edilen eğitim düzeyi fark etmez olmuştur. Muş'ta açık işlerin yaklaşık yarısı için herhangi bir eğitim durumu istenmemesi dikkat çekicidir.

Grafik 15: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyi

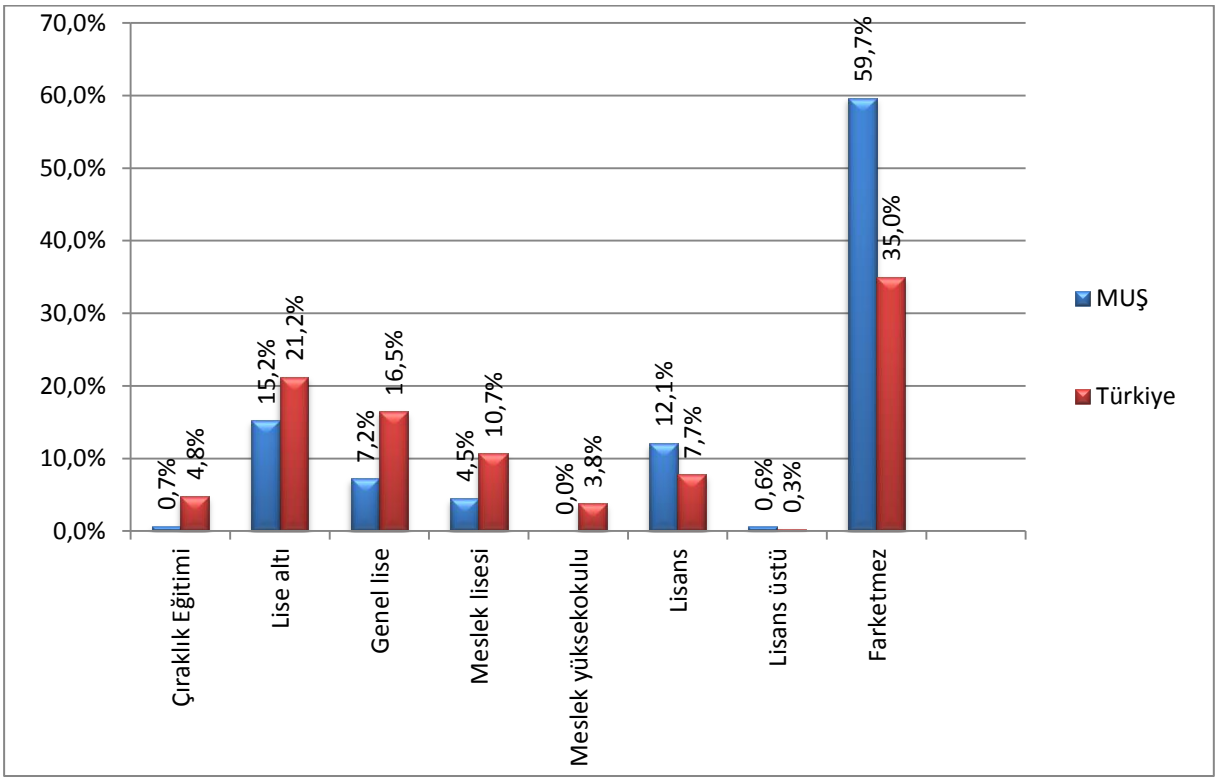

Kaynak: İPA 2015

Muş ile Türkiye genelinin açık işlerde istenen eğitim düzeylerinde en fazla talep edilen ilk üç eğitim düzeyi fark etmez, lise altı ve genel lise şeklinde aynıdır. Bu sıralamadan sonra farklılaşma olmaktadır. Türkiye genelinde Meslek Lisesi, Lisans, Çıraklık Eğitim ve MYO şeklinde devam ederken Muş'ta ise, Lisans, Meslek Lisesi ve Çıraklık eğitimi şeklinde gerçekleşmiştir. Muş ilindeki açık işlerde talep edilen eğitim düzeyi Türkiye Geneline göre düşüktür.

Hem Türkiye genelinde hem de Muş'ta en yüksek oranda fark etmez seçeneğinin çıkması işverenlerin çalıştıracakları kişide aldığı eğitimden ziyade verdikleri işi yapıp yapamayacaklarına baktıkları ya da eğitim seviyesi ne olursa olsun "*biz işyerinde eğitiriz*" mantığında olduklarını göstermektedir. Bazı mesleklerde belirli bir eğitim düzeyine sahip olmak gerekmektedir. Örneğin Öğretmen, Mühendis, Uzman gibi mesleklerde en az Lisans seviyesinde bir eğitime ihtiyaç vardır. Ancak Satış Danışmanı, Garson, Beden İşçisi gibi mesleklerde herhangi bir eğitim düzeyi aranmayabilir. Mesleklerin bu yapısı açık işlerdeki eğitim düzeyi talebini doğrudan etkilemektedir.

Tablo 37: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi	Kadın	Eğitim Düzeyi	Erkek	Eğitim Düzeyi	Fark etmez	Eğitim Düzeyi	Toplam
Fark etmez	59,7%	Lise altı	91,0%	Fark etmez	85,5%	Lisans	67,5%
Lise altı	15,2%	Çıraklık Eğitimi	4,6%	Meslek lisesi	6,7%	Genel lise	21,6%
Lisans	12,1%	Fark etmez	4,3%	Genel lise	5,0%	Fark etmez	7,3%
Genel lise	7,2%	Genel lise	0,0%	Lise altı	2,8%	Lisansüstü	3,5%
Meslek lisesi	4,5%	Meslek lisesi	0,0%	Çıraklık Eğitimi	0,0%	Çıraklık Eğitimi	0,0%
Çıraklık Eğitimi	0,7%	Meslek yüksekokulu	0,0%	Meslek yüksekokulu	0,0%	Lise altı	0,0%
Lisansüstü	0,6%	Lisans	0,0%	Lisans	0,0%	Meslek lisesi	0,0%
Meslek yüksekokulu	0,0%	Lisansüstü	0,0%	Lisansüstü	0,0%	Meslek yüksekokulu	0,0%

Kaynak: İPA 2015

Muş'ta eğitim düzeyi ile açık işlerde talep edilen cinsiyet durumu incelendiğinde; en fazla açık iş cinsiyeti erkeklerde iken, eğitim düzeyi de Lise altıdır. Bu talep tüm taleplerin yüzde 13,3'ünü temsil etmektedir. Cinsiyet tercihi kadın olan açık işlerde en çok talep edilen eğitim düzeyi yüzde 59,7 ile fark etmez, bunu takiben yüzde 15,2ile lise altı olmuştur. Cinsiyet tercihi erkek olan açık işlerde eğitim düzeyi çıraklık eğitimi olarak yüzde 4,6 ve bunu takiben yüzde 4,3 ile fark etmez talep edilmektedir. Kadınlarda talep edilen açık işlerde istenen eğitim düzeyi, erkeklerde istenen eğitim düzeyine göre daha düşüktür. Sadece kadın eleman talep edilen açık işlerde yüzde 59,7 fark etmez ve yüzde 15,2 lise altı seçeneği talep edilirken, bu oran erkeklerde yüzde 95,3'tür.

Tablo 38: Sektörlere Göre Açık İşlerde Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi

Sektörler	Çıraklık Eğitimi	Lise altı	Genel lise	Meslek lisesi	Meslek yüksekokulu	Lisans	Lisansüstü	Fark etmez
İmalat	0,0%	18,0%	0,0%	4,5%	0,0%	0,0%	0,0%	77,5%
İnşaat	6,3%	0,0%	37,5%	12,5%	0,0%	12,5%	0,0%	31,3%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	94,1%	0,0%	5,9%
Toptan ve perakende ticaret	0,0%	50,0%	12,5%	0,0%	0,0%	12,5%	0,0%	25,0%
Eğitim	0,0%	0,0%	66,7%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%
Ulaştırma ve depolama	0,0%	0,0%	100,0 %	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	0,7%	15,2%	7,2%	4,5%	0,0%	12,1%	0,6%	59,7%

Kaynak: İPA 2015

Sektörlerin talep ettiği eğitim düzeyleri incelendiğinde imalat sektöründe en çok tercih edilen eğitim düzeyi fark etmez iken, toptan ve perakende ticaret sektöründe lise altı, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektöründe lisans, inşaat sektöründe genel lise ve fark etmez, Eğitim sektöründe Genel lise ,Ulaştırma ve depolama sektöründe ise genel lise düzeyi talep edilmektedir.

Tablo 39: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi

Meslek Grupları	Çıraklık Eğitimi	Lise altı	Genel lise	Meslek lisesi	Meslek yüksekokulu	Lisans	Lisans üstü	Fark etmez
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	0,0%	23,3%	4,7%	5,5%	0,0%	0,0%	0,0%	66,5%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	0,0%	0,0%	5,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	94,2%
Profesyonel Meslek Mensupları	4,6%	0,0%	9,1%	0,0%	0,0%	82,0%	4,3%	0,0%
Hizmet ve Satış Elemanları	0,0%	33,2%	32,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	34,0%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	0,7%	15,2%	7,2%	4,5%	0,0%	12,1%	0,6%	59,7%

Kaynak: İPA 2015

Meslek grupları ile açık işlerde talep edilen eğitim düzeyi karşılaştırıldığında; hizmet ve satış elemanları, nitelik gerektirmeyen meslekler ve tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek gruplarında en fazla talep edilen eğitim düzeyi fark etmezdir. Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek grubunda talep edilen eğitim düzeyi Lise altı , Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları meslek gruplarında talep edilen eğitim düzeyi ise genel lise olarak belirtilmiştir. Profesyonel meslek mensupları meslek grubunda ise Lisans mezunu talebi ön plandadır. Tesis ve makine operatörü ve montajcılar ile nitelik gerektirmeyen meslekler grubunda Çıraklık eğitimi, MYO, Lisans ve Lisansüstü mezunu talep edilmemiştir. Lisansüstü eğitim düzeyi sadece Profesyonel meslek mensupları meslek grubunda talep edilmiştir.

Açık işlerin arama kanalı türleri ile eğitim düzeyi arasındaki bağlantı üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Tablo 40: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerinin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb.	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla
Fark etmez	100,0%	26,5%	29,7%	73,5%
Lise altı	12,6%	4,2%	4,2%	91,6%
Lisans	100,0%	0,0%	94,7%	100,0%
Genel lise	91,1%	0,0%	54,9%	81,3%
Meslek lisesi	100,0%	70,1%	0,0%	100,0%
Çıraklık Eğitimi	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Lisans üstü	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%
Genel Toplam	86,1%	19,6%	34,4%	80,9%

Kaynak: İPA 2015

Araştırma kapsamında söz konusu olan açık işlerin için talep edilen eğitim düzeyleri itibariyle arama kanalları incelendiğinde eğitim düzeyinin fark etmediğinin belirtildiği açık işlerde işverenlerin ağırlıklı olarak akraba-eş-dost ve İŞKUR arama kanallarını tercih ettiği görülmektedir. Lise altı eğitim düzeyinin talep edildiği açık işlerde ise işverenler söz konusu açık işleri ağırlıklı olarak İŞKUR aracılığıyla aramaktadır. Genel lise, meslek lisesi ve lisans üstü eğitim düzeyinin talep edildiği açık işlerde ise işverenler söz konusu açık işleri ağırlıklı olarak akraba-eş-dost ve İŞKUR aracılığıyla aramaktadır. İlgili eğitim düzeylerindeki açık işlerde işverenler tarafından ağırlıklı olarak tercih edilen arama kanalları (akraba-eş-dost ve İŞKUR) ile Muş genelinde söz konusu olan tüm açık işler için işverenler tarafından ağırlıklı olarak tercih edilen arama kanalları (akraba-eş-dost ve İŞKUR) benzeşmektedir.

Açık işlerde istenen eğitim düzeyi ile açık işlerin aranma süresi arasındaki ilişki ele alınmaya çalışılmıştır.

Tablo 41: Asgari Eğitim Düzeyine Göre Açık İşlerin Aranma Süresi

Eğitim Düzeyi	0-30 Gün	31-89 Gün
Çıraklık Eğitimi	100,0%	0,0%
Lise altı	100,0%	0,0%
Genel lise	100,0%	0,0%
Meslek lisesi	70,1%	29,9%
Lisans	100,0%	0,0%
Lisans üstü	100,0%	0,0%
Fark etmez	100,0%	0,0%
Genel Toplam	98,6%	1,4%

Kaynak: İPA 2015

Muş'ta bütün eğitim düzeylerinde eleman genel olarak 0-30 gün içinde temin edilebilirken, Meslek lisesi düzeyinde eğitim almış ara eleman talebi düşük bir oranda olarak 31-89 günde temin edilebilmektedir.

Tablo 41 değerlendirildiğinde eğitim düzeyi arttıkça veya azaldıkça açık işin aranma süresi uzamaktadır veya kısalmaktadır şeklinde bir ifade kurulamayacaktır.

Muş ilinde sektörlerin önemli bir bölümü açık işini çok uzun vadede aramamaktadır. Kısa vadede eleman ihtiyacını karşılamaktadır.

Tablo 42: Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Süresi

Sektör	**0-30 Gün**	**31-89 Gün**
İmalat	100,0%	0,0%
İnşaat	87,5%	12,5%
Toptan ve perakende ticaret	100,0%	0,0%
Ulaştırma ve depolama	100,0%	0,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	100,0%	0,0%
Eğitim	100,0%	0,0%
Genel Toplam	98,6%	1,4%

Kaynak: İPA 2015

İnşaat sektöründe açık işlerin kapatılması diğer sektörlere göre daha uzun sürebilmektedir. Bütün sektörlerde genel olarak açık işler 0-30 gün süre ile kapatılmaya çalışılmaktadır.

Tablo 43: İşyeri Yaşına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi

İşyeri Yaşı	0-30 Gün	31-89 Gün
0-4	97,9%	2,1%
5-9	100,0%	0,0%
10-14	100,0%	0,0%
15-19	100,0%	0,0%
20-24	100,0%	0,0%
Genel Toplam	98,6%	1,4%

Kaynak: İPA 2015

İşyerlerinin yaşı ile açık işlerin aranma süresi kıyaslandığında açık işlerin çoğunluğunun bütün yaş grubundaki işyerlerine ait olduğu ve bu işyerlerinin açık işlerinin yüzde 98,6'sını 0-30, yüzde 1,4'ünü 31-89 gündür aradığı gözlemlenmiştir.

Bütün yaş grubundaki işyerlerinin açık işlerini doldurmakta zorlanmadığı ve sadece yüzde 1,4'lük bir kısmını 31+ gündür aramakta olduğu görülmüştür.

Tablo 44: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi

Meslek Grupları	0-30 Gün	31-89 Gün
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	100,0%	0,0%
Hizmet ve Satış Elemanları	100,0%	0,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	100,0%	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	100,0%	0,0%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	0,0%	100,0%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	100,0%	0,0%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	100,0%	0,0%
Genel Toplam	100,0%	1,4%

Kaynak: İPA 2015

Meslek grupları ile açık işlerin aranma süreleri incelendiğinde; açık işlerin çoğunluğunun 0-30 günlük bir arama süresi içinde olduğu ve 0-30 gün içinde aranan açık işlerin çoğunluğunun sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar dışındaki meslek grubundan olduğu görülmüştür.

Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

İşgücü Piyasası Araştırması kapsamındaki işyerlerine son bir yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri de sorulmuştur. Bu bilgi işverenin açık işlerinin yanı sıra, karşılamakta güçlük çektikleri meslekleri içerdiği için önemli bir bilgidir. İşyerlerinin işgücü piyasasında eleman bulmada güçlük çektikleri meslekler işgücü piyasasının talep yapısı ile ilgili değerli bilgiler sunmaktadır.

Muş ilindeki işyerlerinin yüzde 41'i eleman bulmakta güçlük çekmektedir. Aynı oran Türkiye genelinde yüzde 26,9'dur. Muş ilinin işgücü piyasasında işyerleri aradığı elemanı bulmakta oldukça sıkıntı çekmektedir.

Grafik 16: İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu

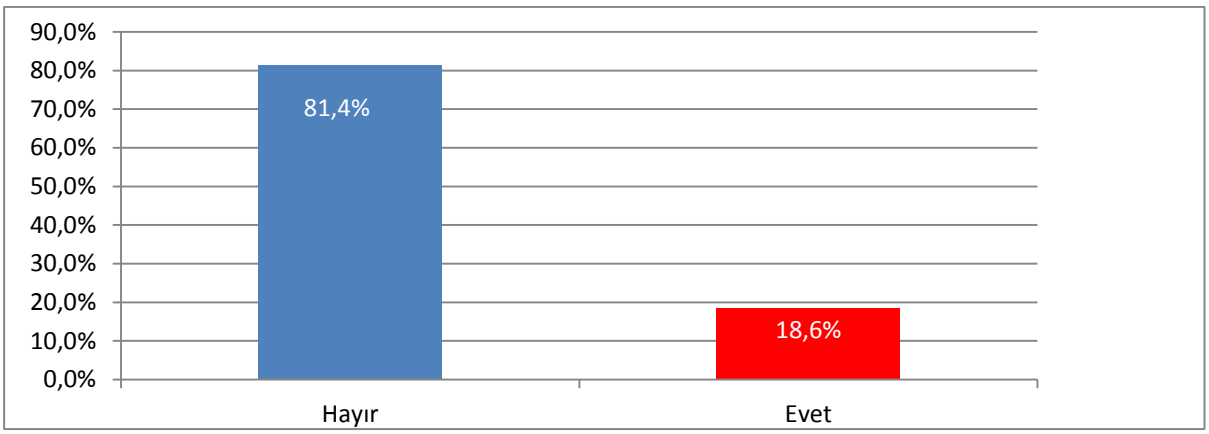

Kaynak: İPA 2015

İşyerlerinin yüzde 18,6'sının aradığı elemanı bulmakta zorluk çekmesi Muş ili işgücü piyasasının arz ve talep yapısında bir uyumun olduğunu göstermektedir. İşverenler istedikleri elemanı bulurken zorluk çekmemektedirler. Temininde güçlük çekilen mesleklerde güçlük çekilme nedenine ilişkin bilgilere çalışmanın ilerleyen kısımlarında değinilecektir.

Muş ilinde sektörel olarak eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin durumu incelendiğinde; eleman temininde en fazla güçlük çeken işyerleri Toptan ve Perakende Ticaret sektöründedir. Bu sektörü sırası ile İnşaat ve İmalat sektörleri izlemektedir. Bu sektörler ilde işyeri sayısı en fazla olan sektörlerdir. Daha iyi bir analiz için sektördeki toplam işyerlerinin ne kadarının eleman temininde güçlük çektiğine bakmak gerekir. 2014 yılında İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründe bulunan işyerlerinin yüzde 50'sinden fazlası eleman temininde güçlük çekmektedir. Bu oran oldukça yüksektir.

Tablo 45: Teminde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı

Sektör	2014 10+			2015 10+		
	İşyeri Sayısı	TGM Bildiren İşyeri Sayısı	Oran	İşyeri Sayısı	TGM Bildiren İşyeri Sayısı	Oran
Madencilik ve taş ocakçılığı	1	0	0,0%	1	1	100,0%
İmalat	46	16	34,8%	40	10	25,0%
İnşaat	132	33	25,0%	97	14	14,4%
Toptan ve perakende ticaret	95	28	29,5%	86	17	19,8%
Ulaştırma ve depolama	34	3	8,8%	29	2	6,9%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	11	2	18,2%	10	1	10,0%
Bilgi ve iletişim	5	0	0,0%	5	1	20,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1	0	0,0%	1	0	0,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	15	2	13,3%	14	2	14,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	26	5	19,2%	21	3	14,3%
Eğitim	9	2	22,2%	8	2	25,0%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	12	7	58,3%	11	4	36,4%
Diğer hizmet faaliyetleri	9	2	22,2%	7	4	57,1%
Genel Toplam	396	100	25,3%	330	61	18,5%

Kaynak: İPA 2015

2015 yılı İPA çalışması kapsamında ziyaret edilerek cevap alınan 10 ve daha fazla çalışanı olan işyeri sayısı, 2014 yılı İPA çalışmasında cevap alınan işyeri sayısından 66 işyeri eksik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bununla beraber söz konusu işyerlerinde temininde güçlük çektiğini belirten işyeri sayısında önemli oranda azalış gerçekleşmiştir. Geçtiğimiz sene işgücü temininde sıkıntı çektiğini belirten işyerlerinden 100 iken 39 azalarak 61'e düşmüştür. Diğer bir ifadeyle geçtiğimiz sene temininde güçlük çektiğini belirten her 4 işyerinden 1 tanesi işgücü bulmakta artık güçlük yaşamamaktadır.

2014 yılı İPA çalışmasında Muş'taki işyerlerinin yüzde 25,3'ünün eleman temininde güçlük yaşadığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle 2014 yılı İPA çalışmasında işverenlerin her 4 tanesinden biri eleman temininde güçlük yaşadığını belirtmiştir. 2015 yılında ise bu oranın 6,8 puanlık bir azalışla yüzde 18,5 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Söz konusu azalma yukarıda da belirtildiği gibi özellikle 2014 yılı İPA çalışmasında temininde güçlük çektiğini belirten işyeri sayısında 100 iken 20 azalarak 80'e düşmüştür.

İşgücü temininde güçlük çeken işyerleri sektörel olarak geçtiğimiz yıl ile karşılaştırıldığında farklılaşmanın en çok Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar sektöründe olduğu görülmektedir. Temininde güçlük çektiğini belirten işyerlerinde 6,8 puanlık bir azalış gerçekleşmiş ve yüzde 18,5 işyeri temininde güçlük çektiğini belirtmiştir. Daha sonra sırayı Madencilik ve Taş ocakçılığı sektörü almaktadır.

İşyeri sayısında artış gerçekleşen söz konusu sektörde yüzde 100 oranında işyeri temininde güçlük çektiğini belirtmiştir. Farklılaşmanın devam ettiği diğer sektörler sırasıyla imalat, inşaat, Bilgi ve İletişim, İnsan sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ve Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Muş'ta geçen yıla göre eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı bir önceki yıla göre azalma olmuştur.

Muş'ta 2015 yılı İPA çalışmasında son bir yıl içerisinde 249 kişinin işgücünün temininde güçlük çekildiği görülmüştür.

Tablo 46: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme ve Açık İş Sayısı

Meslek Grubu	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Açık İş Eleman Sayısı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	7	1
Hizmet ve Satış Elemanları	37	6
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	7	34
Profesyonel Meslek Mensupları	38	23
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	87	2
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	34	1
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	45	90
Yöneticiler	3	0
Genel Toplam	259	158

Kaynak: İPA 2015

Temininde güçlük çekilen kişiler meslek grupları bazında irdelendiğinde yüzde 33,7'lik pay ve 87 kişi ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunun ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Daha sonra sırayı % 17,4 ve 45 kişi ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ve % 14,6'lık pay ve 38 kişi ile Profesyonel Meslek Mensupları, % 14,2'lik pay ve 37 kişi ile hizmet ve satış elemanları meslek grupları takip etmektedir.

Açık işler meslek grubu bazında incelendiğinde ise yüzde 56,9'luk pay ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ilk sırada yer almaktadır. Daha sonra Nitelik gerektirmeyen meslekler grubu açık işlerde yüzde 21,7'lik pay ve 34 kişi ile ikinci sırada yer alırken, üçüncü sırada yüzde 14,8'lik pay ve 23 kişi ile Profesyonel Meslek mensupları yer almaktadır. Nitelik gerektirmeyen mesleklerin yoğun talep görmesi yaz sezonunda gerçekleştirilecek olan tarımsal faaliyetlerden Kaynaklanmaktadır. Muş'ta ağırlıklı olarak inşaat sektöründe yoğun bir şekilde çalışılması söz konusu meslek grubuna olan ihtiyacı ve dolayısıyla açık işi arttırmaktadır.

Muş ilindeki temininde güçlük çekilen mesleklerin meslek grubuna göre sıralaması Türkiye geneli ile benzerlik göstermektedir.

Grafik 17: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekme ve Açık İş Oranı

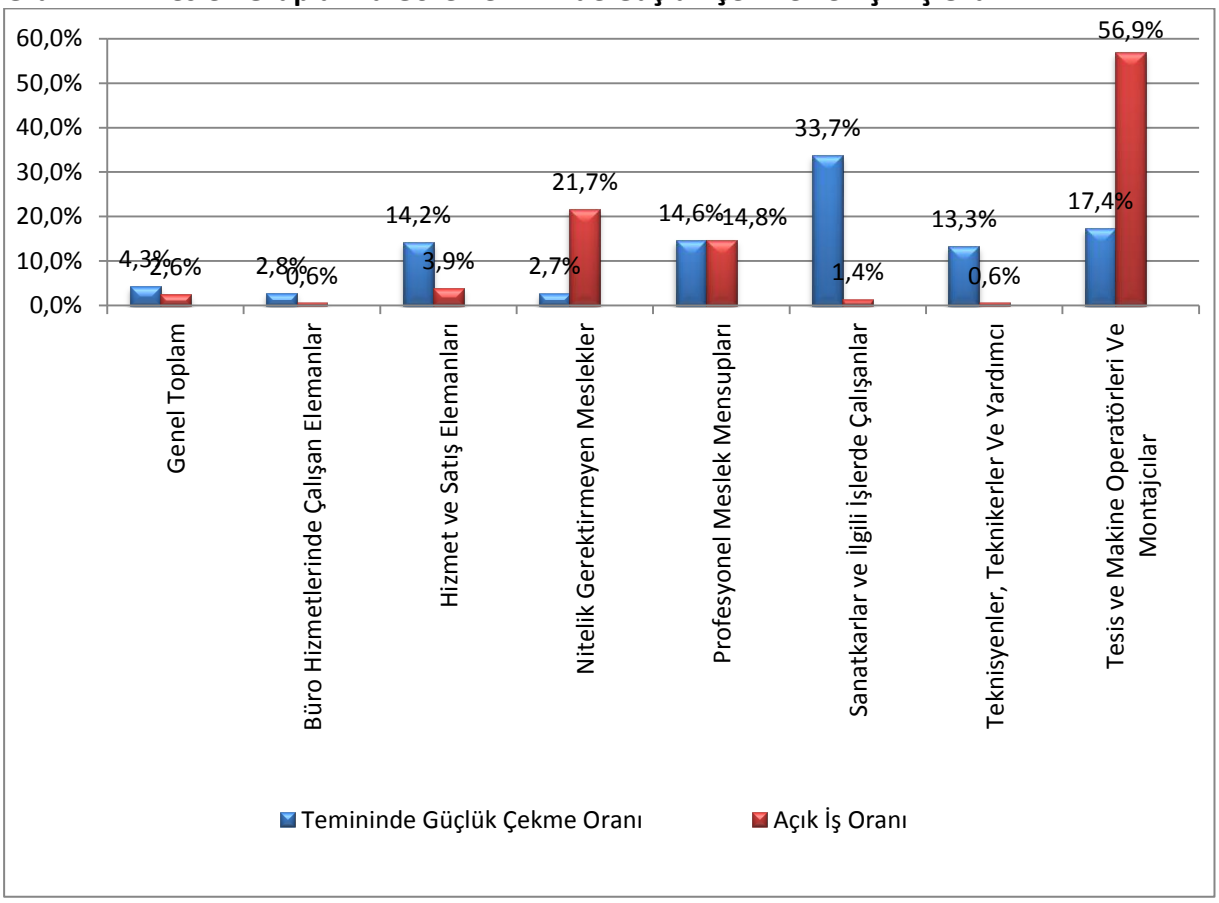

Kaynak: İPA 2015

Tablo 47: Teminde Güçlük Çekilen Meslekler

Meslek	Dağılım
İnşaat Ustası	11,7%
Garson (Servis Elemanı)	5,2%
Otomotiv Kaporta İşçisi	3,9%
Ağır Kamyon Şoförü	3,9%
Ziraat Mühendisi	3,5%
Aşçı	3,2%
Pazarlamacı	3,1%
Makineci (Dikiş)	3,1%
İnşaat Mühendisi	2,5%
Diğer Meslekler	39,8%
Genel Toplam	100,0%

Kaynak: İPA 2015

İnşaat Ustası mesleği yüzde 11,7'lik payla ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada 5,2'lik payla Garson (Servis Elemanı) ve Üçüncü sırayı 3,9'luk paylarla Ağır Kamyon Şoförü ile Otomotiv Kaporta İşçisi meslekleri paylaşmaktadır. Bu meslekler Muş işgücü piyasasında eleman ihtiyacı olan ve eleman temininde güçlük çekilen mesleklerdir. Özellikle bu mesleklere yönelik aktif istihdam tedbirleri alınmalıdır.

Temininde güçlük çekilme nedenleri eleman temininde güçlük çekilen mesleklerde teşhisi doğru koyabilmemizi sağlamaktadır.

Grafik 18: Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri

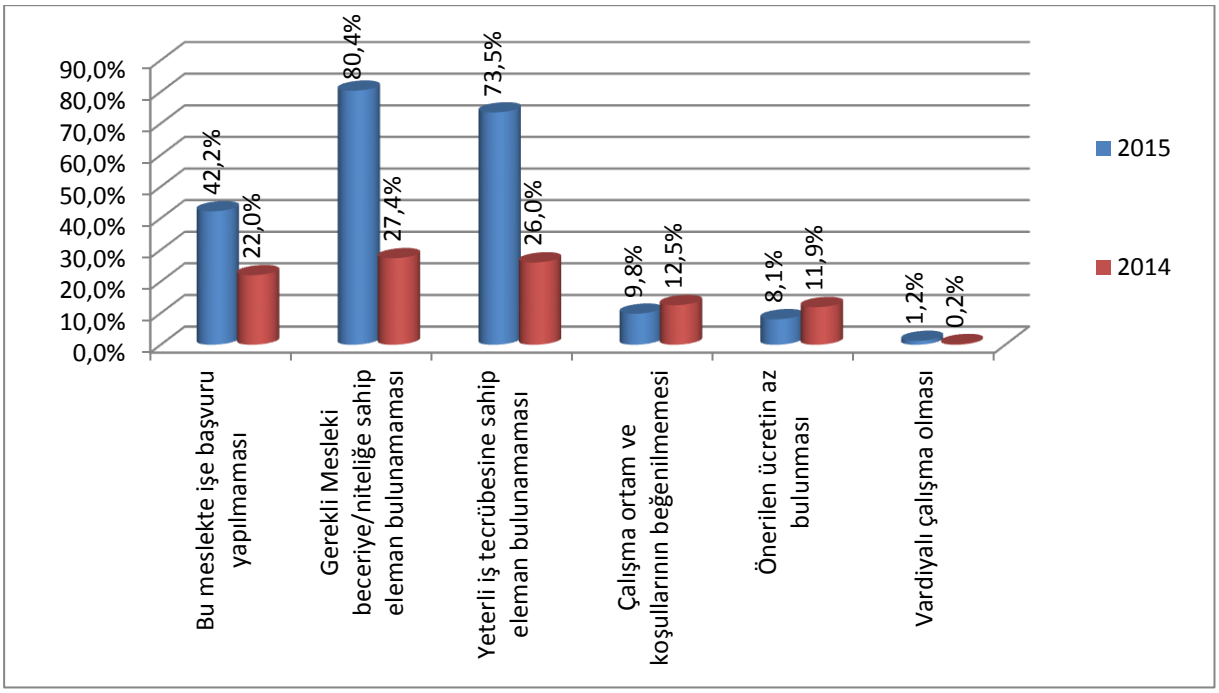

Kaynak: İPA 2015

2015 İPA çalışmasında işverenlere temininde güçlük çektikleri işgücü için;

- Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması,
- Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması,
- Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması,
- Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi,
- Önerilen Ücretin Az Bulunması,
- Vardiyalı Çalışma Olması
- nedenlerinden kendilerine uygun olanlarını seçmeleri istenmiştir. 2014 ve 2015 yılı İPA çalışmasının talep tarafını oluşturan işverenler tarafından doldurulan nedenler Grafik 18'de karşılaştırılmıştır. Buna göre farklılaşmanın en çok olduğu neden Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması ve Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması olarak karşımıza çıkmaktadır. 2014 yılında temininde güçlük çektiğini belirten işverenlerin çoğu söz konusu nedeni işaretlerken 2015 yılında işverenler tarafından da en çok işaretlenen nedenler arasında yer almaktadır. 2014 ve 2015 yıllarında yukarıda belirtilen nedenlerin dışında en çok işaretlenen diğer nedene baktığımızda her iki yıl içinde en çok işaretlenen nedenin Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Her iki yıla baktığımızda işverenler tarafından en az işaretlenen seçeneğin Vardiyalı Çalışma Olması olduğu görülmektedir.

Sadece işveren görüşlerini yansıttığı düşünüldüğünde bu sonuçlar normal olarak değerlendirilebilir.

Grafik 19: Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri

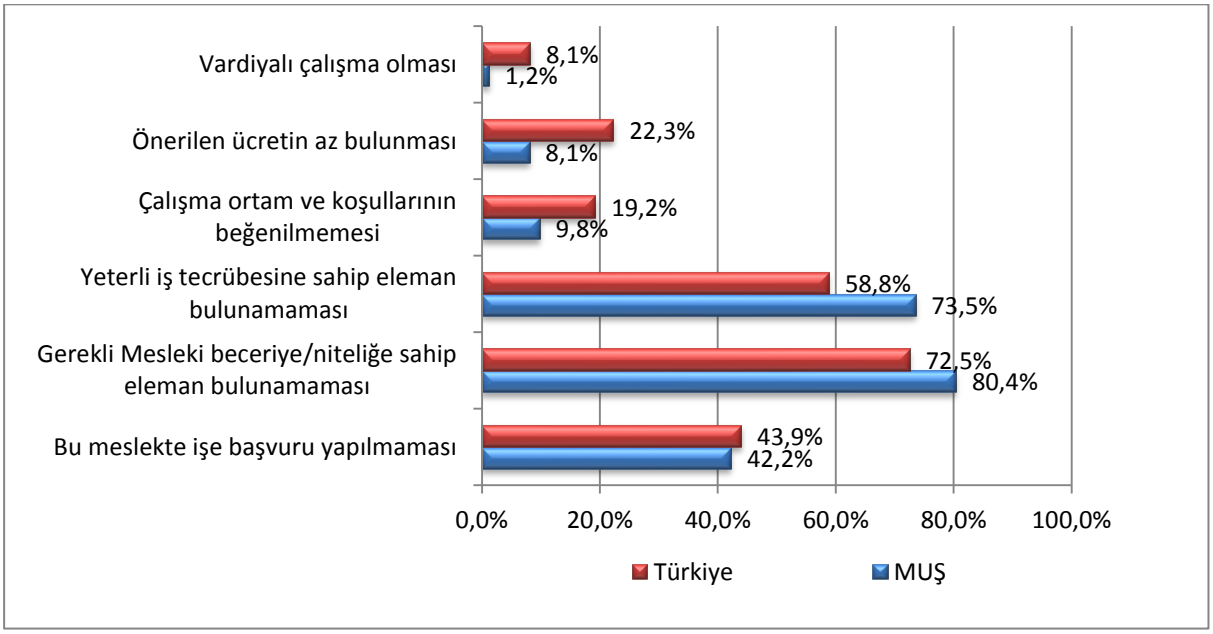

Kaynak: İPA 2015

İşgücü temininde güçlük çekme nedenleri Muş ve Türkiye genelinde değerlendirildiğinde ilk üç neden sıralamasının aynı olduğu görülmektedir. Bununla beraber Muş'ta işverenlerin Türkiye geneli işverenlerinden daha yüksek oranlarla "Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması" ve "Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması" nedenlerini işaretlediği görülmektedir. Ancak neden sıralamasında Muş'u Türkiye geneli sıralamasından ayıran iki neden vardır. Bunlardan ilki "Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi" , ikincisi de "Önerilen Ücretin Az Bulunması" nedenleridir. Söz konusu iki neden de Muş'taki işverenler tarafından temininde güçlük çekme nedeni olarak daha az işaretlenmiştir. Başka bir ifadeyle işverenler bu nedenleri işgücü temininde karşılaştıkları güçlükte etkin bir neden olarak değerlendirmemektedirler. Adı geçen nedenler işgücü piyasasının arz tarafı olan işgücünü doğrudan ilgilendirmektedir. Dolayısıyla nedenlerin dağılımı sadece işverenlerin görüşünü yansıtmaktadır.

Grafik 20: Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri*

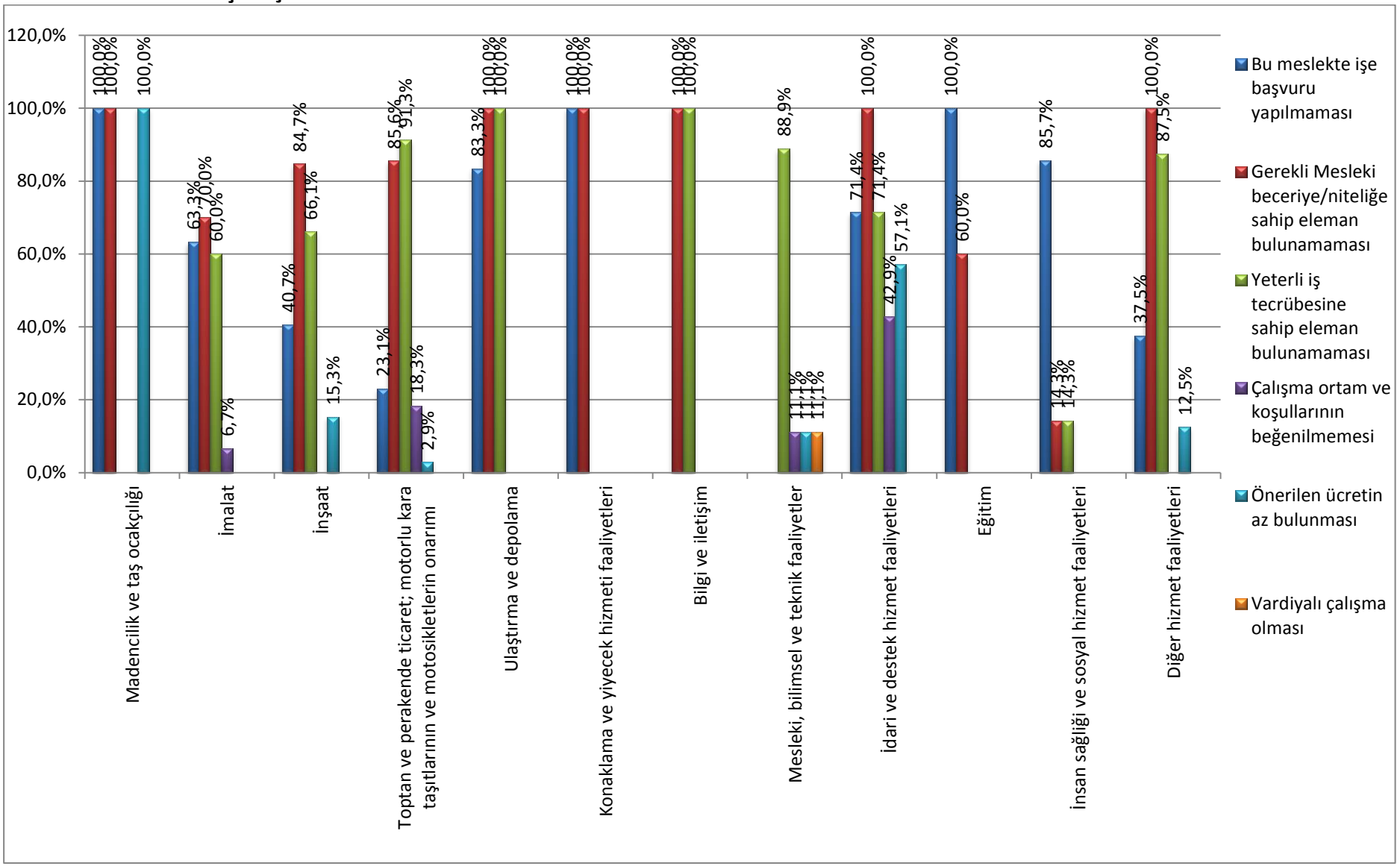

Kaynak: İPA 2015

*Grafikte Sektörler Temininde Güçlük Çekilen İşgücü Sayısına Göre Sıralanmıştır.

Temininde güçlük çekme nedenleri sektörler özelinde incelendiğinde; Madencilik ve Taş Ocakçılığı, Ulaştırma ve Depolama, Toptan ve Perakende Ticaret, Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri, Bilgi ve İletişim, İdari ve Destek Hizmetleri ve Diğer Hizmet faaliyetleri sektörlerinde "Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması" nedeni ilk sırada yer almaktadır. Bu sektörde de sırayı "Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması" ve "Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması" nedenleri takip etmektedir. Ulaştırma ve Depolama sektöründe ise işgücü temininde güçlük çekme nedeni olarak ilk sırada "Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması" ve sektörlerinde "Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması" yer almaktadır. Daha sonra sırasıyla "Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması" ve "Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması" nedenleri gelmektedir.

Nedenler özelinde sektörler incelendiğinde; "Önerilen Ücretin Az Bulunması" ve "Vardiyalı Çalışma Olması" nedenlerinin, özellikle Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler sektörlerinde faaliyet gösteren işverenler açısından işgücü temininde bir engel olarak görülmediği sonucu ortaya çıkmaktadır. Yine "Vardiyalı Çalışma Olması" nedeni de hemen hemen aynı sektörlerde faaliyet gösteren işverenler tarafından daha çok işaretlenmiştir. Bunlarla beraber "Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi" nedeni ise tüm sektörlerde faaliyet gösteren işyerlerinde birbirine yakın oranlarda işgücü temininde bir güçlük nedeni olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 48: Meslekler Bazında Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri*

Meslek	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Önerilen ücretin az bulunması	Vardiyalı çalışma olması
İnşaat Ustası	10,4%	0,0%	0,0%	10,4%	0,0%	0,0%
Garson (Servis Elemanı)	22,8%	0,0%	0,0%	22,8%	0,0%	0,0%
Otomotiv Kaporta İşçisi	0,0%	0,0%	0,0%	30,0%	0,0%	0,0%
Ağır Kamyon Şoförü	0,0%	0,0%	0,0%	30,2%	0,0%	0,0%
Ziraat Mühendisi	0,0%	0,0%	0,0%	33,7%	0,0%	0,0%
Aşçı	0,0%	0,0%	0,0%	36,8%	0,0%	0,0%
Pazarlamacı	0,0%	0,0%	0,0%	26,5%	0,0%	0,0%
Makineci (Dikiş)	0,0%	0,0%	0,0%	26,6%	0,0%	0,0%
İnşaat Mühendisi	0,0%	0,0%	0,0%	33,7%	0,0%	0,0%
Satış Danışmanı	0,0%	0,0%	0,0%	35,2%	0,0%	0,0%
PVC Doğramacı	0,0%	19,7%	0,0%	38,4%	0,0%	0,0%
Sıvacı (Çimento Alçı)	0,0%	38,4%	0,0%	38,4%	0,0%	0,0%
Soğuk Demirci	0,0%	0,0%	0,0%	37,9%	0,0%	0,0%
Elektrik Tesisatçısı-Bina	0,0%	0,0%	0,0%	37,9%	0,0%	0,0%
Kalorifer Tesisatçısı	0,0%	0,0%	0,0%	37,9%	0,0%	0,0%
Muhasebeci	0,0%	0,0%	0,0%	39,3%	0,0%	0,0%
Ram Makinesi Operatörü (Tekstil)	0,0%	0,0%	0,0%	40,0%	0,0%	0,0%
Vinç Operatörü	0,0%	0,0%	0,0%	40,5%	0,0%	0,0%

Kaynak: İPA 2015

*Meslekler Temininde Güçlük Çekilen İşgücü Sayısına Göre Sıralanmıştır.

Tabloda da görüldüğü gibi temininde güçlük yaşanan mesleklerin başında yer alan Vinç Operatörü mesleğinde teminde güçlük yaşanmasının sebebi Çalışma Ortam ve Koşulların Beğenilmemesi olarak yansımıştır. Bununla beraber Sıvacı, PVC Doğramacı vb. mesleklerinde eleman bulunamaması arz Kaynaklı sorunlara bağlanmıştır. Yani bu mesleklerde temininde güçlük çekilme nedeninin yüksek oranlarda bu mesleklerde yeterlilikleri olan tecrübeli eleman bulunamamasından Kaynaklanmıştır. İşgücü piyasasına bu mesleklerde eleman yetiştirilmesi veya bu mesleklerde olan işgücünün yeterliliklerinin geliştirilmesi karşılanamama sorununu hafifletebilecektir.

İnşaat Ustası, Garson (Servis Elemanı) mesleklerinde bu mesleklerde işe başvuru yapılmaması seçeneği göze çarpmaktadır. Hemen hemen bütün mesleklerde öne çıkan temininde güçlük çekilme nedeni olarak ''Çalışma Ortam ve Koşulların Beğenilmemesi'' seçeneği görülmektedir. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması seçeneği, Önerilen Ücretin Az Bulunması ve vardiyalı Çalışma Olması seçeneği herhangi bir meslekte temininde güçlük nedeni olarak belirtilmemiştir.

Tablo 49: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Durumuna Göre Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu

İŞKUR Hizmetleri	Temininde Güçlük Çeken İşyeri	Temininde Güçlük Çekmeyen İşyeri
Eleman Talebi	70,4%	29,6%
İEP	61,7%	38,3%
İşveren Danışmanlığı	75,3%	24,7%
Kurs	55,6%	44,4%
Mevzuat Danışmanlığı	42,1%	57,9%

Kaynak: İPA 2015

Raporun bu kısmında İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerleri temininde güçlük çekme durumlarına göre incelenmiştir. Buna göre işgücü temininde güçlük çeken işyerleri, güçlük çekmeyen işyerlerine göre işbaşı eğitim programları, işveren danışmanlığı, Eleman Talebi ve işbirliği ile mesleki eğitim (Kurs) hizmetlerinden daha yüksek oranda faydalandığı görülmektedir. Bununla beraber işyeri durumu için mevzuat danışmanlığı hizmetinden faydalanma konusunda fark olmakla birlikte, işgücü temininde güçlük çekmeyen işyerleri eleman temini hizmetinde daha fazla faydalanmaktadır.

İşgücü temininde güçlük çekme ve çekmeme durumlarına göre farklılaşmanın en çok olduğu hizmet işveren danışmanlığıdır. Bu durum işverenlerin çeşitli nedenlerle bulmakta güçlük çektikleri Danışmanlık Hizmetinin, İŞKUR tarafından işverenlere sunulan İşveren Danışmanlığı imkânının sunulması anlamına gelmektedir.

Farklılaşmanın belirgin olduğu diğer bir hizmet ise Eleman Talebi olarak karşımıza çıkmaktadır. İşgücü temininde güçlük yaşayan işverenlerin, güçlük çekmeyen işverenlere göre Eleman Talebi hizmetinden daha fazla faydalandıkları görülmektedir.

Muş ilinde işyerlerinin yüzde 18,6'sı eleman temininde güçlük çekerken yine işyerlerinin yüzde 9,7'sinde vardiyalı çalışma yapılmaktadır. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin ise yüzde 43'ü eleman temininde güçlük çekmektedir. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 39'dur.

Tablo 50: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu

Sektör	10+		
	TGÇM Hayır	TGÇM Evet	Genel Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı		1	1
İmalat	3	5	8
İnşaat	3	4	7
Toptan ve perakende ticaret	5	2	7
Ulaştırma ve depolama	1		1
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3	1	4
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler		1	1
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	2		2
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1		1
Genel Toplam	18	14	32

Kaynak: İPA 2015

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekilme oranı vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerine göre daha yüksektir. Vardiyalı çalışma yapılan her 2 işyerinden neredeyse 1'i eleman temin ederken güçlük çekmiştir.

Sektörel olarak incelediğimizde ise; Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin tamamı eleman temininde güçlük çekmektedir. Bu oran İmalat sektöründe yüzde 62, İnşaat sektöründe yüzde 57,1'dir. İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörlerinde eleman temininde güçlük çekilmemektedir.

Vardiyalı çalışma yapılan ve eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin neden eleman temininde güçlük çektiğine ilişkin bilgiler Grafik 21'de sunulmuştur.

Grafik 21: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri

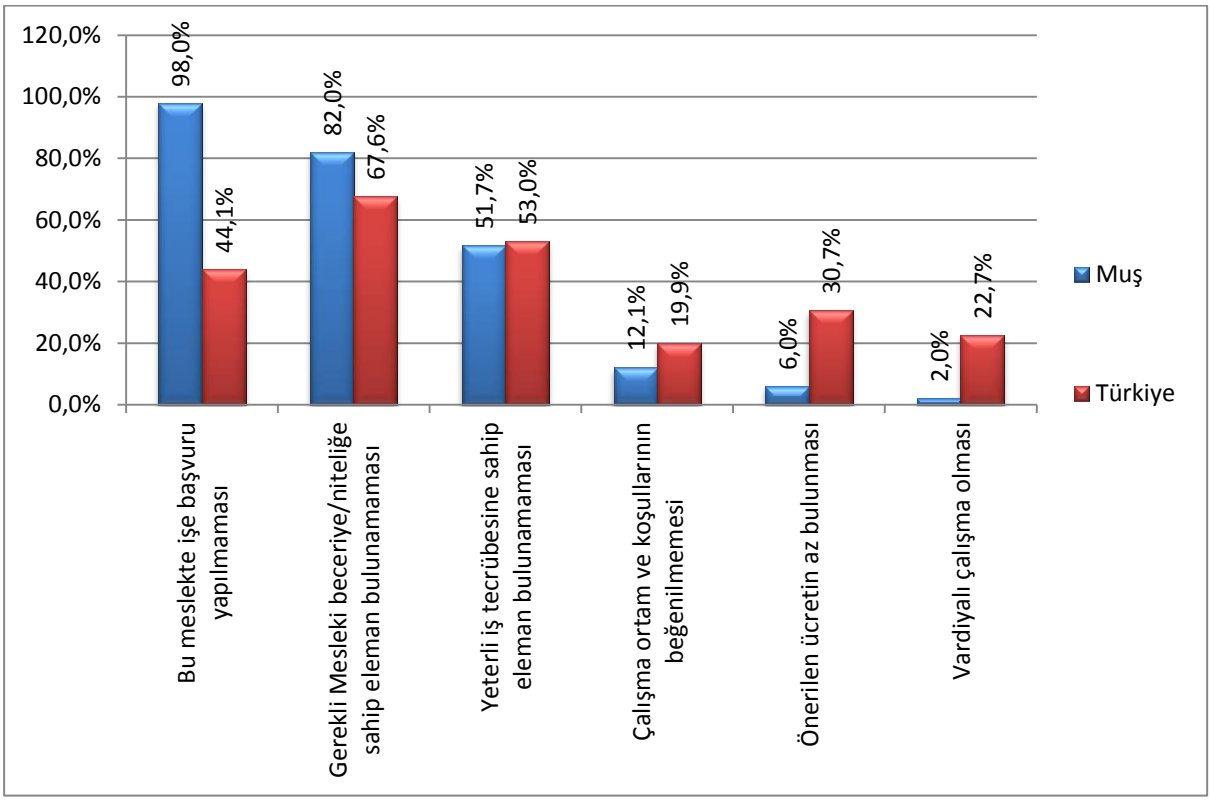

Kaynak: İPA 2015

Vardiyalı çalışma yapılan işyerleri ağırlıklı olarak Bu Meslekte işe Başvuru Yapılmaması noktasında sıkıntı çektiklerini bildirmişlerdir. Daha sonra sırası ile Gerekli Mesleki Beceri/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması ile yeterli iş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunmaması gelmiştir. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekmelerinin en düşük oranlı nedenlerinden birinin Vardiyalı Çalışma olması dikkat çekicidir. Ancak Türkiye genelinde eleman temininde güçlük çekilen meslekler içerisinde temininde güçlük çekilme nedeni olarak Vardiyalı Çalışmanın oranı yüzde 22'dir. Vardiyalı Çalışma yapmanın eleman temininde güçlük çekme konusunda ön planda olan bir neden olmadığı görülmektedir. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde istenilen elemanın temininde Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması en büyük problemdir.

Vardiyalı çalışma yapma konusunda ise Muş ile Türkiye geneli benzerlik göstermektedir.

Muş ilinde işyerlerinin yüzde 18,6'sı eleman temininde güçlük çekerken yine işyerlerinin yüzde 2,4'ü ihracat yapmaktadır. İhracat yapan işyerlerinin ise yüzde 42,8'i eleman temininde güçlük çekmektedir. Aynı oran Türkiye genelinde 35'tir.

Tablo 51: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu

Sektör	10+		
	TGÇM Hayır	TGÇM Evet	TGÇM Toplam
İmalat	4	2	6
Toptan ve perakende ticaret	0	1	1
Genel Toplam	4	3	7

Kaynak: İPA 2015

İhracat yapan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekilme oranı ihracat yapmayan işyerlerine göre daha düşüktür. İhracat yapan toplam 7 işyerinden 3'ü eleman temin ederken güçlük çekmiştir.

Muş'ta ihracat yapan işyerlerinden sadece İmalat ve Toptan ve Perakende Ticaret sektörlerinde bulunanlar eleman temininde güçlük çeker iken ihracat yapılan diğer sektörlerde eleman temininde güçlük çekilmemektedir.

İhracat yapan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekme oranı ihracat yapmayan işyerlerine göre daha düşüktür. Ancak bu durum her sektör için söz konusu değildir. Sektörler arasında farklılaşmalar görülmektedir.

İhracat yapan ve eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin neden eleman temininde güçlük çektiğine ilişkin bilgiler Grafik 22'de sunulmuştur.

Grafik 22: İhracat Yapan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri

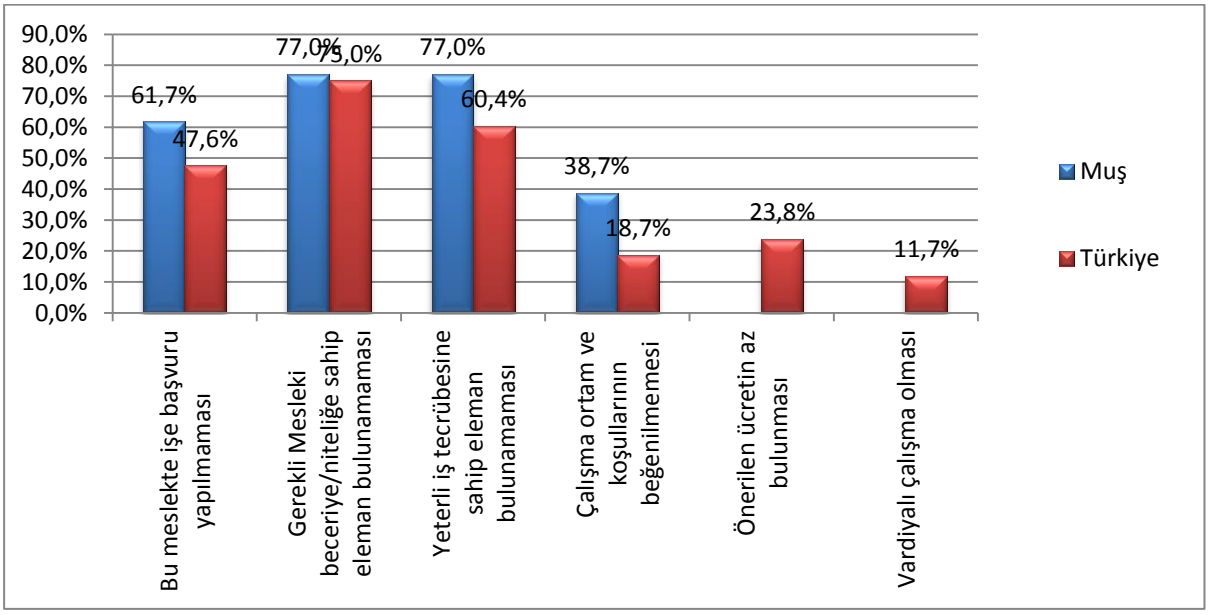

Kaynak: İPA 2015

İhracat yapan işyerleri ağırlıklı olarak Gerekli Mesleki Beceri/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunmaması noktasında sıkıntı çektiklerini bildirmişlerdir. Daha sonra sırası ile Bu Meslekte işe Başvuru Yapılmaması ile Çalışma ortam ve Koşullarının beğenilmemesi gelmiştir.

Muş'ta işyerlerinin yüzde 18,6'sı eleman temininde güçlük çekerken yine işyerlerinin yüzde 3,9'unun part-time çalışanı bulunmaktadır. Part-time çalışanı olan işyerlerinin ise yüzde 69,2'si eleman temininde güçlük çekmektedir. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 38,4'tür.

Tablo 52: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu

Sektör	10+		
	TGÇM Hayır	TGÇM Evet	Genel Toplam
İmalat	1	9	2
İnşaat	1	1	2
Toptan ve perakende ticaret	1	3	4
Ulaştırma ve depolama	0	1	1
Bilgi ve iletişim	0	1	1
Finans ve sigorta faaliyetleri	1		1
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0	1	1
Eğitim	0	1	1
Genel Toplam	4	9	13

Kaynak: İPA 2015

Part-time çalışanı olan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekilme oranı part-time çalışanı olmayan işyerlerine göre daha yüksektir. Part-time çalışanı olan her 13 işyerinden 9'u veya yaklaşık % 70 oranındaki işyeri eleman temin ederken güçlük çekmiştir.

Muş'ta Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörü dışındaki bütün sektörlerde eleman temininde güçlük çekilmektedir. Part-time çalışanı olan ve eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin neden eleman temininde güçlük çektiğine ilişkin bilgiler Grafik 23'te sunulmuştur.

Grafik 23: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri

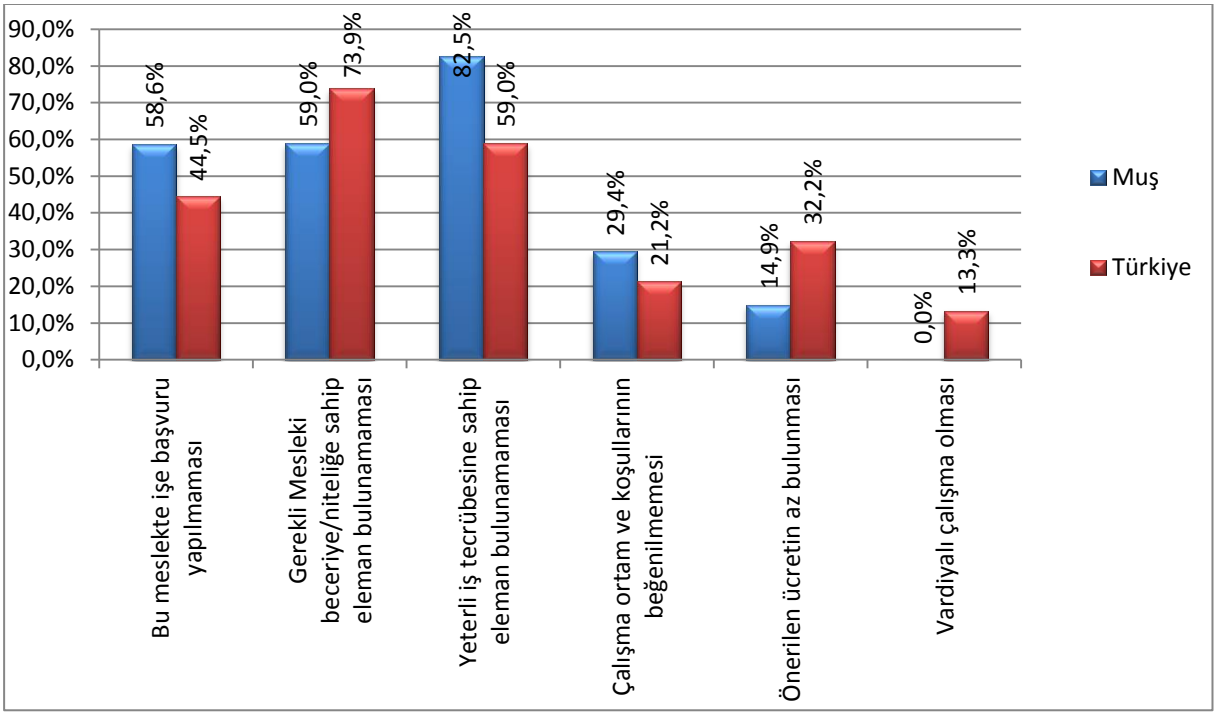

Kaynak: İPA 2015

Part-time çalışanı olan işyerleri ağırlıklı Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması noktasında sıkıntı çektiklerini bildirmişlerdir. Daha sonra sırası ile Gerekli Mesleki Beceri Sahip Eleman Bulunmaması ve Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması gelmiştir. Temininde güçlük çekilme nedenlerinin hemen hemen Muş ile Türkiye geneli sıralaması birbirine yakındır. Muş ilinde part-time çalışanı olan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekme nedenleri içerisinde Önerilen Ücretin Düşük Bulunması oranı Türkiye geneline göre oldukça düşüktür. Part-time çalışanı olan işyerlerinde en az belirtilen neden vardiyalı çalışma olması olarak görülmektedir.

İstihdam Artış/Azalış Beklentisi

İşgücü Piyasası Araştırması kapsamındaki işverenlerin işyerlerindeki istihdamı gelecek dönemlerde ne kadar artırmayı veya azaltmayı planladıklarına ilişkin tahminleri derlenmiştir. Bu kapsamda işverenlere 2016 yılı Mart-Nisan döneminin öngören istihdam artış ya da azalışına ilişkin tahminleri alınmıştır. İşverenlerin şu an ki mevcut istihdamlarını esas alarak dört seçenekli bir yanıtlama vermeleri talep edilmiştir. Buna göre mevcut istihdam işverenin öngörüsüne göre ya artış gösterecek ya azalacak ya da değişmeyecektir. Bu üç seçeneğin dışında işverenin fikrim yok söyleme seçeneği de mevcuttur.

İşyerlerinin çalışma biçimlerine göre diğer bir anlamda özelliklerine göre net istihdam değişim oranları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 53: İşyerlerinin Çalışma Biçimine Göre Net İstihdam Değişim Oranları

İşyerinin Çalışma Biçimi	NİDO
Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerleri	3,9%
İhracat Yapan İşyerleri	9,7%
Part-time Çalışanı Olan İşyerleri	26,3%
Genel Toplam	7,8%

Kaynak: İPA 2015

Muş'ta vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde yüzde 3,9 oranında mevcut istihdamın artacağı beklenmektedir. İhracat yapan işyerlerinde istihdam artışı yüzde 9,7 part-time çalışanı olan işyerlerinde ise yüzde 26,3 oranında istihdam artışı beklenmektedir. İl genelinde istihdam artış beklentisi yüzde 7,8'dir. Part-Time çalışma yapan işyerleri kapasitelerini yüksek oranda arttırma eğilimindedirler. Türkiye genelindeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerine baktığımızda NİDO vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde yüzde 2,9 İhracat yapan işyerlerinde yüzde 2,8 ve part-time çalışanı olan işyerlerinde yüzde 2,6'dır.

2016 yılının Mart-Nisan aylarında çalışmanın yapıldığı döneme göre Muş'ta yüksek oranda istihdam artışı beklenmektedir. Bu istihdam artışı beklentisi doğru okunmalı ve ona göre tedbirler alınmalıdır. İPA çalışmasında Muş, işverenlerin aradıkları elemanı bulmada zorlandıkları bir il olarak dikkat çekmiştir. Bu nedenle istihdam artışı beklenen alanlarda işgücü piyasasının aradığı niteliklerde eleman yetiştirilmeye ve gerekli diğer tedbirleri almaya hemen başlanmalıdır.

Sektörlere göre Net İstihdam Değişimi incelendiğinde Bilgi ve İletişim, Ulaştırma ve depolama sektörleri dışında istihdam azalışı beklenen sektör olmadığı görülmektedir. Aynı tabloyu Türkiye geneli için incelediğimizde sadece eğitim sektöründe istihdam azalışı beklendiğini diğer sektörlerde ise istihdam artışı beklendiği görülmektedir.

Tablo 54: Sektörler İtibariyle Net İstihdam Değişimi ve Oranları

Sektörler	Net İstihdam Değişimi	NİDO
Toptan ve perakende ticaret	203	14,1%
İnşaat	142	10,0%
İmalat	64	6,1%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	22	4,4%
Ulaştırma ve depolama	-7	-1,4%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	7	2,1%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	25	10,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	8	5,2%
Eğitim	0	0,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0	0,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0	0,0%
Bilgi ve iletişim	-2	-4,5%
Madencilik ve taş ocakçılığı	8	53,3%
Genel Toplam	470	7,8%

Kaynak: İPA 2015

Muş'ta Eğitim, Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri ile Finans ve Sigorta Faaliyetleri olmak üzere üç sektör geneldeki herhangi bir değişiklik beklememektedir.

Bunun yanı sıra Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörü yüzde 53,3 oranında 8 kişilik mevcut istihdamda artış bekleyerek sektörler arasında en yüksek oranda artış bekleyen sektör olmuştur. Yüzde 14,1'lik bir oranla bu sektörü Toptan ve Perakende Ticaret sektörü takip etmektedir ki burada da 203 kişilik bir istihdam artışı beklentisi söz konusudur. Çalışmanın uygulandığı dönemde mevsimsel şartların normale göre daha soğuk olması İnşaat sektörünü olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle geleceğe dair daha pozitif bir bakış açısı oluşmuştur.

Türkiye genelinde de ilk sırada İnşaat sektörü bulunurken daha sonra Bilgi ve İletişim ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektörleri gelmektedir. Muş ilinde NİDO beklentisi Türkiye geneline göre daha yüksek olsa da artış beklentisi belirli sektörler üzerinde yoğunlaşmıştır.

Meslek gruplarına göre net istihdam değişimlerine baktığımızda istihdam azalışı beklenen meslek grubu bulunmamaktadır. Türkiye genelinde tüm meslek gruplarında istihdam artışı beklenmektedir.

Tablo 55: Meslek Grupları İtibariyle Net İstihdam Değişim Oranları

Meslek Grupları	Net İstihdam	Net İstihdam Değişim Oranı
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	163	10,7%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	108	7,5%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	102	16,0%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	37	6,9%
Hizmet ve Satış Elemanları	35	4,7%
Profesyonel Meslek Mensupları	21	3,9%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	2	0,8%
Yöneticiler	2	0,7%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0	0,0%
Genel Toplam	470	7,8%

Kaynak: İPA 2015

Muş'ta meslek gruplarına göre net istihdam artışını değerlendirdiğimizde 163 kişilik istihdam artışı beklentisiyle tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu ilk sırada yerini almıştır. Bu meslek grubunu sırasıyla nitelik gerektirmeyen meslekler ve sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grupları takip etmektedir.

Meslek gruplarına net istihdam değişim oranları açısından baktığımızda ise sıralamanın değiştiği ve yüzde 16 oranında sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanların ilk sırada olduğu görülmektedir. Bunu takip eden sektörler de sırasıyla şu oranlarda belirlenmiştir; tesis ve makine operatörleri ve montajcılar yüzde 10,7 nitelik gerektirmeyen meslek grubu için ise yüzde 7,5 ile net istihdam oranında değişiklik beklenmekte, diğer bir anlamda bu ölçüde bir mevcut istihdam artışı beklenmektedir.

En düşük artışın beklendiği yöneticiler ve büro hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek gruplarında 2'şer kişilik artış ve yüzde 0,8'lik ve 0,7'lik bir dilime tekabül etmektedir. Ayrıca nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubunda hiçbir değişikliğin beklenmemesi ise dikkat çekicidir.

Türkiye genelinde de en yüksek oranda sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda istihdam artışı beklenmektedir. Daha sonra tesis ve makine operatörleri ile hizmet ve satış elemanları gelmektedir.

Tablo 56: Net İstihdam Artışı ve Azalışı Beklenen İlk 10 Meslek

Net istihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net istihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)
Servis Şoförü (Okul)	Servis Şoförü (Okul)
Konfeksiyon İşçisi	Konfeksiyon İşçisi
Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi
Beden İşçisi (Temizlik)	Beden İşçisi (Temizlik)
Ağır Kamyon Şoförü	Ağır Kamyon Şoförü
Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)
Beden İşçisi (Genel)	Beden İşçisi (Genel)
Elektrik Teknisyeni-Yüksek Voltaj	Elektrik Teknisyeni-Yüksek Voltaj
Taş ve Tuğla Duvarcısı/Yapı Duvarcısı	Taş ve Tuğla Duvarcısı/Yapı Duvarcısı

Kaynak: İPA 2015

En fazla istihdam artışı beklenen meslekler ile en fazla istihdam azalışı beklenen mesleklerin içerisinde imalat sektörüne ait mesleklerin ağırlığı dikkat çekicidir. İstihdam azalışı beklenen mesleklerinde de aynı sektörün yer alması yine dikkat çekicidir.

Mesleklerdeki istihdam artışı veya azalışının olacağının bilinmesi işgücü piyasasının hareketliliğinin sağlanması açısından önemli bir analizdir. Bu çalışma ile doğru ve kalıcı istihdamın sağlanmasına ve Kaynakların verimli kullanılmasına rehberlik ve veri kaynağı teşkil etmek amaçlanmaktadır.

Tablo 57: Özelliklerine Göre İşyerlerinin Net Artış Beklediği Meslekler

Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinin Pozitif Yönde Net İstihdam Değişimi Beklediği Meslekler	İhracat Yapan İşyerlerinin Pozitif Yönde Net İstihdam Değişimi Beklediği Meslekler	Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Pozitif Yönde Net İstihdam Değişimi Beklediği Meslekler
Elektrik Teknisyeni-Yüksek Voltaj	Makineci (Dikiş)	Servis Şoförü (Okul)
Garson (Servis Elemanı)	Bilgisayarlı Makine İmalatı Teknisyeni	Konfeksiyon İşçisi
Ağır Kamyon Şoförü	Muhasebe Müdürü	Beden İşçisi (Genel)
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Fırın Operatörü (Çimento)	Soğuk Demirci
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	Ambar Sorumlusu	İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle)
Bagaj Taşıyıcısı (Bellboy)	Elektrik Teknikeri	İnşaat Boyacısı/Boyacı
Fitnıs Eğitmeni (Fitness Eğitmeni)	Kantarcı	Sıvacı
Masaj Uygulayıcısı/Masör (Spor)	İç Denetçi (Özel Sektör)	İnşaat Bekçisi
Otel Müdürü	Aşçı	Direksiyon Eğitmeni
Muhasebeci	Şoför-Yük Taşıma	Aşçı

Kaynak: İPA 2015

Net istihdam artışı veya azalışı beklenen meslekler işyerlerinin özelliklerine göre değişiklik göstermektedir.

Örneğin net istihdam artışı beklenen ilk meslek Makineci (Dikiş) olmasına rağmen vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde ise Elektrik Teknisyeni-Yüksek Voltaj mesleği ön plana çıkmıştır. Part-time çalışanı olan işyerlerinde yine farklılık göstererek Servis Şoförü (Okul) mesleği en fazla istihdam artışı beklenen meslek olmuştur.

Bu çalışma bize işyerlerinin özelliklerine göre ihtiyaçları doğrultusunda istihdam artışı veya azalışı beklenen mesleklerin değişebileceğini diğer bir deyişle ihtiyacın mesleğe yansıyacağını göstermektedir.

Bu tabloda ise istihdam artışı/azalışı bekleyen veya fikri olmayan işyerlerine ilişkin verilere yer verilecektir.

Tablo 58: Sektörlere Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi

Sektör	İstihdam Artışı %	İstihdam Azalışı %	İstihdam Değişmeyecek İşyeri %	Fikrim Yok %
Madencilik ve taş ocakçılığı	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
İmalat	5,0%	2,5%	67,5%	25,0%
İnşaat	7,7%	1,1%	67,0%	24,2%
Toptan ve perakende ticaret	10,6%	2,4%	70,6%	16,5%
Ulaştırma ve depolama	3,4%	3,4%	75,9%	17,2%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0,0%	0,0%	60,0%	40,0%
Bilgi ve iletişim	0,0%	20,0%	80,0%	0,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	21,4%	0,0%	71,4%	7,1%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	10,0%	0,0%	85,0%	5,0%
Eğitim	12,5%	12,5%	50,0%	25,0%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	18,2%	0,0%	63,6%	18,2%
Diğer hizmet faaliyetleri	42,9%	0,0%	28,6%	28,6%
Genel Toplam	9,6%	2,1%	68,6%	19,6%

Kaynak: İPA 2015

Sektörlere göre Muş'taki işverenlerin istihdam artışı-azalışı beklediği ya da değişiklik olmayacağını belirttiği ya da fikrim yok diye bahsettiği işyeri oranları Tablo 58'de görülmektedir.

Araştırma kapsamına giren Muş'taki işyerlerinin yaklaşık yüzde 19,6'sının geleceğe ilişkin bir fikri veya öngörüsü bulunmamaktadır. Türkiye genelinde ise bu oran yaklaşık yüzde 42'dir. Yine Muş'ta işyerlerinin yaklaşık yüzde 68,6'sı istihdamının değişmeyeceğini belirtirken bu oran Türkiye genelinde yüzde 38,6'dır. Muş ilinde her on işyerlerinden biri geleceğe pozitif şekilde bakarak istihdamlarının artacağını tahmin ederken sadece yüzde 2,1'si istihdamlarında azalış beklentisi içindedir. Türkiye genelinde ise yüzde 16,4'ü istihdam artışı beklerken, yüzde 3,2'si istihdam azalışı beklemektedir. Muş'taki işverenler geleceğe çok fazla umutla bakmamaktadırlar.

Sektörel olarak bakıldığında ise; Muş'ta en yüksek oranda istihdam artışı bekleyen sektör yüzde 100 ile madencilik ve Taş Ocakçılığı ve yüzde 42,9 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri iken en çok azalış Bilgi ve İletişim sektöründe yüzde 20 oranındadır. Araştırmadan çıkan diğer bir sonuç ise gayrimenkul faaliyetleri ve kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektörlerinden derlenen verilere göre bu sektörlerde ne artış ne de azalış beklenmemektedir ve hatta hiçbir değişiklik olmayacağı yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Bunun yanı sıra yüzde 40 gibi yüksek bir oranda konaklama ve yiyecek hizmetler faaliyetleri sektörünün geleceği ile ilgili fikir beyan edilmediğine dair sonuç ortaya çıkmıştır.

Tablo 59'da Muş ilindeki işyerlerinin özelliklerine göre istihdam beklentileri değerlendirilmiştir.

Tablo 59: İşyeri Özelliklerine Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi

İşyeri Özellikleri	İstihdam Artışı Bekleyen İşyeri %	İstihdam Azalışı Bekleyen İşyeri %	Fikrim Yok İşyeri%	Değişmeyecek Olan İşyeri %
İhracat	14,0%	0,0%	18,3%	9,0%
Vardiya	42,9%	50,1%	52,1%	91,0%
Kısmi	43,1%	49,9%	29,7%	0,0%
Genel Toplam	14,4%	8,1%	55,3%	22,3%

Kaynak: İPA 2015

Muş ilindeki işyerlerinden belirli özelliğe sahip olanların istihdam beklentilerine bakıldığında hepsinin birbirinden farklı özellikler içerdiği görülmektedir. İhracat yapan işyerleri ağırlıklı olarak Fikrim Yok seçeneğini seçerken vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde istihdamın Değişmeyeceği beklentisi oldukça yüksektir. Part-time çalışanı olan işyerlerinde ise yaklaşık 2 işyerinden biri İstihdam azalışı beklentisindedirler. Muş ilinde Part-Time iş yapan işyerlerinin istihdam artışı konusunda daha pozitif olduğu önceki tablolarda da dile getirilmiştir.

SONUÇ

Muş ilinde,2012 yılındaki düşüş hariç işgücüne katılma oranı 2008 yılından itibaren 2013 yılına kadar artış göstermiştir. İşgücüne katılım oranı ise ekonomik olarak aktif olan yani üreten nüfusun çalışabilir yaş aralığındaki toplam nüfusa oranını göstermekte olup, ekonomik olarak üreten nüfusun neredeyse sürekli arttığını göstermektedir. Muş ili işgücü piyasasında çalışma çağına giren nüfusun arttığı fakat bu duruma nazaran istihdam alanlarının artmadığı söylenebilir.

2010 yılında Muş ilinde 5 bin 858 kişi İŞKUR'a kayıtlı iken, 2015 yılı Haziran ayı sonu itibariyle bu sayı yaklaşık 3 kat artarak 15 bin 697'e yükselmiştir. Rakamlardaki yükseliş İŞKUR'un tanınırlığının artmasından ve işgücü piyasasında aktif bir oyuncu hale gelmesinden Kaynaklanmaktadır

İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı 2015 yılı Haziran ayı sonu itibari ile 15 bin 697'dir. Kayıtlı işsizlerin mesleklere göre dağılımı sıralamasında yer alan ilk iki meslek nitelik gerektirmeyen meslekler iken devamında büro memuru, Beden İşçisi(inşaat), Şoför (Yolcu Taşıma), Şoför-Yük Taşıma, Kalorifer Ateşçisi (Katı Ve Sıvı Yakıt), Garson(Servis Elemanı) Bilgisayar İşletmeni ve Aşçı mesleklerinin sıralandığı görülmektedir.

2010 yılında bin 10 kişi olan açık iş sayısı yıllar itibari ile katlanarak artmış ve 2014 yılında toplam 3 bin 555 kişiye ulaşmıştır. 2015 yılı Haziran ayı sonu itibari ile de açık iş sayısı bu artış seyri devam ettiği takdirde 2014 yılında yakalanan açık iş sayısından daha büyük bir sayıya ulaşılacağı tahmin edilmektedir. İŞKUR'un tanınırlığının ve personel sayısının artması ve bununla birlikte hizmetlerinin çeşitlenmesi ile işverenlerin İŞKUR ile irtibatları giderek artmış ve işverenler eleman taleplerini İŞKUR'a iletmeye başlamıştır.

2010 yılında 787 olan işe yerleştirme sayısı, 2015 yılının ilk altı aylık döneminde ise işe yerleştirme sayısı bin 860 olarak gerçekleşmiştir.

İşe yerleştirme rakamlarındaki belirgin artışın arkasında; aktif işgücü programları ve İŞKUR'un işgücü piyasasında aktif bir şekilde rol üstlenmesi yatmaktadır. Bunların neticesinde İŞKUR'un tercih edilirliği; hem kayıtlı işsiz göstergelerine hem de işe yerleştirme sayılarına yansımıştır.

2015 yılının ilk altı aylık bölümünde aktif işgücü programları kapsamında 156 adet program düzenlenmiş ve bu programlara toplam bin 130 kişi katılmıştır.

Muş ilinde 2015 yılının ilk altı ayında toplam bin 93 kişi işsizlik ödeneğine başvurmuş, bu kişilerden 484'ü işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır.

İŞKUR'un tanınırlığının ve işgücü piyasasındaki etkinliğinin artması, işsizlik sigortasından yararlanma şartlarındaki değişiklikle birlikte değerlendirildiğinde işsizliği ödeneğine başvuruların sayısı artmıştır.

Muş ilindeki işyerlerinin sektörlere göre dağılımı incelendiğinde en fazla işyerinin İnşaat sektöründe olduğu görülmektedir. Yaklaşık olarak her 3 işyerinden biri İnşaat sektöründedir.

Muş ilinde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 6 bin 12 kişi çalışmaktadır. Çalışanların 5 bin 227'si erkek, 785'i kadındır. Türkiye genelinde ise 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların yüzde 72,5'i erkek, yüzde 27,5'i kadındır. Muş'ta kadınların toplam çalışanlar içerisindeki oranı düşüktür. Ancak bölgede özellikle Tarım sektöründe kadınlar yaygın olarak ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Tarım sektörünün bu çalışmada kapsam dışı olması nedeniyle kadınların toplam çalışanlar içerisindeki oranı düşük olarak gerçekleşmiştir.

Muş'ta en fazla çalışan Toptan ve Perakende Ticaret, İmalat ve İnşaat sektörlerindedir. Çalışanların yüzde yaklaşık 49'u bu sektörlerdedir.

Muş ilinde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ortalama çalışan sayısı 18'dir. Türkiye genelinde ise bu sayı 35'tir. Muş'taki işyerleri Türkiye geneline göre daha küçük ölçekli işyerleridir.

Türkiye geneli işyerlerinin yaş grupları ile Muş ilindeki işyerlerinin yaş grupları farklılaşmaktadır. Muş'taki işyerleri daha çok yeni kurulup faaliyet gösteren işyerleridir.

Muş'ta erkekler en fazla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grubunda çalışırken, kadınlar ise Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunda çalışmaktadırlar.

Muş'ta kadınlar özellikle Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubunda çalışmaktadır.

Muş ilinde en fazla çalışanı olan mesleklere baktığımızda ilk sırada Temizlik Görevlisi mesleği görülmektedir.

En fazla çalışılan ilk on meslek dikkate alındığında kadınların erkeklere göre daha fazla mesleki nitelik ve beceri gerektiren işlerde çalıştığı görülmektedir.

Çalışma kapsamında işyerlerine İŞKUR hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadıkları sorulmuştur. Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 41,9'u İŞKUR hizmetlerinden faydalandığını belirtmiş iken bu oran Muş ilinde yüzde 58,2'dir.

İşyeri sayısı ile bağlantılı olarak en fazla İŞKUR hizmetlerinden faydalanan sektörler Toptan ve Perakende Ticaret, İnşaat ve İmalat sektörleridir. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı ile Gayrimenkul, Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörlerindeki işyerlerinden hiçbiri İŞKUR hizmetlerinden yararlanmamıştır.

Muş'ta part-time çalışmanın kadın istihdamı üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu görülmektedir. Aynı durum Türkiye genelinde de söz konusudur. Part-time çalışanı olan işyerlerinde istihdamda olanların yüzde 39'u kadındır.

Muş ilinde araştırma kapsamındaki işyerlerinin yaklaşık yüzde 9'u vardiyalı çalışma yapmaktadır. Bu oran Türkiye'de yüzde 17,7 olarak gerçekleşmiştir.

Muş iline sektörel bazda baktığımızda vardiyalı çalışma Madencilik ve taş ocakçılığı sektörlerinde faaliyet gösteren işyerlerinin tamamında uygulanmaktadır. Muş ilinde oransal olarak en fazla vardiyalı çalışma yapan sektörler; Madencilik ve taş ocakçılığı, Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü iken, Türkiye genelinde ise sektörel olarak yüzde 47,2 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü olmuştur.

Muş ilinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışanların yüzde 12,1'i kadındır. İlde araştırma kapsamındaki işyerlerinde çalışan kadınların yüzde 27,8'i vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde istihdam edilmektedir.

Muş ilinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde cinsiyete göre çalışan sayısı meslek bazında cinsiyete göre sıralandığında; kadınlarda ilk üç sırayı Sekreter, Hemşire ve Güvenlik Görevlisi almaktadır. Türkiye'de ise bu sıralama Temizlik Görevlisi, Beden İşçisi (Genel) ve Makineci (Dikiş) olarak sıralanmaktadır.

İhracat yapan işyeri oranı en yüksek ilk üç sektör karşılaştırıldığında; Türkiye'de ihracat yapan firma sıralamasında ilk üç sırayı İmalat, Madencilik ve Taş ocakçılığı, Toptan ve Perakende Ticaret sektörleri alırken, Muş ili için bakıldığında, en fazla ihracat yapılan sektörün yüzde 29,4 ile İnşaat sektörü olduğu görülmektedir. İkinci sırada yüzde 26,1 ile Toptan ve perakende ticaret sektörü, üçüncü sırada ise yüzde 12,1 ile İmalat sektörü yer almaktadır.

İhracat yapan işyerlerinde cinsiyete göre çalışan sayısı en çok olan mesleklere bakıldığında kadınlarda ilk üç sırayı Makineci (Dikiş) Kalite Kontrolcü (Giyim Üretimi) Muhasebeci alırken, erkeklerde ise Makineci (Dikiş), Çimento Üretim Elemanı ve Fırın Operatörü (Çimento)olarak sıralanmaktadır.

Muş ilinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanan firmalar İŞKUR'dan hizmet olarak yüzde 47,4 ile en fazla eleman talebinde bulunmuşlardır. Bunu sırasıyla yüzde 29,1 ile Eleman Talebi, yüzde 16 ile İşbaşı eğitim programı, yüzde 7,5 ile Mevzuat danışmanlığı hizmetleri takip etmiştir.

Muş ilinde bütün yaş aralıklarındaki firmalar İŞKUR'dan oransal olarak en fazla eleman talebi ve işveren danışmanlığı hizmetlerinden faydalanmışlar.

Muş ilinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 84'ünün 0-4 yıl arasında bir süredir bu hizmetlerden yararlandığı tespit edilmiştir.

Muş ilindeki işyerlerinin yüzde 5,9'u açık işi olduğunu belirtmiştir. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 14,2'dir.

Muş ilinde en fazla açık iş oransal olarak yüzde 10,6 ile İmalat sektöründe yer almaktadır.

Muş'ta toplam açık işlerin yüzde 14,6'sı için yalnızca kadınlar talep edilmiştir. Bu oran Türkiye geneli ile yakınlık gösterse de düşüktür. Erkeklerde açık iş talebi ise yüzde 67,5 ile Türkiye geneli erkekler açık iş talebinin çok üstündedir.

Açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı ele alındığında; en yoğun talep Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar meslek grubundadır.

Hem Muş'ta hem de Türkiye'de eleman talebinde fark etmez seçeneği en fazla olan meslek grubu profesyonel meslek mensuplarıdır.

Muş ili işgücü piyasası araştırması sonuçlarına göre 2015 yılında geçen seneye göre açık işlerde ilk üç meslek değişmiştir.

Muş ilinde kadınlarda açık iş sıralamasında ilk üç meslek makineci (Dikiş), Muhasebeci ve Sekreter iken, erkeklerde Plastik İşlemeci, Aşçı ve pazarlamacı yer almaktadır. Açık işlerde fark etmez seçeneğinde ise ilk üç meslek makineci (Dikiş), Sekreter ve Şoför (Yük Taşıma)'dır.

Türkiye genelinde kadınlarda açık iş talebinin ilk üç sırasında Makineci (Dikiş), Satış Danışmanı ve Beden İşçisi (Genel) yer almaktadır. Türkiye genelinde erkeklerde Beden İşçisi (Genel), Gaz Altı Kaynakçısı ve Şoför-Yük Taşıma yer almaktadır. Açık işlerde Fark etmez seçeneğinde ise ilk üç meslek Makineci (Dikiş), Garson (Servis Elemanı) ve Satış Danışmanıdır.

Açık işlerin aranma kanallarına göre dağılımında Türkiye genelinde ve Muş'ta benzerlik söz konusudur. Arama kanalı olarak birinci sırada Akraba-Eş Dost yer alırken ikinci sırada İŞKUR yer almaktadır.

Arama kanalına göre açık işlerin aranma süresinde Türkiye ve Muş ili benzerlik göstermektedir.

Hem Türkiye genelinde hem de Muş'ta Arama kanallarının tamamında 0-30 gün arası sürede aranan açık işler ilk sırada yer almaktadır.

Muş'taki açık işlerin yüzde 94,9'u daha önce İŞKUR hizmetlerinden faydalanmış işyerlerindedir.

Muş'ta 158 kişilik açık iş için istenen beceriler incelendiğinde; ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi sonrasında ise Takım Çalışmasına Uyum gelmektedir.

Açık işlerde cinsiyet ile beceri arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem kadın hem erkek eleman taleplerinde de öncelikli beceri talebi Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme ve ikinci öncelikli beceri Satış ve Pazarlama iken fark etmez eleman talebinde bu öncelik değişmektedir.

Hem Türkiye genelinde hem de Muş'ta açık işler için en fazla talep edilen eğitim düzeyi fark etmez olmuştur.

Muş ile Türkiye genelinin açık işlerde istenen eğitim düzeylerinde en fazla talep edilen ilk üç eğitim düzeyi fark etmez, lise altı ve genel lise şeklinde aynıdır. Türkiye genelinde Meslek Lisesi, Lisans, Çıraklık Eğitim ve MYO şeklindedir.

İşyerlerinin yüzde 18,6'sının aradığı elemanı bulmakta zorluk çekmesi Muş ili işgücü piyasasının arz ve talep yapısında bir uyumun olduğunu göstermektedir.

Muş ilinde sektörel olarak eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin durumu incelendiğinde; eleman temininde en fazla güçlük çeken işyerleri Toptan ve Perakende Ticaret sektöründedir.

Muş'ta geçen yıla göre eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı bir önceki yıla göre azalma olmuştur.

İşgücü temininde güçlük çekme nedenleri Muş ve Türkiye genelinde değerlendirildiğinde ilk üç neden sıralamasının aynı olduğu görülmektedir.

Temininde güçlük çekme nedenlerinde ilgili mesleklerde yeterlilikleri olan tecrübeli eleman bulunamamasından Kaynaklanmıştır.

İşgücü temininde güçlük çekme ve çekmeme durumlarına göre farklılaşmanın en çok olduğu hizmet işveren danışmanlığıdır.

İhracat yapan işyerleri ağırlıklı olarak Gerekli Mesleki Beceri/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunmaması noktasında sıkıntı çektiklerini bildirmişlerdir.

Part-time çalışanı olan her 2 işyerinden 1'i eleman temin ederken güçlük çekmiştir. Part-time çalışanı olan işyerleri ağırlıklı Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması noktasında sıkıntı çektiklerini bildirmişlerdir. Daha sonra sırası ile Gerekli Mesleki Beceri Sahip Eleman Bulunmaması ve Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması gelmiştir.

Muş'ta vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde yüzde 3,9 oranında mevcut istihdamın artacağı beklenmektedir. İhracat yapan işyerlerinde istihdam artışı yüzde 9,7 part-time çalışanı olan

işyerlerinde ise yüzde 26,3 oranında istihdam artışı beklenmektedir. İl genelinde istihdam artış beklentisi yüzde 7,8'dir.

Bunun yanı sıra Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörü yüzde 53,3 oranında mevcut istihdamda artış bekleyerek sektörler arasında en yüksek oranda artış bekleyen sektör olmuştur. Muş'ta meslek gruplarına göre net istihdam artışını değerlendirdiğimizde istihdam artışı beklentisiyle tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu ilk sırada yerini almıştır.

En fazla istihdam artışı beklenen meslekler ile en fazla istihdam azalışı beklenen mesleklerin içerisinde imalat sektörüne ait mesleklerin ağırlığı dikkat çekicidir. İstihdam azalışı beklenen mesleklerinde de aynı sektörün yer alması yine dikkat çekicidir.

KAYNAKÇA

Ekonomi Bakanlığı İstatistikleri

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

Kalkınma Bakanlığı İstatistikleri

MEB, İstatistik Yıllıkları

SGK, Aylık İstatistik Bülteni

TOBB İstatistikleri

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus İstatistikleri

TÜİK, Hane halkı İşgücü Anketleri

DPT (2007) Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) İşgücü Piyasası, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.

EKLER

Ek 1- 2015 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu

IŞKUR 2015 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

2015 YILI İPA İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,
Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 21 inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim işyerlerine (3.350 TL) üçbinüçyüzelli Türk Lirası İdari Para Cezası verilir.

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.

Kapsam

İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

SGK İşyeri Sicil Numarası :.....

Örnek No :.....

İşletmenin Yasal Unvanı :.....

1

ADRES BİLGİLERİ

İL /İLÇE :.....

MAHALLE :.....

Cadde/Sokak :.....

İÇ/DIŞ KAPI NO :.....

TELEFON/FAKS/E-POSTA :.....

FORMU CEVAPLAYAN İŞYERİ YETKİLİSİNİN

Adı-Soyadı:..... Unvanı :

Tarih.....:..... Telefonu :

E-Posta.....:..... İmza/Kase:

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATOR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR. ARZ EDERİM.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı-Soyadı			
Tarih-İmza			

2

1) İşyerinizin kuruluş tarihini yıl olarak belirtiniz.

……

2) İŞKUR'un hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadığınızı belirtiniz.

(Cevabınız Hayırsa 4. Soruya geçebilirsiniz)

Evet ☐ Hayır ☐

(……. Yılından bu yana)

3) İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandığınızı belirtiniz.

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Eleman Talebi ☐ İşbaşı Eğitim Programları ☐ Çalışanlara Yönelik Eğitim ☐

İşbirliği ile Mesleki Eğitim (Kurs) ☐ Kısa Çalışma Ödeneği ☐

Mevzuat Danışmanlığı ☐ İşveren Danışmanlığı ☐

4) İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

5) İşyerinizde ihracat yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

6) İşyerinizde kısmi (part-time) çalışmanın var olup olmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

BÖLÜM I- MEVCUT İSTİHDAM

7) İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı

BÖLÜM II-AÇIK İŞLER 8)Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? 8.1)Eleman aramıyoruz ☐ ⇨ 9.Soruya geçiniz.

Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Çıraklık 2. Lise altı 3. Genel lise 4. Meslek L. 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü 8. Fark etmez	Acık isiniz icin asağıdaki seceneklerden hangisini tercih edersiniz? 1. Kadın 2. Erkek 3. Fark etmez			Talep Edilen Beceriler* 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (Analitik beceri) 4. İletişim ve ifade yeteneği 5. Proje tabanlı çalışma 6. Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve inisiyatif alabilme 8. Takım çalışması 9. Yabancı Dil 10. Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe			İlgili meslekteki acık isinizi hangi yolla arıyorsunuz** 1. Akraba-Eş Dost 2. Gazete-İlan, vb. 3. İnternet-Sosyal Medya 4. İŞKUR aracılığıyla 5. Özel İstihdam Büroları			Açık İşinizi Ne Kadar Süredir Arıyorsunuz?		
			1	2	3	1	2	3	1	2	3	0-30 Gün	31-89 Gün	90+ Gün

*En önemli 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAMA yapınız. (1- En önemli)

**Kullandığınız arama kanallarından HERHANGİ 3 tanesini işaretleyiniz.

5

BÖLÜM III - 30 NİSAN 2016 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

9) 30 Nisan 2016 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	9.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.

9.1) 30 Nisan 2016 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış

10) 30 Nisan 2016 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	10.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.

10.1) 30 Nisan 2016 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış

BÖLÜM IV - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

11) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

11.1) Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok ☐ → Görüşme Bitmiştir. TEŞEKKÜRLER.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni* 1. Bu meslekte işe başvuru yapılmaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması 6. Vardiyalı çalışma olması					
		1	2	3	4	5	6

*Birden Fazla Seçenek Işaretlenebilir.

2015 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.
İşverenin görüşleri:
Ziyaretçinin görüşleri:

Ek 2 - Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları

Tamsayım Yapılan İller	10+ İstihdamlı İşyeri Sayısı	2-9 İstihdamlı İşyeri Sayısı	Toplam
ADANA	4.255	240	4.495
ADIYAMAN	800	22	822
AFYONKARAHİSAR	1.375	59	1.434
AĞRI	461	9	470
AKSARAY	785	29	814
AMASYA	627	27	654
ARDAHAN	95	5	100
ARTVİN	343	21	364
AYDIN	1.962	116	2.078
BALIKESİR	2.252	135	2.387
BARTIN	421	22	443
BATMAN	1.039	16	1.055
BAYBURT	99	3	102
BİLECİK	431	23	454
BİNGÖL	541	6	547
BİTLİS	433	8	441
BOLU	629	36	665
BURDUR	507	31	538
ÇANAKKALE	988	60	1.048
ÇANKIRI	253	15	268
ÇORUM	1.043	36	1.079
DENİZLİ	2.961	148	3.109
DİYARBAKIR	2.502	56	2.558
DÜZCE	1.028	24	1.052
EDİRNE	715	52	767
ELAZIĞ	1.310	38	1.348
ERZİNCAN	393	11	404
ERZURUM	1.199	40	1.239
ESKİŞEHİR	2.068	115	2.183
GAZİANTEP	3.435	207	3.642
GİRESUN	842	26	868
GÜMÜŞHANE	192	3	195
HAKKARİ	201	8	209
HATAY	2.208	128	2.336
IĞDIR	238	6	244
ISPARTA	675	54	729
KAHRAMANMARAŞ	1.805	59	1.864
KARABÜK	458	26	484
KARAMAN	486	26	512
KARS	279	14	293
KASTAMONU	701	36	737
KAYSERİ	3.307	153	3.460
KIRIKKALE	405	32	437

KIRKLARELİ	658	47	705
KIRŞEHİR	377	13	390
KİLİS	172	5	177
KONYA	4.466	200	4.666
KÜTAHYA	1.106	46	1.152
MALATYA	1.431	52	1.483
MANİSA	2.331	125	2.456
MARDİN	1.333	21	1.354
MERSİN	3.638	180	3.818
MUĞLA	2.537	231	2.768
MUŞ	426	10	436
NEVŞEHİR	780	23	803
NİĞDE	535	34	569
ORDU	1.313	52	1.365
OSMANİYE	897	34	931
RİZE	808	35	843
SAKARYA	1.984	113	2.097
SAMSUN	2.246	119	2.365
SİİRT	369	12	381
SİNOP	370	16	386
SİVAS	1.129	53	1.182
ŞANLIURFA	2.365	62	2.427
ŞIRNAK	613	5	618
TEKİRDAĞ	2.447	108	2.555
TOKAT	918	32	950
TRABZON	2.283	92	2.375
TUNCELİ	152	5	157
UŞAK	889	35	924
VAN	1.194	23	1.217
YALOVA	581	35	616
YOZGAT	613	29	642
ZONGULDAK	1.014	62	1.076
Tamsayım Toplam	**88.722**	**4.090**	**92.812**
Örnekleme Yapılan İller	**10+ Örneklem İşyeri Sayısı**	**2-9 İşyeri Sayısı**	**Toplam**
ANKARA	6.911	979	7.890
ANTALYA	4.289	444	4.733
BURSA	2.931	427	3.358
İSTANBUL	8.493	3.311	11.804
İZMİR	6.276	750	7.026
KOCAELİ	4.201	210	4.411
Örnekleme Toplam	**33.101**	**6.121**	**39.222**
Genel Toplam	**121.823**	**10.211**	**132.034**

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Talep Araştırması: İŞKUR tarafından 12 Mayıs-27 Haziran tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

İşgücü Talep Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı ve SGK kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2013 yılı kayıtlarıdır. Talep araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için "işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır.

Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

İKO = (İşgücü Arzı (İstihdam+İşsiz))/(Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus) x 100

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

İstihdam Oranı = (Toplam istihdam)/(Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus) x 100

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, ormancılık ve balıkçılık
B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve parekende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
O	Kamu yönetimi ve savunma
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri
T	Hane halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hane halkları Tarafından Kendi
U	Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) İSCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. İSO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıtdışı istihdam Oranı = (Kayıtdışı istihdam)/(Toplam istihdam) x 100

Eksik istihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer

işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Yetersiz istihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, dört hafta içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı = İşsiz/(İşgücü arzı (istihdam+işsiz)) x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç işsizlik oranı : Genç işsizliğini ayrıntılı olarak tanımlayabilmek için dört ölçüt önemlidir.

15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı içinde genç işsizlerin oranını gösteren genç işsizlik oranı

yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.

İşgücüne dahil olmayan (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce ii aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu

belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı = (Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus-(İstihdam+İşsiz))/(Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus) x 100

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır:

1. Okuma yazma bilmeyen

2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen

3. İlkokul

4. İlköğretim

5. Ortaokul veya mesleki ortaokul

6. Genel Lise

7. Mesleki veya teknik lise

8. Yüksek öğretim

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır (İŞKUR)

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı işgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Aktif kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 18 ay süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Talep araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesidir.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut Kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı = ((0-14 yaş nüfus + 65 yaş nüfus))/(15-64 yaş nüfus) x 100

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Ek 4- Ek Tablolar

Sektörlere Göre İPA Sonuçları-2015							
Sektörler	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Açık İş Sayısı	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	30 Nisan 2016 için Belirlenen Net İstihdam Değişimi	Açık İş Oranı	Net İstihdam Değişim Oranı 30Nisan 2016
İnşaat	97	1442	0	63	203	0, 0%	14,1%
Toptan ve perakende ticaret	86	1424	111	105	142	10,60%	10,0%
İmalat	40	1046	17	30	64	1,20%	6,1%
Ulaştırma ve depolama	29	496	8	12	22	0,60%	4,4%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	21	493	2	7	-7	0,40%	-1,4%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	14	331	0	9	7	0,00%	2,1%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	11	249	0	7	25	0,00%	10,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	10	155	0	9	8	0,00%	5,2%
Eğitim	8	136	17	5	0	6,8%	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	7	110	0	8	0	0,00%	0,0%
Bilgi ve iletişim	5	72	3	1	0	2,20%	0,0%
Madencilik ve taş ocakçılığı	1	44	0	2	-2	0,00%	-4,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1	15	0	0	8	0,00%	53,3%
Genel Toplam	330	6012	158	2.865	470	2,60%	7,8%

Kaynak: İPA 2015

EK:5 MUŞ'ta 2 ile 9 Kişi Arası İstihdamlı İşyeri Bilgileri

2015 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin yanında 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerleri de ziyaret edilmiştir.

Türkiye İş Kurumu, 2015 Yılı Yerel Düzeyde İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 16 Mart – 30 Nisan 2015 tarihleri arasında Türkiye genelinde 132.034 işyerine yüz yüze görüşme yöntemiyle anket uygulamıştır. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerleri ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, araştırmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri ve Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 2-9 arası kişi istihdam eden ile 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi işyeri olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri için il ve Türkiye, 2-9 arası kişi istihdam eden işyerleri için ise Türkiye geneli tahmini verilmiştir.

Çalışma kapsamında 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri için hem Türkiye geneli il düzeyinde tahmin üretilebilirken 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerleri için sadece Türkiye geneli için tahmin üretilebilmektedir. Söz konusu işyerleri için il düzeyinde tahmin üretilmemiştir. Bu nedenle raporun bu bölümüne kadar 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerlerinin verileri kullanılmamıştır. Bu bölümde Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinin illerinde ziyaret ettikleri 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerlerine ilişkin veriler paylaşılacaktır.

2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerlerine de 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerine uygulanan soru kâğıdı uygulanmıştır. Çalışmanın metodolojisi açısından her iki büyüklükteki işyerleri için bir farklılık bulunmamaktadır.

Türkiye genelinde çalışma kapsamında toplam 10 bin 211 adet 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyeri ziyaret edilmiştir. Bu işyerlerinin 6 bin 512 tanesine soru kâğıdı uygulanırken 3 bin 699 tanesinden çeşitli nedenlerle cevap alınamamıştır.

Bu kapsamda Muş ilinde 10 işyeri ziyaret edilmiş olup, söz konusu işyerlerinin 6 tanesi için soru kâğıdı uygulanmıştır. Bu bölümde 6 işyerinden elde edilen veriler üzerinde durulacaktır. Söz konusu veriler ham veriler olup, genelleştirme katsayısı Türkiye geneli tahmin üretecek şekilde verildiği için genelleştirilmiş verilerin il düzeyinde bilgi veren bir çalışmada kullanılmasının uygun olmayacağı düşünülmüştür. Ayrıca 2 ile 9 kişi arası işyerlerine ait veriler ili genellemediği için 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin verileri ile karşılaştırma yapılmamıştır.

Çalışma kapsamında Muş ilinde 2 ile 9 kişi arası istihdamlı 6 işyerine soru kâğıdı uygulanmış olup bu işyerlerinin yaklaşık yüzde 33'ü Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründedir.

Tablo 2: İşyerlerinin Sektörel Dağılımı

Sektör	İşyeri	Erkek	Kadın	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	2	4	0	4
Ulaştırma ve depolama	1	4	0	4
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1	1	0	1
İmalat	1	8	0	8
Toptan ve perakende ticaret	1	2	0	2
Toplam	6	19	0	19

Kaynak: İPA 2015

Araştırma kapsamındaki 17 sektörün 5 tanesinde 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyeri ziyaret edilmiştir.

Söz konusu işyerlerinde toplam 19 kişi çalışmaktadır. Bu işyerlerinde çalışanların tamamı erkektir. En fazla işyeri Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe olmasına rağmen en fazla çalışan İmalat sektöründedir.

6 işyerinden hiçbirisi açık iş bildirmemiştir.

Muş ilinde çalışma kapsamında ziyaret edilen 2 ile 9 kişi arası istihdam eden işyerlerinde istihdamın bir yıl sonra toplamda artacağı tahmin edilmiştir. İstihdamın yüzde 21 oranında artacağı öngörülmüştür.

Tablo 2: İstihdam Artışı ve Azalışı Beklenen Meslekler

İstihdam Artışı Beklenen Meslekler		İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler	
Meslek	Sayı	Meslek	Sayı
Mobilya Montaj İşçisi			
Ahşap Mobilya İmalatçısı			

Kaynak: İPA 2015

Muş ilinde genel olarak 4 kişilik bir istihdam artışı beklemektedir. Artış olacak meslekler Mobilya Montaj İşçisi, Ahşap Mobilya İmalatçısı meslekleridir.